

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇEVİRİBİLİM ANABİLİM DALI**

**ALT YAZI ÇEVİRİSİ KAPSAMINDA ÇEVİRİ SÜRECİNİN VE
ÇEVİRMENLERİN ÇALIŞMA KOŞULLARININ ANALİZİ**

Burcu ASLANKILINÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Prof. Dr. Hüseyin ERSOY

ŞUBAT - 2024

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ALT YAZI ÇEVİRİSİ KAPSAMINDA ÇEVİRİ SÜRECİNİN
VE ÇEVİRMENLERİN ÇALIŞMA KOŞULLARININ
ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Burcu ASLANKILINÇ

Enstitü Anabilim Dalı: Çeviribilim

“Bu tez 14/02/2024 tarihinde online olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Prof. Dr. Hüseyin ERSOY	Başarılı
Doç. Dr. Muhammed Zahit CAN	Başarılı
Dr. Öğr. Üyesi Fatıma GİMATDİNOVA	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☒

Hayır ☐

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Burcu ASLANKILINÇ

14/02/2024

ÖN SÖZ

Tez çalışmam süresince, öncelikle gündüz ve akşam demeden desteğini veren ve bilgisini paylaşan danışman hocam sayın Prof. Dr. Hüseyin ERSOY'a ve ders dönemi sürecinde çeviribilim alanında gelişmemi sağlayan tüm bölüm hocalarıma teşekkürlerimi sunarım. Anketle ilgili görüşlerini paylaşan Çevbir Yönetim Kurulu üyelerine ve anketi cevaplayarak çalışmaya katkılarını sunan sahada çalışan alt yazı çevirmenlerine teşekkür ederim.

Beni yetiştiren ve her zaman destek olan annem Nedime ASLANKILINÇ ve babam Ali Yaşar ASLANKILINÇ'a sonsuz minnet duygularımı sunarım.

Tez dönemim boyunca manevi ve fikri desteğini esirgemeyen sınıf arkadaşım M. Sevinç DANACI'ya, tezimi bitirmem konusunda manevi desteklerini her daim hissettiren can dostlarıma çok teşekkür ederim.

Burcu ASLANKILINÇ

14/02/2024

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iii
TABLO LİSTESİ	iv
ŞEKİL LİSTESİ	vi
GRAFİK LİSTESİ	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix

GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: ALT YAZI ÇEVİRİSİ	7
1.1. Alt Yazı Çevirisi Nedir?	7
1.2. Alt Yazı Çeviri Türleri	8
1.2.1. Teknik Yönden Alt Yazı Türleri	10
1.2.1.1. Açık Alt Yazı	10
1.2.1.2. Kapalı Alt Yazı	10
1.2.2. Dilsel Yönden Alt Yazı Türleri	10
1.2.2.1. Diller Arası Alt Yazı	10
1.2.2.2. Diller Arası İki Dilli Alt Yazı	11
1.2.2.3. Dil İçi Alt Yazı	11
1.2.2.4. İşitme Engelliler İçin Alt Yazı	11
1.2.3. Diğer Alt Yazı Türleri	11
1.2.3.1. Üst Yazı	10
1.2.3.2. Canlı Alt Yazı	12
1.2.3.3. Sesli Alt Yazı	12
1.2.3.4. Gönüllü/hayran/amatör Alt Yazı	12
1.2.3.5. Yaratıcı Alt Yazı	12
1.3. Alt Yazı Çeviri Süreci ve Özellikleri	12
1.4. Alt Yazı Çevirisinin Avantajları ve Dezavantajları	15
1.5. Alt Yazı Çevirisinin Tarihsel Süreci	20
1.6. Alt Yazıda Kalite ve Stratejiler	23

2. BÖLÜM: ALT YAZI ÇEVİRMENİ VE ÇEVİRMENLİK KOŞULLARI	27
2.1. Alt Yazı Çevirmeni Kimdir?	27
2.2. Alt Yazı Çevirmeninin Çalışma Koşulları	30
2.3. Alt Yazı Çevirisinde Çeviri Teknolojileri	32
2.4. Çeviri Meslek Kuruluşları	34
2.5. Çevirmenlerin Genel Görevleri ve Yasal Hakları	35
3. BÖLÜM: ANKET ÇALIŞMASI	38
3.1. Anketin İçeriği	38
3.2. Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi	39
3.2.1. Anket Katılımcılarının Demografik Bilgileri	39
3.2.2. Anket Katılımcılarının Deneyimi	42
SONUÇ	104
KAYNAKÇA.....	110
EK	114
ÖZ GEÇMİŞ	122

KISALTMALAR

akt.	: Aktaran
AY	: Alt Yazı
AYÇ	: Alt Yazı Çevirmeni/Çevirmenleri
ÇD	: Çeviri Derneği
Çevbir	: Çevirmenler Meslek Birliği
ÇİD	: Çeviri İşletmeleri Derneği
ESIST	: European Association for Studies in Screen Translation / Avrupa Ekran Çevirisi Çalışmaları Derneği
FIT	: Uluslararası Çevirmenler Federasyonu
MÇ	: Makine Çevirisi
MYK	: Mesleki Yeterlik Kurumu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TKTD	: Türkiye Konferans Tercümanları Derneği
TUÇED	: Türkiye Çevirmenler Derneği
vb.	: Ve benzeri
vs.	: Vesaire

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Görsel-işitsel Ürünlerin Çok Göstergeli Yapısı	14
Tablo 2: Alt Yazı Çeviri Sürecinin Avantajlarının Yıllar Bazında Karşılaştırılması....	46
Tablo 3: AY Çeviri Sürecinin Avantajlarını Oluşturan Temalar ve İçerikleri	49
Tablo 4: AY Çeviri Sürecinin Dezavantajlarının Yıllar Bazında Karşılaştırılması	50
Tablo 5: AY Çeviri Sürecinin Dezavantajlarını Oluşturan Temalar ve İçerikleri	54
Tablo 6: AYÇ'nin Çalışma Koşullarının Avantajlarının Yıllar Bazında Karşılaştırılması	56
Tablo 7: AYÇ'nin Çalışma Koşullarının Avantajlarını Oluşturan Temalar ve İçerikleri	59
Tablo 8: AYÇ'nin Çalışma Koşullarının Dezavantajlarının Yıllar Bazında Karşılaştırılması	60
Tablo 9: AYÇ'nin Çalışma Koşullarının Dezavantajlarını Oluşturan Temalar ve İçerikleri	62
Tablo 10: AYÇ'nin Başka Sorumluluklar Alma Memnuniyet Durumu Nedenleri	65
Tablo 11: AYÇ'nin Başka Sorumluluklar Alma Memnuniyet Durumu Temaları ve İçerikleri	67
Tablo 12: AYÇ'nin AY Çeviri Sürecindeki Rollerini	68
Tablo 13: Alt Yazı Çevirisi İçin Harcanan Zaman	70
Tablo 14: AYÇ'nin Yasal Hakları Konusunda Yaşadıkları Sorunlar	76
Tablo 15: AYÇ'nin Yasal Haklar Konusunda Yaşadıkları Sorunlara Ait Temalar ve İçerikleri	77
Tablo 16: AYÇ'nin Diğer Beklentilerinin Karşılanma Düzeyleri	86
Tablo 17: AYÇ'nin Alt Yazı Programlarını Kullanma Süreleri ve Nedenleri	88
Tablo 18: AYÇ'nin Alt Yazı Programlarını Kullanma Süreleri ve Nedenleri	91
Tablo 19 : AYÇ'nin Makine Çevirisi Kullanma/Kullanmama Nedenleri	93
Tablo 20: MÇ Kullanmayan AYÇ'nin Nedenleri	95
Tablo 21: MÇ'yi Bazen Kullanan AYÇ'nin Nedenleri	95
Tablo 22: MÇ'yi Kullanan AYÇ'nin Nedenleri	96
Tablo 23: AYÇ'nin İşlerini Bırakmayı Düşünme Nedenleri	99
Tablo 24: İşini Bırakmayı Hiç Düşünmeyen AYÇ'nin Nedenleri	101
Tablo 25: İşini Bırakmayı Düşünen AYÇ'nin Nedenleri	101

Tablo 26: AYÇ’nin AY Çevirisiyle ilgili Ele Alınmasını İstedikleri “Diğer” Konular	102
Tablo 27: AYÇ’nin AY Çevirisiyle ilgili Ele Alınmasını İstedikleri Diğer Konular ile İlgili Temalar ve İçerikleri	103

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Anket Geliştirme Süreci	38
--	----

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: Alt Yazı Çevirmenlerinin (AYÇ) Yaş Grubu	39
Grafik 2: AYÇ'nin Eğitim Durumu	40
Grafik 3: AYÇ'nin Mezuniyet/Öğrenim Alanları	41
Grafik 4: AYÇ'nin Alt Yazı Çevirisiyle İlgilenme Nedenleri.....	42
Grafik 5: AYÇ'nin Çalışma Yılları	43
Grafik 6: AYÇ'nin Çalışma Tercihleri	44
Grafik 7: AYÇ'nin Mesai Saatleri	45
Grafik 8: AYÇ'nin Üstlendikleri Başka Sorumluluk Alanları	64
Grafik 9: AYÇ'nin Başka Sorumluluklar Alma Memnuniyet Oranı	65
Grafik 10: AY Çevirisi Ücretlerinin Belirlenme Şekli	72
Grafik 11: AYÇ'nin Aldıkları Ücret-Harcadıkları Emek Karşılaştırması	73
Grafik 12: AYÇ'nin Yasal Hakları Konusunda Bilgileri	74
Grafik 13: AYÇ'nin Yasal Haklarını Alabilme Durumu	75
Grafik 14: AYÇ'nin Çalışma Öncesinde AY Sektöründen Beklentileri	78
Grafik 15: AYÇ'nin Gelir Beklentilerinin Karşılama Düzeyleri	80
Grafik 16: AYÇ'nin Çalışma Saatleri Beklentilerinin Karşılama Düzeyleri	81
Grafik 17: AYÇ'nin Ekstra İş Yüğü Alma Yoğunluğu	82
Grafik 18: AYÇ'nin Sosyal Haklar Konusunda Beklentilerinin Karşılama Düzeyleri	83
Grafik 19: AYÇ'nin Terfi Olanağı Konusunda Beklentilerinin Karşılama Düzeyleri	84
Grafik 20: AYÇ'nin İş-Özel Hayat Dengesi Beklentilerinin Karşılama Düzeyleri ...	85
Grafik 21: AYÇ'nin Kullandıkları Alt Yazı Programları	88
Grafik 22: AYÇ'nin MÇ Kullanımları	92
Grafik 23: AYÇ'nin Çeviri Teknolojisi Kullanmalarının Çevirmenlik Rollerine Etkileri	97
Grafik 24: AYÇ'nin İşlerini Bırakmayı Düşünme Sıklıkları	98

ÖZET	
Başlık: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çeviri Sürecinin ve Çevirmenlerin Çalışma Koşullarının Analizi	
Yazar: Burcu ASLANKILINÇ	
Danışman: Prof. Dr. Hüseyin ERSOY	
Kabul Tarihi: 14/02/2024	Sayfa Sayısı: ix (ön kısım) + 113 (ana kısım) + 8 (ek)
Dünyada ve ülkemizde görsel-işitsel çeviriye ihtiyacın gitgide arttığı görülmektedir. Görsel-işitsel çevirinin ve Türkçe çeviri seçeneğinin sunulduğu platformlar artmakta ve bir ürüne eklenen çeviri sayısı çeşitlenmektedir (alt yazı, dublaj gibi). Teknolojinin gelişmesi ve yaygın internet kullanımının artması da görsel-işitsel ürünlere ulaşımı kolaylaştırmış ve hızlandırmıştır. Ürünlerin anlaşılabilirliğini etkileyen dilsel farklılıkların aşılması, görsel-işitsel çeviri türleri sayesinde mümkün olmaktadır ve bu gereksinimi en hızlı karşılayan çeviri türünün de alt yazı çevirisi olduğu görülmektedir. Günümüzde görsel-işitsel çeviri faaliyetleri kapsamında özellikle alt yazı çevirisinin artması, bu konuda daha fazla araştırma ve geliştirme yapılmasını gerektirmektedir. Yapılan alanyazın taramasında, alt yazı çevirmenlerinin teknolojiyle paralel olarak gelişen alt yazı çeviri sürecindeki rollerinin ve çalışma koşullarının nasıl bir değişim gösterdiği konusunda bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu konuya ışık tutmak amacıyla, sahadaki çevirmenlerin alt yazı çevirisi yaparken yaşadıkları sürecin ve içinde bulundukları çalışma koşullarının avantaj ve dezavantajlarıyla ortaya konması çeviribilim açısından elzemdir. Bu çalışma kapsamında alt yazı çevirisi ve alt yazı çevirmeni betimleyici yöntem ile incelenmiştir. Sonrasında alt yazı çevirmeninin çeviri sürecindeki rolünü ve çalışma şartlarını araştıran anket, tematik analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Sonuç olarak teknolojinin ve çeviri şirketlerinin tutumlarının, alt yazı çevirmenlerinin süreçteki rolünü ve çalışma koşullarını belli oranlarda olumlu ve olumsuz olarak etkilemiş olduğu saptanmıştır ve alana katkı olması amacıyla öneriler sunulmuştur. .	
Anahtar Kelimeler: Alt Yazı Çevirisi, Altyazı Çevirmeni, Altyazı Çevirisi, Alt Yazı Çevirmeni, Çevirmenin Çalışma Koşulları	

ABSTRACT	
Title of Thesis: Analysis of the Translation Process and Working Conditions of Translators within the Scope of Subtitle Translation	
Author of Thesis: Burcu ASLANKILINÇ	
Supervisor: Prof. Dr. Hüseyin ERSOY	
Accepted Date: 14/02/2024	Number of Pages: ix (pre text) + 113 (main body) + 8 (add)
It is seen that the need for audiovisual translation is increasing in the world and in our country. Platforms where audiovisual translation and Turkish translation options that are offered are increasing and the number of translations added to a product is diversifying. The development of technology and the increase in widespread internet use have also made access to audiovisual products easier and faster. Overcoming linguistic differences is possible thanks to audiovisual translation types, and it seems that the type of translation that meets this need most quickly is subtitling. The increase in subtitling requires more research and development on this subject. In the literature review, no study has been found on how the roles and working conditions of subtitle translators in the subtitling process have changed. To shed light on this issue, it is essential for translation studies to reveal the process experienced by translators in the field while subtitling and the working conditions they are in, with their advantages and disadvantages. On this study, subtitling and subtitle translator were examined with the descriptive method. Afterwards, the survey investigating the role and working conditions of the subtitle translator in the translation process was evaluated using the thematic analysis method. As a result, it has been determined that technology and the attitudes of translation companies have positively and negatively affected the role and working conditions of subtitle translators in the process to a certain extent, and suggestions have been presented to contribute to the field.	
Keywords: Subtitle Translation, Subtitling, Subtitle Translator. Subtitler, Working Conditions of the Translator	

GİRİŞ

Bir dilin paylaşılabilmesi ve başka kültürlere aktarılabilmesi, belli bir ülke insanının, hiç bilmedikleri bir dilde aktarılan mesajı anlayabilmeleri için çeviriye ihtiyaç vardır. İnsanlığın var olduğu ve topluluklar ve toplumlar arası iletişimin başladığı andan itibaren, farklı şekillerde çeviri kullanılmıştır. Günümüzde birçok farklı çeviri türü mevcuttur. Genel olarak çeviribilim yazın çevirisi üzerine odaklansa da, 1920'li yılların sonlarına doğru görsel anlamda ilk sessiz filmlerin ortaya çıkmasıyla, görsel-işitsel çeviri türlerinden alt yazı çevirisi arayazılar / arabaşlıklar olarak devreye girmiştir.

Sessiz filmlerle başlayan, sonrasında sesli filmlerde, TV'de, videolarda, DVD'lerde ve günümüzde eklenen dijital TV platformlarında farklı isimlerle ve tekniklerle alt yazı çevirisi kullanılmaktadır. Özellikle yeni teknolojinin her alanda hayatımıza girmesi, birçok açıdan değişikliklere ve hızlanmalara neden olmaktadır. Alt yazı açısından bakıldığında; dijital TV platformlarının ve orada gösterime giren ithal görsel-işitsel ürünlerin artması ve internetin yaygınlaşması, sektörü oldukça hareketlendirmiş ve hızlandırmıştır.

Bu değişim ve gelişimlerin etkisiyle; görsel-işitsel çeviri türlerine duyulan ihtiyaç, hem dünyada hem de Türkiye'de her geçen gün hızla artmaktadır. Talep artınca bunu arz edebilmek için sektör de genişlemek durumunda kalmıştır. Gelişen teknoloji ve internet kullanımının çoğalmasıyla sayısı artan dijital platformlar; film, dizi, belgesel vb gibi daha fazla ithal görsel-işitsel ürünü izleyiciye sunmaya başlamışlardır. Bu platformlarda yayınlanan ürünlerin anlaşılabilirliğini arttırmak için, dilsel farklılıkların giderilmesi amacıyla görsel-işitsel çeviri türlerinden yararlanma ihtiyacı daha da artmıştır. Bu ürünlerde, görsel-işitsel çeviri türlerinin bazıları (alt yazı, dublaj, ayrıntılı alt yazı gibi) ya da birkaçı birden kullanılmaktadır.

Tüketim hızlandığı için çevirinin de hızlı yapılması ve ürünün bir an önce izleyiciye ulaşması gerekliliği doğmuştur. Görsel-işitsel çeviri türlerinden biri olan ve özellikle Türkiye gibi bazı ülkelerde çok tercih edilen dublaja göre, alt yazı çevirisi hem daha ekonomik hem de daha hızlı yapılabilir. Bu da alt yazıyı tercihte yukarılara taşımaktadır.

Ayrıca, internete dünyayla aynı anda ulaşan bazı yayınlar da gönüllüler tarafından alt yazı çevirisiyle izleyiciye hemen ulaşmaktadır. (Bu çalışmada, alt yazının bu alanda

kullanımına yer verilmeyecektir. Çünkü, çalışmanın hedefini alt yazı çeviri sektöründe ücret karşılığı çalışan çevirmenler oluşturmuştur.)

Alt yazı çevirisine duyulan ihtiyacın artması, sektörde de bazı değişimlere yol açmaktadır. Çeviri sürecinin işleyişinde bazı değişiklikler, gelişimler ve hızlanmalar olmuştur. Daha önce sadece çevirmenlerin rol aldığı sürece artık diğer yardımcı unsurlar dahil olmuştur. Teknolojideki gelişimle birlikte çevirinin birçok alanında olduğu gibi alt yazı alanında da Bilgisayar Destekli Çeviri (BDÇ) araçları, Alt Yazı Programları ve Makine Çevirisi'nin kullanımı çeviri sürecinde farklılıklar meydana getirmiştir.

Alt yazı sektöründe bu değişen şartlardan en çok etkilenenlerin önemli unsurlarından biri de çevirmenlerdir. Teknolojiyle birlikte çeviri işinin çoğalması ve işin dağıtımının hızlanması, çevirmenden daha kısa süreler içinde çeviri işini bitirme beklentisi oluşturmuştur. Alt yazı çevirmenleri, hızla değişen koşullara uyum sağlamak zorundadır. Hem daha hızlı olmalı hem daha az hata yapmalı hem de teknoloji araçlarını kullanma yetkinliklerini geliştirmelidirler.

Bu çalışmada, öncelikle alt yazı çevirisi konusunda genel bilgiler verilecek, alt yazı çevirmeni kimliği incelenecek, alt yazı çevirmenlerine uygulanan anketin bulguları paylaşılacak ve sonuç bölümünde araştırma soruları değerlendirilerek öneriler sunulacaktır.

Çalışmanın Konusu

Hızla ilerleyen teknolojiyle, her alanda olduğu gibi görsel-işitsel çeviri alanlarından alt yazı çeviri sürecinde de değişimler olmaktadır. Bu değişim, çevirmenin süreçteki rolünü ve çalışma koşullarını da etkilemektedir.

Bu çalışmada; öncelikle alt yazı çevirisi ve çevirmeni hakkında genel bilgiler verilecek ve sonrasında uygulanan anketle, değişen koşullar bağlamında Türkiye'deki alt yazı çevirmenlerinin çeviri sürecindeki rollerinde nasıl bir değişim olduğu, buna nasıl uyum sağladıkları ve nasıl koşullarda çalıştıkları irdelenmeye çalışılacaktır.

Çalışmanın Önemi

Yapılan alanyazın taramasında, özellikle Yök Tez Merkezindeki alt yazı çevirisiyle ilgili tezler ve Google Scholar vb. dizinlerde ulaşılabilen makaleler incelenmiştir. Ancak Türkiye kapsamında alt yazı çevirmenlerinin değişen çeviri sürecine nasıl uyum

sağladıkları ve hangi koşullarda çalıştıklarını inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Halbuki, teknolojinin bu kadar hızla etkilediği bir alanda özellikle konunun aktörü olan çevirmenlerin bu süreci nasıl yönettikleri; bundan sonraki sürecin nasıl yönetilebileceği, yapılan hatalar varsa onların ortaya çıkartılıp sonrasında ona göre önlemler alınması ve adımlar atılması yönünde daha hızlı katkılar sağlayabilir. Ayrıca bu değişen durumlarda alt yazı çevirmenlerinin hangi koşullarda çalıştığının ortaya çıkartılması, eğer şartlar zorlayıcı ise bu konuda ilerlemeye dönük çabalarla iyileştirmeler sağlanmasına etki edebilir.

Çalışmanın Amacı

Her geçen gün değişen koşullar, tüm sektörlerde olduğu gibi çeviri alanında da farklılıklara neden olmaktadır. Özellikle teknolojiadaki hızlı gelişim ve değişim ve internetin hayatımızın vazgeçilmez en önemli unsurlarından biri olması, bu koşulların başatlarından biridir. Doğal olarak çeviri sektörü de bu değişimlerden etkilenmiştir. Çevirinin birçok alanı bundan etkilenmesine rağmen, görsel-işitsel çevirinin ilk sıralarda yer aldığı söylenebilir.

Alt yazı çeviri sürecini değiştiren, hızlandıran ve dolayısıyla çevirmenin çalışma koşullarını da etkileyen bazı faktörler hızla ortaya çıkmıştır. Bu durumun alt yazı sektöründe ve çevirmenlerde yarattığı farkları görebilmek için günümüzden geçmişe doğru bir yolculuk ve karşılaştırma yapmak gerekmektedir.

Hızla ortaya çıkan bu gelişmelerle alt yazı sürecinin geçirdiği değişimin, alt yazı çevirmenlerinin çeviri sürecindeki rollerinde ve çalışma şartlarında nasıl bir farklılık meydana getirdiğini tespit etmek amaçlanmıştır. Böylece, hem alt yazı sektörünün ne durumda olduğu, hem alt yazı çevirmenlerin yeni çeviri sürecine uyumları, hem de alt yazı çevirmenlerinin çalışma koşulları bir nebze de olsa ortaya çıkartılacaktır.

Dolayısıyla bu çalışmanın alt yazı çevirmenlerine, özellikle alana yeni başlayanlara ışık tutması, alt yazı çevirmenleri kapsamında literatürde neredeyse hiç araştırılmamış ayrıntıların gün yüzüne çıkartılması ve bu alanda yeni çalışmalar yapılmasına katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

Çalışmanın Araştırma Soruları

Bu çalışmada, Türkiye’de alt yazı çevirisi sektöründe aktif olarak tam ya da yarı zamanlı çalışan çevirmenlere anket uygulayarak zaman içinde değişen koşullarda yaşadıkları çeviri sürecinin ve çalışma şartlarının avantajları ve dezavantajları ortaya çıkartılmaya çalışılacaktır. Bunları ortaya çıkartabilmek için aşağıdaki araştırma soruları belirlenmiştir:

1. Alt yazı çeviri süreci nasıl işlemektedir?
2. Alt yazı çeviri sürecinde çevirmenin rolü nedir?
3. Alt yazı çevirmeninin çalışma koşulları nasıldır?
4. Değişen koşullar; alt yazı sürecini, çevirmenin süreçteki rolünü ve çalışma koşullarını nasıl etkilemiştir?

Çalışmanın Yöntemi

Araştırma sorularına cevap bulmak amacıyla, ilk iki bölümde alanyazın taraması ile alt yazı çevirisi ve alt yazı çevirmenine dair betimsel içerikler sunulacaktır. Üçüncü bölümde ise alt yazı çevirmenlerine uygulanan ankete dair elde edilen bulgular paylaşılacaktır. Sonuç bölümünde de elde edilen veriler ışığında araştırma sorularına cevap aranacak ve varsa öneriler sunulacaktır.

Anketin kullanılma nedeni, bilgiyi konunun muhatabı olan ve sahada çalışan alt yazı çevirmenlerinden hızlı bir şekilde ve doğrudan almaktır. Nitekim Odabaşı (1999, s. 82), ankette sorulacak sorulardaki esneklik ve çeşitlilik ile çok çeşitli bilgiler elde edilebileceğini ve ayrıca verilerin daha çabuk ve daha az maliyetle toplanabileceğini belirtmiştir. İki bölümden oluşan anket, Google Forms ile hazırlanmış ve katılımcılara çevrimiçi olarak gönderilmiştir. İlk bölüm demografik bilgileri sorgularken, ikinci bölüm alt yazı çevirmenlerinin süreçteki deneyimlerini ve çalışma koşullarını ortaya çıkarmaya yöneliktir. Anket soruları; çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuş ve uzman görüşü alınarak bazı sorularda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Sorular, yapılandırılmış ve yapılandırılmamış olarak iki türde hazırlanmıştır. Yapılandırılmış sorular, çoktan seçmeli ve birden fazla cevaplı, ve birden fazla cevaplılarda ek cevap olanağı sunan *diğer* seçeneği eklenmiş şekildedir. Yapılandırılmamış sorular ise açık uçlu kısa cevaplı ve açık uçlu uzun cevaplı olarak verilmiştir.

Ankette yer alan açık uçlu sorulardan elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak temalar oluşturulmuş ve içerik analizi yöntemiyle bulgular incelenmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2006) içerik analizini; birbirine benzeyen verileri, kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirerek bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize edip yorumlamak olarak tanımlarlar (akt. Okuyan, 2019, s. 110). Yazarlar içerik analizini; verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması olarak dört basamakta sıralarlar (a.g.e). Bu çalışmada da temalar bulunmuş, içerikleri oluşturulmuş ve yorumları yapılmıştır. Çoktan seçmeli ve birden fazla cevaplı sorular ise betimsel (tanımlayıcı) istatistikle değerlendirilmiş ve sonuçlar grafikler üzerinde gösterilmiştir. Betimsel istatistik, genel olarak çok sayıda birimden elde edilen verileri özetlemeyi ve verileri niteliklerine göre ayırmayı amaçlar (Balcı, 2010, s. 222, akt. Okuyan, 2019, s. 111).

Çalışmanın Kısıtları ve Varsayımları

Çalışma kapsamında araştırma yapılırken aşağıdaki varsayımların doğru olduğu kabul edilmiştir:

- 1.Çalışmada kullanılacak araştırma bilgileri ve internet sitelerinde mevcut olan bilgiler güncel ve doğrudur.
- 2.Katılımcılar, anket sorularına samimi cevaplar vermiştir.

Çalışmanın kısıtları şu şekilde özetlenebilir:

Serbest çalışan alt yazı çevirmenlerinin çalışma saatleri net olmadığından anketi cevaplamaları zaman almıştır.

Anket oluşturulurken sahadaki 4 alt yazı çevirmeniyle fikir alışverişinde bulunmak amacıyla görüşülmüştür. Alt yazı çevirmenlerinin az sayıda ve oldukça yoğun olduğu, mesai saatlerinin değişkenlik gösterdiği saptanmış ve bu nedenlerden dolayı ulaşılması kolay olmayan bir kitle olduğu belirlenmiştir. Yine aynı nedenlerden, anket katılımcı sayısının 20 olarak belirlenmesi kararlaştırılmıştır. Anketi uygulama sürecinde de yoğun olmalarından kaynaklı olarak ankete zaman ayırmak istemeyenler olmuştur.

Sadece alt yazı çevirmenlerinin üye olduğu ayrı bir dernek olmadığı için anketi farklı platformlar aracılığıyla uygulamak mümkün olabilmektedir. Proz.com platformu, Instagram hesapları, Facebook alt yazı çevirmenliği toplulukları, Çevbir üyeleri, birebir iletişimler ve WhatsApp grupları gibi birçok farklı kanaldan alt yazı çevirmenlerine ulaşılmaya

alışılış ve anketin hedef grup sayısı olan 20 kişiye yaklaşık bir ay içinde zorlukla ulaşılıştır.

1. BÖLÜM: ALT YAZI ÇEVİRİSİ

Bu bölümde alt yazı çevirisi üzerine genel bilgiler verilmeye çalışılacaktır. Alt yazının tanımı, türleri, özellikleri, tarihsel süreci, alt yazıda kalite ve kullanılan stratejiler konuları incelenecektir.

1.1. Alt Yazı Çevirisi Nedir?

Görsel-işitsel çeviri farklı açılardan tanımlansa da genel olarak alt yazı, sesli betimleme ve dublaj çevirisi türlerini kapsayan bir üst terimdir. Görsel-işitsel çevirinin en yaygın kullanılan iki türü, dublaj ve alt yazı çevirisidir. Alt yazı çevirisinin de farklı alanları içine alan kendi alt başlıkları mevcuttur.

Görsel-işitsel çeviri, film ve dizi endüstrisinin giderek yükselmesiyle birlikte en çok başvurulanan çeviri türlerinin ilk sırasında yer almaya başlamıştır. Aynı zamanda belgesellerde de tercih edilmektedir. Birçok farklı nedenlerden dolayı bazı ülkeler alt yazı, bazıları ise dublaj çevirisini tercih etmektedirler. Hatta bazı ülkeler de sesli betimleme türünü kullanmaktadırlar.

Ancak bazı araştırmacılar, deneyim ve gözlemlerinden yola çıkarak tahminde bulunmaktadır: Diaz-Cintas’a (2013, s. 119-132) göre alt yazı, istatistiki açıdan veri olmasa da görsel-işitsel çeviri türleri içinde en çok tercih edilen çeviri yöntemi olarak kabul edilmektedir (akt. Gaga, 2020, s. 845).

Alt yazı çevirisi olarak TDK sözlüğünde (sozluk.gov.tr) karşılığı olmayan terime “alt yazı” olarak bakıldığında iki anlamı olduğu görülmektedir: ¹

1. Gazete, dergi, televizyon programı vb. yayınlarda çıkan resim ve fotoğrafları açıklayan yazı.
2. Yabancı dildeki bir filmin konuşmalarını çeviri olarak görüntünün altında veren yazı. Bu çalışmada karşılık olarak alınabilecek olan elbetteki ikinci tanımdır. Ancak literatürde görsel-işitsel ürün olarak sözü geçen film, dizi, belgesel vb. gibi birçok ürün yerine, bu tanımda sadece “film” kelimesi kullanılmıştır. Alt yazının tarihte ilk olarak filmlerle başlaması ve uzun bir süre bu şekilde devam etmesinin etkilerinin günümüzdeki tanımlarda da görülmesi aslında çok da şaşırtılacak bir durum değildir.

¹ <http://sozluk.gov.tr>. Erişim Tarihi: 04/09/2023

Alt yazı çevirisinin farklı araştırmacılar tarafından tanımları yapılmıştır. Döneme göre farklı isimlerle de adlandırılmıştır.

Baker, M (1998, s. 244-245) alt yazıyı “film veya TV diyalogunun ekranda eş zamanlı olarak sunulan transkripsiyonları” olarak tanımlamıştır (akt. Rahayu, 2014, s. 14).

Gottlieb (2004, s. 86) diller arası alt yazıyı baz alarak, film ortamındaki sözlü mesajın farklı bir dilde yazılı metin olarak bir veya daha fazla satır halinde, orijinal sözlü mesajla uyumlu olarak ekranda sunulması şeklinde tanımlar.

Swarkowska’ya (2005) göre altyazı; konuşulan kaynak dildeki diyalogun senkronize olarak hedef dile çevrilirken genellikle ekranın alt kısmında yer alan, kaynak metnin mümkün olan en az oranda değiştirildiği ve hedef kitlenin her zaman yabancıyı ve onun yabancılığını deneyimlediği türdür (akt. Mubenga, 2021).

Gilbert ve Kenneth’e (2009, s. 7) göre alt yazılar, yabancı dil bilgisi az olan izleyicilerin dil engellerini aşmalarına yardımcı olan vazgeçilmez bir araçtır (akt. Putriani ve Basari, 2023, s. 113).

Okyayuz ve Kaya (2017, s. 261) alt yazı çevirisini; birçok farklı izleyici ve ortama göre şekillendirilen ve kendi içinde değişik metinsel, söylemsel, yazımsal vb. gelenekleri olan bir görsel-işitsel çeviri türü olarak tanımlar.

Cintas ve Remael (2020, s. 9) alt yazıyı, çeşitli konuşmacılar arasında geçen orijinal diyalogun anlatılırken genellikle ekranın alt kısmında yazılı bir metnin sunulmasından oluşan bir çeviri uygulaması olarak tanımlarlar, ve bunun yanı sıra görsel (mektuplar, kısa mesajlar, pankartlar vb) ve işitsel (şarkılar, sesli anlatım) olarak aktarılanları da alt yazıya dahil ederler.

Alt yazı çevirisi, film ve diğer görsel işitsel ürünlerin kaynak dilindeki diyalogların genel olarak ekranın alt tarafında görüntülenene ve hedef dile yazılı olarak aktarılan bir çeviri türüdür. Ancak bu çeviri türünde sadece kaynak dilde konuşulanlar yazıya aktarılmaz; aynı zamanda ekranda görülen ve filmin/dizinin/belgeselin gidişatında önemli rol oynayabilecek bir tabelanın anlamı ya da kültürel farklardan doğabilecek anlam kargaşasını gidermek için bir açıklama, alt yazı olarak ekrana yansıtılabilir. Bazı durumlarda sadece kaynak görsel mevcuttur, işitsel metin olmasa da erek kitlenin yabancı olduğu düşünülen sahnelerde yine alt yazı şeklinde bilgilendirme yapılır. Ayrıca sadece bir dilden başka bir dile değil, dil içi alt yazı çevirileri de yapılmaktadır. Diğer bölümde alt yazı çevirisi türlerinden söz edilecektir.

Alt yazı çevirisi sadece film, dizi, belgesel vb. ürünlerin çevirisinde değil aynı zamanda yabancı dil eğitiminde de kullanılmaktadır. Oğuz (2017, s. 77) da birçok ülkede ve internet ortamında alt yazının, görsel-işitsel bir çeviri olmasının yanında yabancı dil öğrenimini destekleyen bir araç olarak gittikçe yaygınlaştığından söz etmiştir

1.2. Alt Yazı Çevirisi Türleri

Alt yazı çevirisi türlerini tek bir üst başlık altında toplamak kolay değildir. Araştırmacılar, döneme göre ve farklı bakış açılarına göre sınıflandırmalar yapmışlardır. Yapılan gruplandırmalardan bazılarına değinilecektir ve sonrasında, günümüzde genel olarak kabul görmüş türlerin tanımlarına bakılacaktır.

H.Gottlieb (2001), alt yazı çevirisinin iki şekilde sınıflandırılabilirliğini söyleyerek, dilsel açıdan diliçi ve dillerarası, teknik açıdan açık ve kapalı olarak tanımlamalarını yapmıştır (akt. Damar Yılmaz, 2017, s. 6). Bunun haricinde sinema ve TV için; çok dilli, kısaltılmış, üst yazı, geleneksel ve eşzamanlı vs. gibi farklı adlandırmalar da yapılmıştır. J. Ivarsson (1992, s. 35); alt yazı çevirisinin farklı türleri olduğundan söz ederek şu şekilde sınıflandırmıştır: Sinema ve Tv alt yazı çevirisi, birden çok resmi dili olan ülkelerde kullanılan çok dilli alt yazı çevirisi, işitme engellilere yönelik TV’de yazı görüntüleme alt yazı çevirisi, spor vb haberlerinin içerikleri için kullanılan kısaltılmış yazı görüntüleme alt yazı çevirisi, bazı teknolojik cihazlar aracılığıyla yapılan canlı alt yazı çevirisi, opera, tiyatro, konferans vb. ortamlarda ayrı bir ekranda gösterilen üst yazı çevirisi (akt. Okyayuz ve Kaya, 2017, s. 262). J. Ivarsson’ın görüntüleme alt yazı çevirisi diye adlandırdığı işitme engellilere yönelik alt yazı çevirisinin adı, birçok kaynakta ayrıntılı alt yazı çevirisi olarak geçmektedir (bkz. Kitaplar: Ayrıntılı Altyazı Çevirisi, 2019, Okyayuz; Görsel-İşitsel Çeviri ve Engelsiz Erişim, 2019, Okyayuz; Görsel-İşitsel Çeviri, 2021, Günay Köprülü).

Diaz-Cintas 2012 (s. 279) yılındaki çalışmasında, alt yazı çevirisini birçok farklı açıdan sınıflandırmıştır: Önceden kaydedilmiş programlar daha çok, ekranın herhangi bir yerinde blok halinde görünebilen ve yeni bir alt yazıya yerini bırakmak üzere kaybolmadan önce belirli bir süre görünür kalabilen açılır alt yazıları kullanma eğilimindedirler. Canlı etkinliklerde kullanılan döner veya kaydırmalı alt yazı yönteminde, kelimeler soldan sağa doğru görünüp satır dolduğunda yeni bir satıra yer açmak için yukarı kaydırılırlar. Teknik açıdan bakıldığında; alt yazılar sinema filmi gibi

görsel-işitsel ürünün ayrılmaz bir parçası ise ve üründen çıkartılamıyorsa açık alt yazı, ürünün parçası değilse ve DVD’lerde olduğu gibi ürüne eklenebiliyorsa kapalı alt yazı olarak adlandırılır. Ürünün yayınlanmasıyla aynı anda üretilen alt yazılara (yarı) canlı, gerçek zamanlı veya çevrimiçi denir. Dilsel açıdan bakıldığında; görsel-işitsel ürünün diyaloglarıyla aynı dilde yapılan dil içi alt yazılar ve orijinal ürünün sözlü/yazılı mesajının farklı bir dile çevrilmesini gerektiren diller arası alt yazılar olarak iki başlığa ayrılır.

Farklı araştırmacılar tarafından alt yazıya dair farklı sınıflandırmalar yapılmıştır. Teknolojiden doğrudan etkilenecek zaman içerisinde değişime açık olduğundan, farklı sınıflandırmaları yapılan alt yazı çevirisi, hem dünyada hem de Türkiye’de genel olarak kabul görmüş sınıflamaya göre bu çalışmada üç ana başlık altında toplanacaktır: Teknik, dilsel ve yeni alt yazı türleri.

1.2.1. Teknik Yönden Alt Yazı Türleri

1.2.1.1. Açık Alt Yazı

Daha çok sinema filmlerinde ve bazı TV programlarında kullanılır. Alt yazılar ürünün bir parçasıdır ve çıkartılamaz.

1.2.1.2. Kapalı Alt Yazı

Görsel-işitsel üründe seçenekli olarak bulunur ve kişi isterse alt yazıyı açar ya da kapatır. Günümüzdeki dijital yayın kanallarının özellikle dizi ve film gösterimlerinde bu özellik mevcuttur.

1.2.2. Dilsel Yönden Alt Yazı Türleri

1.2.2.1. Diller Arası Alt Yazı

Bir dilde üretilen görsel-işitsel bir ürünün başka bir dile çevrilirken, ürünündeki konuşma metinlerinin ve bazen konuşma dışında ekranda görünen tabela, afiş gibi görsellerle şarkı gibi diğer işitsel metinlerin de çevrildiği türdür. Genellikle ekranın altına gelecek şekilde bir veya iki satıra sığacak şekilde yazılır.

1.2.2.2. Diller Arası İki Dilli Alt Yazı

Daha çok birden fazla resmi dili olan ülkelerde kullanılan bir türdür. Ayrıca, orijinal dil haricinde bazı sahnelerde ikinci bir dil kullanılıp ekranda onun orijinal dilde yazıldığı durumlarda da tamamen aynı teknik özelliklerle olmasa da iki dilli alt yazı çevirisi kullanılır.

1.2.2.3. Dil İçi Alt Yazı

Görsel-işitsel türündeki konuşma metinlerinin, ekranın altında yine aynı dilde alt yazıya aktarıldığı türdür. İşitme engelliler, aynı dilin farklı şive ve lehçelerini dönüştürmek, konuşmaların anlaşılabilir olmadığı durumlar, göçmenler ve yabancı dil eğitimi için kullanılır.

1.2.2.4. İşitme Engelliler İçin Alt Yazı

Hem dil içi hem de diller arası uygulanan bu alt yazı türünün kendine has bazı özellikleri mevcuttur. Bu alt yazı türünün kurallarını netleştirmek için farklı ülkelerde farklı kılavuzlar oluşturulmuştur. Ancak bunların değişik ülkelerdeki izleyicilerin ihtiyaçlarına göre şekillenmesi ve evrilmesi ve dil içinde de diyalogların aynen aktarılmaması gerekmektedir (Okuyuz, 2016, s. 44-45). Ülkemizde bu alt yazı türü için, ayrıntılı alt yazı terimi kullanılmaktadır. Zaman ve yer kısıtı burada da devreye girmektedir ve aynen aktarım olursa hem uzunluğundan dolayı okunamayabilir, hem de anlaşılmayabilir. Bu türde görsel-işitseldeki diyaloglar haricinde, diğer işitsellerin de alt yazıya aktarılması gerekmektedir. Örneğin; kapı çarpması, zil sesi, gülmeler vb.

1.2.3. Diğer Alt Yazı Türleri

1.2.3.1. Üst Yazı

Ülkemizde pek kullanılan bir tür değildir. Birkaç ülkede tiyatro ve operada, işitsel metinlerin sahnenin üstüne konan bir ekranda ya da izleyicilerin önündeki koltukların arkasındaki ekranda yer alan bir satırlık çeviridir. Hem dil içi hem de diller arası yapılabilir.

1.2.3.2. Canlı Alt Yazı

Genellikle dil içi uygulansa da diller arası da uygulanabilir. Ancak ikisi birbirinden farklılıklar göstermektedir. Spor etkinlikleri, haber programları vb. gibi canlı yayınlanan programlarda aynı anda ekranın altında alt yazı verilir. Hem işitme engelliler için hem de konuşmaların çok iyi anlaşılmadığı programlarda diğer izleyiciler için yararlı bir uygulamadır. Daha çok otomatik programlar ve ses tanıma araçlarının kullanılarak gerçekleştirildiği bir alt yazı türüdür.

1.2.3.3. Sesli Alt Yazı

Bu tür; alt yazı, sesli betimleme ve üst sesle çeviri yöntemlerinin bir arada kullanılarak görme engellilerin görsel-işitsel ürünlere erişimini sağlamak için oluşturulmuştur.

1.2.3.4. Gönüllü/hayran/amatör Alt Yazı Çevirisi

Teknolojik gelişim ve internetin yaygınlaşmasıyla görsel-işitsel ürünlerin çoğalması ve alt yazı programlarına ücretsiz erişim, bu ürünlerin alt yazı çevirisini yapmaya gönüllü olanları ortaya çıkardı ve yeni bir alt yazı türü oluştu. Bu yeni tür için Türkiye’de üç isim kullanılmaktadır. İngilizcede fansubbing (hayran alt yazısı) olarak adlandırılmıştır. Bu çeviri türünde, birçok farklı sebepleri olan gönüllüler, yaptıkları çeviri karşılığında bir ücret almamaktadırlar. Daha özgür çalıştıkları için daha yaratıcı çeviriler ortaya çıkması mümkün, ancak denetleme olmadığı için yapılan hatalar izleyicilerden geri dönütler olursa ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla, ürün yayınlandıktan sonra hatalar görülmekte, önceden düzeltme imkanı olmamaktadır.

1.2.3.5. Yaratıcı Alt Yazı

Normal alt yazıdan farklı, çevirmenin yaratıcılığını kullanarak alt yazının görüntüsünde farklılıklar yaptığı yeni türlerdendir. Ekranın ortasında, yukarısında, punto ve renklerde farklılık, farklı metin ve yazı türleri, hareketli alt yazı gibi farklı uygulamalarla müzik videoları ve reklamlarda ve hatta bazı dizilerde bu yeni tür kullanılmaya başlanmıştır.

1.3. Alt Yazı Çeviri Süreci ve Özellikleri

Görsel-işitsel çeviri türleri, yazın çevirisinden oldukça farklıdır. İçinde görseller olsa da yazın çevirisi, okunmak için hazırlanır. Yazılı bir metni, türüne göre stratejiler

uygulayarak yine erek dilde yazılı metne çevirmeyi hedefler. Ancak, görsel-işitsel çevirinin alt türlerinin de birbirinden farklı özellikleri vardır. Bu türler için de bazı stratejiler kullanmak gereklidir. Alt yazı çevirisinin, dublaj ve diğer türlerden oldukça farklılaştığı yönler bulunmaktadır.

Alt yazı çevirisi temel olarak göstergesel, dilsel-metinsel ve teknik özellikler olarak üç boyutta incelenebilir (Gaga, 2019, s. 20). Göstergesel anlamda bakıldığında, alt yazı çevirmeni görsel-işitsel metne üçüncü bir görsel kanal ekler. Eklenen bu yeni kanal, filmin göstergesel bütünlüğü ile uyumlu olmalıdır. Zaman ve uzamsal kısıtlar, yazım şekilleri ve noktalama işaretleri ve kültürel öğelerin aktarımı, dilsel-metinsel özellikleri oluşturmaktadır. Teknik özellikler kapsamında ise spotlama, şablon üretimi ve kullanımı, senaryo, eşleme ve diyalog listeleri alınabilir.

Alt yazının en büyük iki özelliği, zaman ve yer ile olan ilgisidir ve ister dil içi isterse diller arası altyazı olsun, altyazı belli bir zaman aralığında belli bir yer kaplayarak ekranda veya perdede görünüp kaybolur ve bu, film boyunca böyle devam eder (Şahin, 2015, s. 973). İzleyici, hem görseli hem de alt yazıyı takip etmelidir.

Alt yazıda mesajlar işitsel, görsel, sözlü ve sözsüz olmak üzere dört şekilde aktarılabilir. Cintas (2008) da işitsel-sözlü (söylenen kelimeler), işitsel-sözsüz (diğer tüm sesler), görsel-sözlü (yazı) ve görsel-sözsüz olarak dört farklı işaret türünden söz eder (akt. Ulati ve diğerleri s. 57).

Antonini (2005, s. 213-14), çevirmenin etkili bir alt yazı elde etmek için gerçekleştirmesi gereken üç temel işlemden söz eder: eleme/çıkarma (elimination), yorumlama(rendering) ve yalınlaştırma (simplification) (akt. Delia Chiaro, s. 148) Çıkarma, orijinal diyalogun anlamını değiştirmeyen sadece biçimini değiştiren ve görsellerden anlaşılabilir her türlü bilginin kaldırılmasını içerir. Yorumlama; argo, lehçe ve tabu dil gibi özelliklerin ele alınması (bu çoğunlukla ortadan kaldırılması şeklinde olur) anlamına gelirken azaltma/yalınlaştırma; rahat okumayı teşvik edecek şekilde orijinal sözdiziminin basitleştirilmesini ve parçalanmasını belirtir.

Alt yazı çevirisinde yer ve zaman kısıtından dolayı konuşmalarda yorumlama, kısaltma, çıkarma gibi bazı stratejilerin uygulanması zorunlu hale gelmektedir. Böylelikle izleyiciye de sesleri, görüntüyü ve alt yazıyı yorumlayabilmesi için izin verilmiş olur. Aksi halde izleyici için ürüne odaklanmak kolay olmayacaktır. Campos ve Azevedo (2020, s. 231) da özellikle alt yazı çevirisinde tamamen sadakat söyleminin sorunlu

olduğunu, onu şekillendiren ilkelerin sentezlenmesi ve sadeleştirilmesi gerektiğini belirterek her şeyin çevrilmesinin izleyicilerin olayları izlemek yerine alt yazıyı okumakla zaman geçirmelerine neden olacağına dikkat çekmişlerdir.

Filmler, diziler ve belgeseller gibi ekran için hazırlanmış ürünler görsel-ışitsel olmak zorundadır. İki duyuya hitap ederler. Chiaro (2023, s. 143) ekran ürünlerinin çok göstergeli olduğunu, diğer bir deyişle tek bir etki sağlamak için etkileşime giren birçok koddan meydana geldiğini belirtir (Tablo 1).

	Görsel	İşitsel
Sözel Olmayan	Manzara/dekor, aydınlatma, kostümler, sahne donanımı vs. Ayrıca: jest, yüz ifadeleri, vücut hareketi vs.	Müzik, arkaplandaki sesler/gürültüler vs. Ayrıca: gülme, ağlama, uğultu, vücut sesleri (nefes alıp verme, öksürme vs.)
Sözel	Sokak tabelaları, dükkan tabelaları, yazılı gerçek nesneler (gazete, mektup, notlar vs.)	Konuşmalar, şarkı sözleri, şiirler vs.

Tablo 1: Görsel-ışitsel Ürünlerin Çok Göstergeli Yapısı

Kaynak: Chiaro, 2023, s. 143.

Gaga (2020, s. 845); dilsel metinsel özellikler içinde zamansal-uzamsal kısıtlar, alt yazıya özgü yazım biçimleri ve noktalama işaretlerinin kullanımı ve teknik özellikler kapsamında ise spotlama, eşleme ve şablon üretme/kullanmanın alt yazı çevirisinin temel nitelikleri içinde yer aldığını belirtir. Alt yazı çevirisinin teknik sürecini Köprülü (2016) ayrıntılı olarak şu şekilde anlatır:

“Alt yazı çevirmenine filmin bir kopyası ile genellikle bir diyalog listesi verilir.... Film kopyası, saat: dakika: saniye: frame (örn. 01:10:21:19) şeklinde “Timecode”lar içerir. “Frame” her bir film karesine işaret eder. Bu “Timecode”lar yardımıyla alt yazının tam olarak görünüp kaybolacağı zaman dilimi belirlenir.... Bu esnada diyalog listesi ile filmde geçen bazı terimlerin açıklamasının yer aldığı liste (Glossar) incelenir.... Çevirmen, araştırma gerektiren hususları, muhtemelen işverenle istişare edilmesi gereken teknik ve dilsel noktaları not alır. Daha sonra çevirmen zamanlamaya (Timing) başlar, ... sonra metnin çevirisini ve adaptasyonunu yapar. Bütün film için bu işlemleri yaptıktan sonra eserini tekrar gözden geçirir, son düzeltmeleri yapar. Alışılmış olan öncelikle bütün film sahnelerinin spotlanması, daha sonra alt yazıların eklenmesidir” (s. 360, 361).

Alt yazıya teknik açıdan bakıldığında ilk göze çarpan konu, ekranın genellikle alt tarafında yer aldığıdır. Noktalama işaretlerinin kullanımı ve yazım biçimleriyle ilgili kabul görmüş genel geçer kurallar mevcuttur.

Türkiye’de alt yazı çevirisini tanımlayan belirli standartlar bulunmasa da genel olarak dikkat edilen ve birçok kaynakta belirtilen bazı özellikleri mevcuttur. Görselin altında genellikle ortada yer alan alt yazı bir ya da iki satırdan oluşur. Her bir satır, araştırmacılara göre arada küçük farklar olsa da, ortalama olarak 30-40 karakteri geçmemelidir. Bir satırın ekranda kalma süresi uzunluğuna göre 3-5 saniye, iki satır olursa 4-6 saniye arasında olmalıdır. Ekrandaki konuşmaların devamlılığı olduğu için alt yazı ekranda uzun süre kalmaz. Ancak alanyazında bazı kaynaklarda; zorunlu durumlarda ekrandaki satırın 3’e çıkarılabileceği (O’Connell, 2007, s. 129, akt. Gaga, 2020, s. 848), her satırda 35 karakterden fazla olmaması gerektiği (Gottlieb, 2005, akt. Metin Tekin, 2019, s. 344) ve ESIST tarafından (European Association for Studies in Screen Translation) alt yazının ekranda 1 saniyeden az 7 saniyeden fazla kalmaması ve en fazla 2 satır kullanılması gerektiği de belirtilmektedir (Köprülü, 2021, s. 121). Halihazırda günümüzde bu detaylar ülkemizde, ürün sahibi kurum tarafından çevirmene iletilmektedir. Çevirmen de bu kriterlere göre alt yazı çevirisini oluşturmaktadır. Bu durumun diğer ülkelerde de benzer olduğu söylenebilir. Nitekim Gambier (2003, s. 172) de; alt yazının her yerde aynı süreci ve iş bölümünü izlemediğini, ve bu nedenle farklı yayın şirketlerinde çevirmenin sorumluluğunun aynı olmadığını söyler.

Dublaj ve alt yazı çevirisini inceleyen Diaz Cintas (1999, s. 37-38), dublajın mı yoksa alt yazının mı tercih edilmesi gerektiği sorusunun artık zamanının geçtiğini belirtir (akt. Okyayuz, 2016, s. 65). Günümüzde daha fazla izleyici kitlesine hitap edebilmek için her görsel-işitsel ürünün her iki seçeneğinin de olması gerektiğini belirtir. Bunun gerçekleştiği söylenebilir. Günümüzde, dijital yayın platformlarının çoğu ürününde her iki seçenek de mevcuttur. Rekabetten olsa gerek ki daha çok kitleyi kendi platformlarına çekmek için bu ve daha farklı özellikler izleyiciye sunulmaktadır.

1.4. Alt Yazı Çevirisinin Avantajları ve Dezavantajları

Gerek dublaj gerek alt yazı gerekse diğer görsel-işitsel çeviri türleri, yazın çevirisinden çok farklıdır. Beki de çeviribilim alanında uzun süre kabul görmemesinin altında bu büyük farklar yatmaktadır. Alt yazı çevirisi ise, yazılı çeviriden farklı olduğu gibi aynı

tanım şemsiyesi altında olsa bile, birçok özelliğiyle dublaj ve diğer görsel-işitsel çeviri türlerinden ayrılır.

Ancak, görsel-işitsel ürünlerde en çok kullanılan iki tür olan alt yazı ve dublajı karşılaştırmak daha yerinde olacaktır. Karşılaştırıldığında her birisinin avantaj ve dezavantajlarının mevcut olduğu görülecektir. Aynı görsel-işitsel ürünün dublaj ve alt yazı çevirisinde bazı benzerlikler olsa da arada büyük farklar vardır.

Dublajda sözel bölüm, yine sözel olarak çevrilir. Alt yazıda genellikle sözel olan bölüm yazıya aktarılır, hatta sadece sözel değil ekrandaki üründe geçen bazı görseller de yazı olarak aktarılacak durumundadır. Üründe geçen ve akışta önem arzeden bir afiş, mektup, poster ve hatta ürünün konusuyla ilgili şarkı sözü gibi diğer görsel ve işitsel verilerin de çevrilmesi gerekli olabilir.

Görsel-işitsel ürün hareketli olup kareler sürekli değiştiği için, alt yazı da kareler değiştikçe yenisiyle yer değiştirmek durumundadır. Alt yazıda zaman kısıtı olduğundan, izleyici üründeki (film, dizi vb.) hem görsel hem işitsel gönderilere dikkatini vermeli hem de konuşulanları anlayabilmek için alt yazıyı takip etmelidir. Çünkü görsel-işitsel ürünlerdeki bu etkenler birbirini tamamlayıcı olduğundan, ürünü anlayabilmek için üç parçayı da birleştirmek gereklidir. Bunları yapabilmek için de izleyicinin okuma-yazma bilmesi, iyi görebilmesi ve hızlı okuyabilmesi gerekmektedir. İzleyiciler bu özelliklere sahip değilse, ürününün anlaşılması zorlaşır ve dolayısıyla konsantrasyon dağılır. Özellikle yaşlılar, çocuklar ve görmesinde sorun olan izleyiciler için ürünü anlamak daha da zorlaşır ve dolayısıyla ürünü izlemekten sıkılır ya da vazgeçebilirler.

Dublajda, çevrilen cümlelerin tekrar seslendirmesi yapılacağı için ekrandaki karakterin ağız hareketlerine göre senkronize edilmesi gerekir. Buna uygun çevirisi düzenlenen konuşmaların ayrıca bir stüdyoda seslendirme sanatçısı tarafından okunması gerekir. Bu da çevirinin maliyetini oldukça yükseltmektedir. Alt yazı çevirisinde, stüdyoya ve seslendirmene gerek olmadığı için maliyeti oldukça ekonomik kalmaktadır. Ayrıca zamandan da tasarruf edilerek çeviri işi daha hızlı sonuçlandırılmaktadır.

Dublaj çevirisinde izleyici, kaynak metni duymadığı için çevirinin doğruluğuyla ilgili bir şüphe durumu söz konusu olmaz. Ancak alt yazı çevirisinde izleyici, ürünün kaynak seslendirmesini duyabildiği için eğer orijinal dili biliyorsa çeviriyi eleştirebilir. Tüm izleyiciler kaynak dili bilmesede bir bölümünün bilmesi, bu durumda dezavantaj olarak görülebilir. Aslında kaynak dili bilen izleyici kitlesi açısından bakıldığında bu durum

avantaj olarak da düşünülebilir. Kaynak konuşma kaybolmadığı için izleyici tam metni duyar ve anlamlandırmayı tam yapabilir. Gottlieb (2004, s. 90) bununla ilgili olarak dublajdan farkını, alt yazının yabancılaştırıcı veya açık bir çeviri türü olduğunu belirterek dile getirir.

Sanchez (2004, s. 12), alt yazıda orijinalin her zaman izleyicinin erişimine açık olması daha “aslına sadık” bir çeviri üretme eğilimini doğururken, dublajda “daha özgür” bir çevirinin mümkün olduğunu söyler. Çünkü orijinal dili bilen izleyici, yukarıdaki paragrafta da belirtildiği gibi alt yazıyla karşılaştırma yapabilir ve alt yazının kalitesini sorgulayabilir. Dublajda karşılaştırma imkanı olmadığından, doğruluğunu tartışamaz. Ancak günümüzde, dijital platformlardaki ürünlerin çoğunda hem alt yazı hem de dublaj seçeneği olduğundan, izleyici isterse yine karşılaştırma yapabilir.

Dublaj, izleyicinin orijinale erişimini engellediği için sansürü ve manipülasyonu alt yazıya göre daha kolay gerçekleştirir, daha az eksiklik ve metinsel indirgeme gerektirir ve konuşulan dili yine aynı şekilde aktarır (Sayman, 2011, s. 18). Ancak alt yazıda izleyici orijinal metni duymaktadır ve eğer kaynak dili biliyorlarsa uygulanan azaltma, çıkarma vb. gibi stratejilerden dolayı değişiklikleri fark edebilirler. Orijinal metni duymak izleyiciye gerçek sesi/ortamı ilettiği için avantaj, kullanılan stratejiler izleyiciye uymuyorsa dezavantaj oluşturmaktadır. Çünkü alt yazı, orijinal metinde değişiklik yapmayı gerektirir.

Alt yazı, ekranda belli bir alan kapladığı için bazen görüntüyü olumsuz etkileyebilir ya da bazı izleyiciler için rahatsız edici olabilir. Şahin de (2015, s. 975) alt yazı yönteminin en çok eleştirilen yönünün, televizyon ekranında veya sinema perdesindeki görüntüyü engellemesi ve bir manada görüntü kirliliği oluşturması olduğunu söyler.

Alt yazı çevirisinin dil öğretiminde de kullanıldığı belirtilmektedir. Nitekim çalışmasında Damar Yılmaz (2017, s. 16); bazı ülkelerde kullanılan diller arası iki dilli alt yazı çevirisinin yabancı dil eğitime katkı sağlayabileceğini ve bu nedenle izleyicilerin yabancı dil edinmek amacıyla bir filmi iki farklı alt yazıyla izleyerek daha kalıcı bilgiler edinebileceğini, böylelikle hem görsel hem de işitsel olarak yabancı dili takip edebileceklerini belirtmiştir. Yabancı dil eğitiminde alt yazı kullanımıyla ilgili, hem yurtdışında hem de ülkemizde yapılmış birçok araştırma mevcuttur.

Alt yazı çevirisi, sadece dilsel bir metnin çevirisi değil, aynı zamanda görsel ve işitsel ifadeleri de kapsar. Damar Yılmaz (2017, s. 4) da bunu vurgulayarak çevirmenin, alt

yazının ekrandaki alanı ve zamanlamasını dikkate alması, yer ve zaman uyumunu sağlaması gerektiğini belirtir. İzleyici, görsel-işitsel ürünü hem izleyip hem okuduğu için altyazılar kısa, öz ve anlaşılır olmalıdır.

Aktaş ve Oğuz (2014, s. 6); teknik özellikler nedeniyle alt yazı metnini mümkün olduğunca kısaltmaya çalışmanın bir hata olduğunun altını çizerek metnin mümkün olduğunca değil, gerektiğince kısa olması gerektiğini belirtirler. Ancak alt yazı metninin her zaman olmasa da çoğunlukla işitsel metinden daha kısa olması gerekir ki izleyici görseli de kaçırmadan alt yazıyı okuyup anlayabilsin. Bu nedenle çevirmen metne göre bazı çıkarmalar, eklemeler ve özetlemeler yapabilmektedir. Bunu yaparken metnin zamanlamasını görsele uygun hale getirmelidir. Eğer tüm bunlara dikkat edilmezse metin ya anlaşılabilir ya da yanlış anlaşılabilir. Görselin ekranda kalma süresi kısaysa ve altyazı uzun tutulursa izleyici okuyamayabilir ve dolayısıyla oradaki metni anlamayabilir. Bu da izleyicinin ürünün devamından kopmasına sebep olabilir. Görselin ekranda kalma süresine göre altyazının uzunluğu ayarlanmalıdır.

Alt yazı çevirilerinde bilgi eksikliği olması mümkündür. Bazı durumlarda konuşma dilindeki ifadelerin tam anlamıyla yazıya aktarılması mümkün değildir (Damar Yılmaz, 2017, s. 35). Bu da izlenen görselin tam olarak anlaşılmasına, izleyicinin izlediği görselden kopmasına neden olabilir. Vurgu, ritim ve tonlamayla verilen birçok anlamı (noktalama işaretleriyle anlatılmaya çalışılsa da) açıklama imkânı yoktur, çünkü izleyiciye okuma kolaylığını sağlamak için mümkün olduğunca kısa alt yazı çevirileri kullanılmalıdır.

Alt yazıda konuşma dili yazılı dile aktarılır. Ancak bir şive ya da lehçenin ve konuşurken yarım kalan diyaloglar gibi konuşma dili özelliklerinin tam olarak alt yazıda verilebilmesi mümkün değildir (Gaga, 2019, s. 12). Bu kısıt da bazen izleyicide istenen etkiyi yaratmayabilir.

Alt yazılı ürünler, sağır ve işitme engelliler için de büyük bir çözüm olmuştur. Onlara özel hazırlanan ayrıntılı alt yazı seçeneği; gerek dil içi olsun gerekse diller arası olsun, normal bireylerle aynı ürünlere ulaşabilmelerini sağlamaktadır. Dublajlı üründe ise bu imkan yoktur. Ürünün ayrıca işaret diliyle anlatılması gerekmektedir. Bu da şu anda pek yaygınlaşmamıştır, çünkü hem işaret dili çevirmenleri yeterli sayıda değildir hem de yine ekstra maliyet ortaya çıkmaktadır.

Teknolojik gelişmelerin her alana olduğu gibi alt yazı alanına da olumlu etkileri olduğu ve bazı kolaylıklar sağladığı aşîkardır. Chiaro da bu konuya dikkat çekmektedir ve dinlerken okumak zorunda kalmaları nedeniyle bazı izleyiciler için yorucu bir eylem olan alt yazının, gelişen teknoloji sayesinde artık, kullanıcı dostu yönünde üretilmeye başlandığını, estetik tasarımdan yoksun soluk renkli alt yazıların yerini koyu renkte yazılmış alt yazıların aldığını ifade etmekte ve ayrıca bu teknik gelişmelerin haricinde, alt yazılarda karmaşık sözdizimlerin yerini basit ifadelerin aldığını, yazım ve noktalama işaretlerine dikkat edildiğini, göz hareketini en aza indirgeyebilmek için üst satır alttakine göre uzun olacak şekilde alt yazı tasarımlarının geliştirilmiş olduğunu da eklemektedir (akt. Aktaş ve Oğuz, 2014, s. 7).

Sadece alt yazı değil aynı zamanda diğer görsel-işitsel çeviri türlerinde de ortaya çıkabilecek birçok sorun mevcuttur. D. Chiaro (2009), görsel işitsel ürünlerin çevirisinde ortaya çıkan tüm zorlukların şu üç başlık altında toplanabileceğini belirtir: 1). Kültür odaklı gönderimler (yer isimleri, önemli kişilerin isimleri, parasal sistemler, kurumlar, vb.), 2. Dile özgü özellikler (hitap şekilleri, tabular, vb.), 3. Dil ve kültürün örtüştüğü bağlamlar (şarkılar, mizah, vb.) ve bu zorlukların giderilmesinde görselin çeviriyle koşut gittiği uzamın kısıtlandığı alt yazı çevirisinde diğer yazılı çeviri türlerinde uygulanabilecek yöntemlerin kullanılamayacağını altını çizer (akt. Damar Yılmaz, 2017, s. 31).

Gottlieb (2004, s. 87), diller arası alt yazının modern medyanın bir parçası olduğunu ve bu nedenle toplumsal ve dilsel-politik çıkarımlara sahip olduğunu belirtir ve etkili olduğu durumları dört başlık altında toplar: 1. Okuma becerilerini geliştirmek. 2. Yabancı dil becerilerini desteklemek. 3. Kolay ve ucuz uluslararası program değişimi olacağı sağlamak. 4. Gerçekte İngilizce hakimiyetini güçlendirmek. Günümüzde ithal görsel-işitsel ürünlerin çoğunluğu İngilizcedir, ancak farklı dillerden ürünler artmaya başlamıştır. Gottlieb burada, İngilizce hakimiyetini güçlendirmekten söz ederek alt yazının devletlerin politik güç elde etme amacına da hizmet ettiğini ortaya koymaktadır. Çünkü dil demek kültür demektir. Yabancı bir dili öğrenirken aynı zamanda o ülkenin kültürünü de öğrenirsiniz ve etkisi altında kalabilirsiniz. Nitekim, yüksek ihtimalle bunun asimilasyon politikası güttüğünü düşünüp alt yazıya izin vermeyen ve sadece dublajı tercih eden ülkeler vardır. Buna Fransa örnek gösterilebilir.

Alt yazı ve dublajın yukarıda bir kısmının belirtildiği bazı avantaj ve dezavantajları mevcuttur. Hangisinin kullanılacağına dair karar, ürünü sunacak olan üretici ya da aracı şirketler tarafından farklı etmenler göz önüne alınarak belirlenmektedir. Çevirmen de hangi alanda çalışacağını kendi şartlarına göre belirleyerek seçimini yapabilir.

1.5. Alt Yazı Çevirisinin Tarihsel Süreci

Alt yazı denince akla elbette öncelikle filmler gelmektedir. Filmler; eğlence, eğitim vb. gibi amaçların dışında yapıldıkları ülke kültürünü de yansıtır aynı zamanda. Filmler; sadece kendi ülkelerinde değil, diğer birçok ülkede de gösterime girme potansiyeli göz önüne alınarak üretilirler. Dolayısıyla film sektörü, çeviri ile iç içe olmak zorundadır.

TV'nin 1923 yılında icadından çok önceleri, 1890'lı yıllarda ortaya çıkan sinemalarda film gösterimleri yapılmaya başlanmıştır.

Görsel-işitsel çeviri alanının ortaya çıkmasını sağlayan gelişmeler, Edison Company'nin 1891 yılında geliştirdiği kinetoskop ve Lumiere Kardeşler'in 1895 yılında icat ettiği sinematograf olmuştur (Gökgöl ve İşisağ, 2022, s. 2083).

Diller arası alt yazı çevirisinin ilk örnekleri, günümüzdeki şeklinden oldukça farklıydı. İlginçtir ki ilk örnekler, sessiz sinemada uygulanmıştır. Ara başlıklar (intertitles) denen bu uygulama, daha sonra sesli sinemaya da aktarılmıştır.

Bilinen ilk alt yazı örneği, ara başlıklar şeklinde yapımı 1903 yılında Edwin S. Porter tarafından gerçekleştirilen Tom Amca'nın Kulübesi (Uncle Tom's Cabin) filminde görülmüştür. Sonrasında birkaç Fransız filmiyle sınırlı kalan diğer uygulama, hareketli görselin içine ara başlıkların yerleştirilmesi olmuştur.

Kaynak filmdeki ara başlıkların çıkartılıp erek dile çevrilmesi ve filme tekrar eklenmesi, o döneme göre bile çok kolay bir uygulamaydı. Ancak ilk sesli filmin çekilmesiyle birlikte asıl sorun ortaya çıkmıştır. Kaynak filmdeki diyalogların farklı dillerdeki erek izleyiciye nasıl aktarılacağı konusu, 1927 yapımı "Caz Şarkıcısı" filmiyle ciddi olarak tartışılmaya başlanmıştır. 1929 yılı sonrasında sesli filmlerin uluslararası alana açılmasıyla beraber alt yazı ve dublaj kullanımı devreye girmiştir. İlk başlarda İngilizce olarak seslendirilen filmlerin uluslararası düzeyde seyirciye ulaşacağı yanılgısı oluşmuştur. Ancak İngilizce bilen seyircilerin fazla olmamasından kaynaklı olarak filmlerin diğer izleyicilere ulaşması için çevirinin zorunlu olduğu kabul edilmiştir. Birkaç

farklı çözümü üretilen dublaj yöntemi oldukça maliyetli olduğundan, film yapımcıları ara yazıların alt yazı olarak filme eklenmesinin maliyeti düşüreceğini düşünmüşlerdir.

Britanya'da ve muhtemelen tüm dünyada yayınlanan ilk alt yazılı TV filmi, 1938'de BBC'nin yayınladığı Alman yapımı uzun metrajlı "Prag'lı Öğrenci" adlı film olmuştur (Karamitroglou, 2000, s. 8). Dünyadaki ilk TV yayını da yine BBC tarafından 1929 yılında gerçekleştirilmiştir. İlk TV yayınının bu kanalda gerçekleştirilmesi, doğal olarak TV ile ilgili yeniliklerin de (alt yazı gibi) ilk kez burada ortaya çıkmasını normal kılmaktadır.

Farklı ülkeler, farklı seçimler yapmışlardır. En geniş kapsamlı uygulamalar; Amerikan filmlerinin Fransızca, Almanca ve İspanyolca'ya çevrilmesiydi (Okuyuz ve Kaya, 2017, s. 276). Okuma yazma oranlarının yüksek olduğu İskandinav ülkelerinde ve Hollanda'da, maliyeti daha düşük olduğu için alt yazı çevirisi tercih edilmiştir (a.g.e). Ancak o dönemlerde bazı ülkelerde okuma yazma oranı düşük olduğundan alt yazı çevirisi sayıca çok az bir izleyici kitlesine hitap edebiliyordu.

Film alt yazısında ilk teknik başarı, Norveçli Leif Erikson'un 1930 yılında alt yazının doğrudan filme bastırılmasını sağlayan buluşu olmuş ve 1935 yılında ise Macar O.Turchanyi, altyazının ısıtılmış basım levhaları üzerine basılmasını sağlayan bir süreç geliştirmiştir (Erdoğan, 2009: 93). Daha sonra geliştirilen kimyasal bir makineyle seri üretime geçilmiş, lazer alt yazı tekniği kullanılmaya başlanmış, resim yazı üreteçleri ile ekrandaki görüntüye alt yazı eklenebilmiş ve 1970'li yıllarda alt yazı çevirisi donanımları geliştirilerek yazı işlemcisi aracılığıyla ekranlara doğrudan alt yazı yazılmaya başlanmıştır (Zeytinkaya, 2018, s. 4136).

İlk alt yazı yazılımı 1970'lerde piyasaya sürülmüştür ve çeviri yapabilmek için bir bilgisayar, video kaydını oynatmak için video oynatıcı ve izlemek için de TV monitörü gerekli olmuştur (Gaga, 2020, s. 846). Yukarıdaki paragrafta da belirtildiği gibi aynı yıllarda donanımlar da geliştirilmiştir.

Alt yazı çevirisinde filmi spotlamak ile görevli bir teknisyen ve çevirmen çalışmaktaydı. 1980'lerin başında işitme engelliler için "teletext ve videotext" sistemlerinin çoğalması, alt yazı uygulamasının yaygınlaşmasına yol açmıştır ve Britanya bu konuda öncü olarak işitme engellilere yönelik dekoder tetetextiyle kullanılabilen kapalı alt yazı sistemini başlatmıştır (Gaga, 2019, s. 18). 1980'li yıllarda gelişim gösteren teknoloji ile birlikte alt

yazı çevirisi alanında da teknolojik ilerlemeler yaşanmış ve tek başına çevirmenlerin süreci sorunsuz yönetebilmeleri sağlanmıştır (Zeytinkaya, 2018, s. 4136).

1990'lı yıllarda profesyonel alt yazı programlarının sayıca az, pahalı ve erişilmesinin zor olması, alt yazı çevirmenlerini internetin sunduğu imkanları kullanmaya yönlendirmiş ve bu işi yapan profesyoneller, internet ortamına sürülen alt yazı programlarını indirerek alt yazı işlemini gerçekleştirmeye başlamışlardır (Gaga, 2020, s. 846).

Nasıl ki film sektörünün gelişimi teknik donanım ve teknolojinin ilerlemesine bağlıysa, çeviri sektörü de aynı şekilde değişime uğramıştır.

Okyayuz (2019, s. 1398) günümüzde görsel-işitsel çeviri çalışmaları denen alanın, 1990'lı yılların ortalarına kadar ekran çevirisi, çoklu ortam çevirisi, film çevirisi ve benzeri isimlerle anıldığını, eskiden çeviribilimcilerin pek ilgisini çekmediğini ve 1995 yılından sonra bu durumun yavaş yavaş değişmeye başladığını belirtir.

Ülkemizde 1968-1990 yılları arasında TRT, yayın tekelini elinde bulundurmuştur. Sonrasında özel TV kanalları birer birer yayın hayatına başlamıştır.

RTÜK'ün 2023 verilerine göre, Türkiye'de üst kurul yayıncı kütüğünde karasal ortamda yayın yapan 251 televizyonun lisans başvurusu bulunmaktadır². Uydu ortamından yayın yapan 148 televizyon, kablo ortamında yayın yapan ise 78 televizyon kuruluşu vardır. İnternet ortamında yayın iletim yetkisi bulunan (dijital TV platformları) 17 kuruluş mevcuttur.

Türkiye'yi Anlama Kılavuzu'nun 2008'den 2022 yılına kadar olan süreyi kapsayan araştırmasının verilerine bakıldığında; 2018 yılına kadar her gün televizyon izlediğini söyleyen kişilerin oranı %80'nin üzerindeyken 2020 yılında %74'e, 2022 yılında ise %69'a indiği görülmektedir³. Televizyonda dizi izleyenlerin oranı 2020 yılına göre 10 puan gerilerken YouTube ve Netflix'te dizi izleyenlerin oranı artmış durumdadır. Dijital yayın platformlarında izlenmek istenen tür, istenilen tekrarda ve zamanda izlenebilme fırsatı, bu artışın önemli nedenlerindendir (a.g.e.).

Yukarıdaki verilere bakılığında, sadece ülkemizde bile ne kadar yüksek oranda görsel-işitsel yayın kuruluşunun olduğu görülmektedir. Bu kuruluşlar birbiriyle rekabet etmek ve yayın akışını doldurmak için; film, dizi, belgesel, reality show vb gibi farklı alanlar için hazırlanmış ithal ürünleri izleyiciye sunmaktadır. Ne kadar çok ithal ürün olursa

² <https://www.rtuk.gov.tr/hakkimizda/1749>. Erişim Tarihi: 09/09/2023

³ <https://www.marketingturkiye.com.tr/haberler/internetten-gazete/>. Erişim Tarihi: 21/12/2023

görsel-işitsel çeviriye duyulan ihtiyacın da o kadar artacağı aşikardır. En çok tercih edilenlerden olan alt yazı çevirisine talep de doğal olarak artmıştır.

1.6. Alt Yazıda Kalite ve Stratejiler

Çevirinin farklı alanlarında kalitenin nasıl yakalanacağına dair çalışmalar ve stratejiler mevcuttur. Alt yazı çevirisinde ise kalitenin nasıl yakalanacağı konusu biraz daha tartışma götürür denebilir. “Alt yazı çevirisinde kalitenin öğeleri nelerdir ve kaliteye nasıl karar verilir?” gibi sorular akla gelmektedir. Sayman (2011, s. 25) görsel-işitsel çeviri terimini kullanarak kalite konusunda; bir çevirinin kalite değerlendirmesinde çeviri sorunları ortaya çıktığında, genel eğilimin suçu çevirmene yüklemek olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca çevirmenin kullandığı stratejilerden sorumlu olsa da alt yazı/dublaj sürecinin tek sorumlusu olmadığını ve çeviride iyi kaliteye ulaşmanın iyi bir ekip çalışmasını gerektirdiğinin altını çizmiştir (a.g.e).

Alt yazı çevirisinde kalitenin yakalanabilmesi için bazı araştırmacılar tarafından öneriler getirilmiştir, ancak bunlara uyma zorunluluğu bulunmayıp sadece öneri niteliği taşımaktadır. Ancak yine de alt yazı çevirisinde kaliteyi yakalamak adına, bazı kurallara uyulması gerekmektedir.

ESIST (European Association for Studies in Screen Translation) tarafından 17 Ekim 1998’de Berlin’de kabul edilen, Carrol ve Ivarson’ın sunduğu kılavuz, iyi alt yazı konusunda önemli noktaları sunmaktadır (Okuyuz, 2016, s. 90-91). Kılavuzun bazı maddeleri örnek olarak aşağıda verilmiştir:

1. Alt yazı çevirmenleri, hem ürünün bir kopyası hem de diyalog dökümleri ile çalışmalıdır.
2. Spotlamayı, zaman kodlarını belirlemeyi, çeviri yapmayı ve alt yazıyı hazırlamak alt yazı çevirmeninin görevidir.
3. Deyimler ve kültürel farklılıklar göz önüne alınarak çeviri yapılmalıdır.
4. Söz dizimi doğru olmalı ve basit sözdizimsel yapılar kullanılmalıdır.
5. Görseldeki tüm yazılı bilgiler (afiş, mektup vb) çevrilerek alt yazı olarak yazılmalıdır.
6. Gerekli olursa şarkılar da çevrilmelidir.
7. Alt yazılar ekranda, 1 saniyeden az 7 saniyeden fazla kalmamalıdır.
8. Her bir alt yazı satır sayısı en fazla 2 olmalıdır.

9. Alt yazıların ekrana giriş ve ekranan çıkış süreleri diyaloglarla eşzamanlı olmalı, sahne kesintileri v ses ağırlantılarına dikkat edilmelidir.

10. Her çeviri ürün, bir editör veya düzeltmen tarafından gözden geçirilmelidir.

Bazı farklı uygulamalar olsa da, günümüzdeki ürünlerde de görüldüğü gibi genel olarak kurumsal işlerde kılavuzdaki noktalara dikkat edildiği söylenebilir.

Alt yazı çevirisinin kullanımının ilk kez sessiz filmlerle başladığı düşünülürse, adının filmlerle anılması da doğaldır. Filmler, alt yazının gelişimine katkı sağlayan en büyük görsel-işitsel ürünlerdir denebilir. Bir filmin alt yazı çevirisinin iyi yapılabilmesi için de bazı stratejilerin kullanılması ihtiyacı doğar. Çeviri sürecinde çevirmen, kaliteli bir alt yazı çevirisi yapabilmek için ürüne en uygun strateji ya da stratejileri seçmek ve kullanmak zorundadır. Aksi halde hedef kitle, ürünün mesajını doğru olarak alamayabilir. Doğrudan çeviriler yapıldığı gibi çeşitli nedenlerle görsel-işitsel ürünün alt yazı çevirisi sürecini etkileyen bazı kısıtlar mevcuttur. Dilsel yapı, birçok elementi içinde barındıran kültürel etmenler (alışkanlıklar, mizah vb), zaman ve mekan sınırlılığından kaynaklı kısıtların aşılması için araştırmacılar bazı stratejiler geliştirmişlerdir.

Subrata ve Jumanto (2023, s. 3), çalışmalarında çeviri stratejileri üzerine bazı araştırmacıların fikirlerini paylaşmışlardır: Baker (2006)'a göre çeviri stratejisi, bir metni veya onun bir bölümünü çevirirken karşılaşılan bir sorunu çözmeye yönelik bir prosedür anlamına gelirken; Venuti (1995, s. 8), kültürel konular bağlamında çeviri stratejisi olarak kullanılan bir çeviri ideolojisi olan Trask'ın benzetmesini baz alarak çevirmenin metin yazarı rolünü üstlendiğini, ve bunun ikiye ayrıldığını belirtmiştir: 1) Yabancılaştırma 2) Yerelleştirme. Yine kültürel bağlamda çeviri stratejileri kullanılırken Newmark (1988, s. 95-103), kültürel sözcükleri beş sınıfta toplamıştır: Ekoloji, maddi kültür, sosyal kültür, kurum/görenek/inanç, jestler/alışkanlıklar (akt. Putriani ve Basari, s. 114-115).

Gotlieb, filmlerin alt yazı çeviri sürecinde 10 çeviri stratejisinden söz eder (akt. Ghaemi ve Benyamin, 2010, s. 42):

1. Açıklama; hedef dilde erişilemeyen bazı kültürel ince ayrıntılar nedeniyle, kaynak metnin açıklama gerektirdiği durumlarda kullanılır.
2. Yorumlama; kaynak metnin anlatım biçiminin hedef dilde aynı söz dizimsel biçimde yeniden oluşturulmadığı durumlarda başvurulur. Çevirmen, kaynak metnin cümle yapısını hedef dil metninde koruyamadığında bu stratejiyi kullanır.

3. Aktarım stratejisinde, kaynak metnin cümleleri tam ve doğru bir şekilde hedef metin cümlelerine çevrilir.
4. Benzetme, genellikle kişi ve yer adlarının aynı biçimlerinin korunduğu stratejidir. Kaynak metnin tam olarak ve hiç çeviri yapılmamış gibi korunmasını amaçlar.
5. Çeviri yazı, bir terimin ya da ifadenin kaynak metinde bile anlamlı olmadığı durumlarda (örneğin, anormal bir ifadenin, üçüncü bir dilin veya anlamsız bir dilin kullanılması) kullanılır. Genellikle metinde sıra dışı olan terimin okunuşu kullanılır.
6. Değiştirme; kaynak üründe şarkı veya şiir gibi bir tür özel efekt kullanıldığında, yani etkinin içerikten daha önemli olduğu durumlarda benimsenen stratejidir.
7. Azaltma/yoğunlaştırma, metnin mümkün olduğunca en az dikkat çekici şekilde kısaltılması stratejisidir. Kaynak metnin anlamı korunacak şekilde kısaltma yapılır.
8. Atlama, konuşma hızından dolayı potansiyel olarak önemli unsurların bile göz ardı edildiği yoğun bir azaltma şeklidir. Azaltma ile karşılaştırılırsa, atlama stratejisinde metnin büyük bir kısmı ve kaynak bilgi ortadan kaldırılır.
9. Silme, kaynak üründeki bir metnin bazı bölümlerinin tamamen çıkartılması demektir.
10. Vazgeçme, çeviriye çözüm bulunamadığı ve anlamın tamamen yok olduğu durumlarda benimsenen stratejidir.

Sanchez (2004, s. 9-10), alt yazı dünyasında yöntemlerin ve işleyişlerin stüdyoya ve/veya müşteriye göre büyük farklılık gösterdiğini vurgulayarak standart işleyişin bu alana gerçekten uygulanamayacağını ve çoğu stüdyonun zamanla kendi işleyişlerini geliştirip iyileştirdiğini anlatır. Sanchez, belirlediği dört farklı alt yazı sürecini şu şekilde belirtir:

1. Çeviri öncesi-uyarlama-spotlama
2. Çeviri öncesi-spotlama-uyarlama
3. Uyarlama-spotlama-çeviri
4. Çeviri/uyarlama-spotlama.

Türkiye’de sektöre bakıldığında bu savın doğru olduğu söylenebilir. Örneğin, her dijital TV platformu kendi alt yazı kurallarını çevirmene gönderir ve ona göre çeviriyi düzenlemesini ister. Bu durumda kurumlar, kendi bünyelerinde oluşturdukları alt yazı çeviri süreci işlem sırası ve sürecin ve çeviri ürünün kontrol edilmesi sistemiyle kalite standartlarında belli seviyeleri tutturabilirler. Ancak her kurumun bu kadar profesyonel çalıştığı söylenemez. Ayrıca gönüllü çevirmenlerin yaptığı çeviriler ise profesyonel şekilde kontrol edilemediği için çeviri kalitesinin ne kadar iyi olduğu ya da iyi olup olmadığının bilinmesi ya da ölçülebilmesi mümkün değildir. Kaldı ki alt yazı çevirisi, zaman ve mekan kısıtı gibi bazı sorunlardan dolayı daha çok çevirmenin öznel kararına

göre belirlenen stratejiler kullanılarak yapıldığı için, nesnel olmayan çeviriler ortaya çıkmaktadır. Günümüzde alt yazı çevirisi ihtiyacı, çevirmene ödenen ücretlerdeki tutarsızlık, ve kaliteli çeviri yapan çevirmen bulmada yaşanan sıkıntılar bundan 17 yıl önce de dile getirilmiştir. Diaz-Cintas (2005) endişesini şu şekilde ifade etmiştir:

“Uzun süredir birçok profesyonel arasında, bazı alt yazılı programlarda bulunabilecek nispeten düşük kalite seviyelerine ilişkin artan bir endişe var. Alt yazıda neyin yanlış veya düşük kaliteli olduğunu belirlemede özelliğin büyük rol oynayabileceği açık olsa da, alt yazıdaki kalite standartlarının son yıllarda keskin bir düşüş yaşadığı bana göre yadsınamaz. Bu gelişmenin nedenleri çok çeşitlidir. Alt yazılı programlara olan talebin artması, GİÇ'te, özellikle de alt yazı alanında çalışan ve bu tür çevirilerle uğraşırken gerekli uzmanlığa sahip olmayan şirketlerin mantar gibi çoğalmasına neden oldu. Bu şirketlerin bazıları bu alandaki yeni oyuncular, bazıları ise dil içi SDH (sağır ve işitme engelliler için alt yazı) gibi ilgili alanlarda GİÇ konusunda sağlam bir geçmişe sahiptir” (s. 19).

Şu anki durum da 17 yıl önceki durumdan çok farklı değildir. Çünkü alt yazı gerektiren ürünler dijital dünyanın hızlanmasıyla artmış, yeni alt yazı teknolojileri gelmiş ve bu alanda uzman olmayan kişiler ve şirketler maliyeti düşük tutmak adına kaliteden ödün vermeye devam etmektedirler. Başka bir çalışmanın konusu olmakla birlikte, eğer dil bilen bir izleyici farklı dijital TV platformlarındaki alt yazı çevirilerini biraz dikkatle incelese bariz bazı hatalar görebilecektir. Özellikle bu platformlar kaliteli alt yazı ortaya çıkartabilmek için, kurumsal alt yazı işleyişini oluşturmalı, denetim mekanizmasını iyi çalıştırabilmeli, kısacası alt yazı çeviri sürecini çok iyi yönetebilmesi gereklidir.

2. BÖLÜM: ALT YAZI ÇEVİRMENİ VE ÇEVİRMENLİK KOŞULLARI

2.1. Alt Yazı Çevirmeni Kimdir?

Bu sorunun cevabını yanıtlayabilmek için önce genel Çevirmen tanımına bakmak gerekir. Bilindiği üzere; insanlararası iletişimin olduğu günden beri, farklı kültür ve dile sahip toplumların birçok sebeple gereksinim duyduğu iletişim çevirmenler tarafından sağlanmış. Sadece, dönemin şartlarına göre bu iletişim aracılığı farklı olmuştur.

TDK'nın güncel Türkçe sözlüğünde çevirmen sözcüğü için iki tanım mevcuttur⁴:

1. Konuşmayı bir dilden başka bir dile çeviren kimse; çevirici, dilmaç, tercüman, dragoman.
2. Herhangi bir yazılı metni bir dilden başka bir dile çeviren kimse; çevirici, dilmaç, mütercim.

İplikçi Özden (2022, s.15) çevirmeni; diller arası çeviri bağlamında, temel olarak iletişim sağlama ve diller arası aktarım işlevi ile bir metni veya söylemi bir dilden başka bir dile nakletme işlemi olarak özetlenebilecek çeviri işlemi gerçekleştiren ve bunun sağlanmasında anahtar rol oynayan temel öge olarak tanımlar.

Mesleki Yeterlik Kurumunda çevirmenlik mesleğinin meslek sınıflandırma sistemlerindeki yeri, ISCO 08: 2643 (Çevirmenler (Yazılı ve Sözlü) ve Diğer Dil Bilimcileri olarak belirtilmiştir (s. 8). MYK'nın Ulusal Meslek Standardına göre çevirmen (Seviye 6) tanımı ve sorumlulukları ise aşağıdaki gibi açıklanmıştır:

“Çevirmen (Seviye 6), ilgili mevzuat veya sözleşme, İSG önlemleri, kalite standartları ve hizmet prosedürleri çerçevesinde çeviri süreçlerinin iş organizasyonu ile hazırlık faaliyetlerini gerçekleştiren; sözlü çeviri, işaret dili çevirisi veya görsel-işitsel çeviri de dâhil olmak üzere yazılı çeviri faaliyetlerini yürüten ve bireysel mesleki gelişimini sağlayan nitelikli kişidir. Çevirmen (Seviye 6), yazılı çeviri hizmetlerinin sunulduğu durumlarda, bir dildeki çeşitli nitelikte belgelerin, fikir ve sanat eserlerinin, çeşitli medya ve görsel-işitsel metinlerin gerek görsel gerekse işitsel düzgü içeriklerinin, bir erek (hedef) dile aktarılması ve yerleştirilmesi çalışmalarını; sözlü çeviri hizmetlerinin sunulduğu durumlarda, farklı dili/dilleri konuşan katılımcıların bulunduğu toplantı, konferans gibi ortamlarda ve

⁴ <http://www.sozluk.gov.tr/>. Erişim Tarihi: 01/11/2023

görüşmelerde katılımcılar arasında, bir dildeki sözlü iletilerin ardıl veya simultane olarak erek (hedef) dile/dillere aktarılması faaliyetlerini; işaret dilinin kullanıldığı ortamlarda, bu dilde iletilenleri sesli dile veya bir başka işaret diline, sesli veya yazılı bir dille ifade edilen içeriği de işaret diline çevirmeye yönelik faaliyetleri yürütür. Çevirmen (Seviye 6), çeviri sürecinde üstlendiği bölümün uygulama ve yönetiminden sorumludur. Bu kapsamda işin niteliğine göre bazı durumlarda ekip çalışmasının aktif bir üyesi olarak çalışır.” (s. 8).

MYK’nın çevirmen tanımında alt yazı çevirmeni, ayrı olarak belirtilmeyip şemsiye kavram olan görsel-işitsel çeviri yapan çevirmen olarak ifade edilmiştir.

Gottlieb (2004b, s. 222), iyi bir alt yazı çevirmeninin hem yabancı dildeki satırları mükemmel olarak çeviren hem de bir tercümanın müzik kulaklarına, bir haber editörünün mantıksız yargısına ve bir tasarımcının estetik anlayışına ihtiyaç duyduğunu belirtir ve çoğu alt yazı çevirmeninin elektronik zamanlamayı kendisi yaptığından, bir cerrahın sağlam eline ve bir perküsyoncunun zamanlamasına sahip olması gerektiğini ekler.

Gottlieb’in tanımına bakıldığında, alt yazı çevirmeninin birçok özelliği barındırması ve doğru zamanda bunları kullanma yeteneğine sahip olması gerektiği anlamı çıkartılabilir. O nedenle alt yazı çevirmeninin kendisini çok yönlü yetiştirmesi, meslek hayatında başarıya giden yolu hızlı adımlarla atabileceğini gösterir çıkarımı yapılabilir.

Başarılı bir alt yazıdan söz edebilmek için çevirmenin, her iki dile hakimiyetinin yanında satır ve karakter sayısı, alt yazının giriş ve çıkış zamanlaması (spotlama), ekranda kalış süresi, noktalama işaretlerinin kullanım yerleri gibi teknik bilgilere de hakim olması gerekmektedir (Köprülü, 2016, s. 359-360).

Film diyaloglarının ya da diğer programların çevirisi, alt yazı çevirmenleri için bazı zorluklar barındırmaktadır. Konuşulan söylemi yazılı metne aktarmak ve diller arası ise kaynak dilden hedef dile çevirmek zorundadırlar. Bu aktarım sırasında zamansal, mekansal veya teknik kısıtlamalardan kaynaklı olarak dilsel kapsamda bazı değişiklikler yapmaları gerekir ve bu sırada da bazı bilgi kayıpları yaşanabilir.

Erdoğan (2009), çalışmasında çevirmenin bilgiyi erek kitleye aktarmasını şu sözlerle anlatır:

“Altyazılamada çevirmen, alıcısına yazılı dil üzerinden ulaşacağı bilincinde olarak, bilgiyi erek kitleye aktarmada yazı dilini dikkate almalıdır. Altyazı çevirmeni semantik, yani “anlama” dayalı düzleme bir zarar vermeden, görüntü bağlamındaki

bilgileri altyazıya geçirir. Fakat her bir dilsel göstergeyi de mutlaka altyazılamasına gerek yoktur” (s. 120).

Alt yazı çevirmenlerinin karşılaştıkları bir diğer zorlayıcı unsur ise kültürel farklardan kaynaklanır. Kaynak kültür, hedef kültürden vücut dili, jestler vb gibi bazı açılardan farklı olduğunda film altyazısında sorunlar genellikle ortaya çıkar. Bu durumlarda çıkarmalar, eklemeler veya kısaltmalar gibi ürüne ve hedef kitleye uygun stratejileri uygulama kararı alır. Ancak yine burada kaynak metnin hedef metne aktarılmasında anlam kayıpları yaşanabilir.

Alt yazı çevirmeni dahil tüm çevirmenlerin, artık teknolojiye bağımsız çalışmaları pek mümkün değildir. Bu durum, çevirmen tanımında da değişikliğe neden olmaktadır. Ersoy ve Balkul da (2012, s. 298) bilgiye ulaşmanın hızlı, ekonomik ve önemli olduğu son yıllarda çevirmeni, teknolojik gelişmeleri günü gününe takip eden ve bu durumun gerektirdiği yeni uygulamaları yerine getirebilen kişi olarak tanımlar.

Birçok boyutu olan alt yazı çevirisinde çevirmen, çeviriyi yapmaya çalışırken aynı zamanda alt yazının ekranda kalma süresi ve karakter sayısında kısıtlamalardan kaynaklı olarak kısaltma, yorumlama vb. gibi uygun stratejilere karar verip uygulamak zorundadır. Okyayuz ve Kaya (2017, s. 11), herhangi bir alanda çeviri yapacak ya da bu konuda eğitim alacak kişinin dil ve kültür bilgisinin yanında belli yaklaşımları, düşünce biçimlerini, edinçleri ve becerileri edinmesinin gerekliliğini vurgular. Alt yazı çevirmeninin sahip olması gereken nitelikleri, alt yazı çevirisi edinçleri olarak tanımlayıp sınıflandıran araştırmacılar mevcuttur. Gaga ve Ataseven (2019, s.190, 191, 192) bazı araştırmacıların alt yazı çevirisi edinçlerini çalışmalarında sunmuşlardır ve bunlardan üçü şu şekilde özetlenebilir:

1. Corinne Imhaueser’ın Altyazı Çevirisi Edinci (2000): Teknik beceriler, dilsel beceriler, genel beceriler, proje yönetimi becerileri, iletişim becerileri.
2. Erik Skuggevik’in Altyazı Çevirisi Edinci (2009): Teknik edinç, dilsel edinç, sosyo-kültürel edinç ve görsel-işitsel edinç.
3. Francesca Bartina’nın Altyazı Çevirisi Edinci (2009): Alt yazıya özgü teknik ve dilsel edinçler başlığında şu maddeleri sıralamıştır: Görsel-işitsel metinleri çözümleyebilme, zamansal ve uzamsal kısıtlara göre çeviri stratejisi belirleme, hızlı ve hatasız çalışabilme, klasör yapıları oluşturabilme, güncel alt yazı programlarını kullanabilme, sürece hakimiyet becerileri.

Araştırmacıların çalışmalarında da görüldüğü gibi, alt yazı çevirmeni sadece metin çevirisi yapmaz. Yazın çevirisi yapan çevirmenden çok daha farklı, edinmesi gereken birçok beceri ve edinç vardır. Bu beceri ve edinçler, teknolojiyle ve piyasanın şartlarıyla bağlantılı olarak devingen bir yapıya sahiptir. Yukarıdaki edinç isimleri aynı kalsa bile, içeriğinde değişiklikler olması yüksek ihtimal dahilindedir.

Alt yazı çevirmenleri, bu çalışmanın ilerleyen bölümlerinde daha da netleşecek olan bir durumla daha karşı karşıya kalmaktadırlar. Özellikle bir kuruma bağlı kalmayıp serbest çalışan alt yazı çevirmenleri genellikle çevirdikleri dakika başına ücret aldıklarından, ne kadar hızlı olurlarsa o kadar çok para kazanacakları anlamına gelmektedir.

2.2. Alt Yazı Çevirmeninin Çalışma Koşulları

Öncelikle genel olarak çevirmenlerin çalışma ortamı ve koşullarına değinilmesi gerekmektedir. Mesleki Yeterlik Kurumunda (2013) belirtildiğine göre, çevirmenlik mesleğinin çalışma ortamı ve koşulları şu şekilde nitelendirilmiştir⁵:

“Çevirmen (Seviye 6), çeviri hizmeti sunulan ve talep edilen işletmelerde, kamu kurum ve kuruluşlarında veya bireysel olarak çalışır. Çalışma ortamı, genellikle bu kurum/kuruluş ve işletmelerin büro, toplantı mekânları, kongre salonları, sahalar veya çevirmenlerin kişisel çalışma ortamlarıdır.

Yazılı çeviride çalışma ortamının, havalandırma-ısıtma-soğutma sistemlerini içeren, yeterli aydınlatma sistemine sahip, ergonomik ofis araç ve gereçleri ile donatılmış, gerekli iletişim imkânlarını sunan altyapıya sahip (internet bağlantısı, telefon, faks ve benzeri) özellikte olması gerekir. Ardıl çeviri yapan çevirmen, çalışma ortamında konuşmacıyı rahat duyabileceği ve görebileceği bir konumda bulunmalı; simultane çeviride ise çalışma ortamı, ilgili TSE standartlarına uygun olmalıdır.

Mesleğin icrası esnasında iş kazası, meslek hastalığı, yaralanma ve sağlık sorunları oluşma riskleri bulunmaktadır. Bu risklerin tamamen bertaraf edilmesi ve önlenmesi için işveren tarafından gerekli önlemler alınır. Risklerin tamamen ortadan kaldırılamadığı durumlarda çevirmen işveren tarafından sağlanan uygun kişisel koruyucu donanımı kullanarak çalışır. Acil durum ve afet durumları, çatışma ortamları gibi saha çalışmalarında, çevirmenin kolaylıkla seçilebilmesi için kendini diğer profesyonellerden ayırtıran ve çevirmen vasfını ortaya koyan tanıtıcı bir kıyafet (üstünde çevirmen yazan yelek ve benzeri) veya aksesuar (çevirmen yazan kolluk, şapka ve benzeri) giymesi/taşıması sağlanmalıdır. Böyle çalışma

⁵ MYK Ulusal Meslek Standardı, Çevirmen Seviye 6, Resmi Gazete Tarih-Sayı: 29/01/2013

ortamlarının risk ve tehlike içermesi nedeniyle de çevirmenin sigortalanmasının sağlanması gerekmektedir.

Çeviri çalışmalarında, genel olarak analitik inceleme, konsantrasyon, araştırma ve bilgi edinme ve iletişim yoğunluklu faaliyetler söz konusudur. Bu tarz çalışmaya bağlı olarak yoğun bilgi iletişim teknolojisi araçları kullanılmaktadır. Çeviri süreçlerinin yönetimi iş yoğunluğuna ve süreçte ortaya çıkan güçlüklerin çözümlerine göre esnek çalışma saatlerini gerekli kılar. Sözlü ve yazılı çevirinin tüm uygulamalarında ilgili, ISO/TSE standartlarına ve Avrupa Birliği normlarında belirtilen azami çalışma süreleri ve koşullarına riayet edilmelidir” (s. 8).

Geçmiş neredeyse insanlık tarihine uzanan çeviri ve bu işi yapan çevirmenlerin resmi mesleki tanımının ülkemizde 2013 yılında yapılması oldukça gecikmiş bir eylemdir. Günümüzde çeviri meslek birliklerinin olmasına ve çevirmenlerin haklarını belirleyip korumaya yönelik çalışmalar yapmalarına rağmen, çevirmenlerin çalışma koşulları ve aldıkları ücretler konusunda hala soru işaretleri mevcuttur. Ayrıca Uysal (2017, s.1) doktora tezinde; çevirmenlik ünvanının kazanılması için sınavlar yapmak, meslek alanını mevzuat açısından düzenlemek, iyileştirmek, çevirmen haklarını korumak ve gözetlemek gibi birçok alanda çevirmenlik için faaliyet gösteren bir üst çatı kurum olarak meslek odasının halen bulunmadığını vurgulamıştır. Tüm bunlara bakıldığında, 2013 yılı öncesinin çok daha vahim olduğu tahmin edilebilir.

MYK, çevirmenlerin çalışma ortamını bir mekan olarak (büro, toplantı salonu vb.) ve kişisel çalışma ortamı olarak belirtmiştir. Serbest çalışan çevirmenler için çalışma ortamı, bireysel/kişisel oluşturdukları ve çalıştıkları genellikle ev ya da benzeri mekanlar olabilir. MYK’nın çalışma ortamı ve oluşabilecek risklerle ilgili belirlediği prosedürlerin, çeviri şirketlerinin tahsisinde çalışan çevirmenler için bazı yaptırımlar ve önlemleri içerdiği görülmektedir. Ancak alt yazı çevirmenleri gibi çoğunluğu serbest çalışan ve sosyal güvencesi olmayan alt yazı çevirmeni (AYÇ) çalışırken evde bir sorun yaşadığında hak iddia edebilecek midir? Serbest çalışan çevirmenlerin yasal haklarının net ve ayrıntılı bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

Alanyazın taramasında alt yazı çevirmenlerinin olmasa da genel anlamda çevirmenlerin çalışma şartlarını, yasal haklarını, karşılaştıkları sorunları, psikolojilerini, teknolojik gelişmelerin çevirmenlik üzerindeki etkilerini, çevirmenlik mesleğini ve çevirmenlik meslek standardını inceleyen çalışmalar mevcuttur. Ancak alt yazı çevirmeni özelinde bu tür bir çalışmaya rastlanmamıştır. Çevirmenlerin ortak sorunlarının yanında farklı çeviri

alanlarında çalışan çevirmenlerin o alana ait yaşadıkları farklı sorunlar olması çok normaldir. Çeviri kuruluşları, çevirmenlere çözümler sunmak için birçok çalışmalar yapmaktadır ancak bunlar yeterli değildir. Farklı alanlarda çalışan çevirmenlerin yaşadıkları ve bunlara çözüm önerileri, akademik anlamda da araştırılmalı ve sunulmalıdır.

2.3. Alt Yazı Çevirisinde Çeviri Teknolojileri

Görsel-işitsel çevirinin alt yazı çevirisi dahil, alt alanlarındaki ilerlemenin teknolojik gelişmelerle paralel ilerlediği yadsınamaz bir gerçektir. Bu, TV programlarına bakarak bile tahmin edilmesi oldukça kolay bir olgudur. Diaz-Cintas (2005, s. 16) çalışmasında genel olarak görsel-işitsel çevirinin ve özellikle de alt yazının teknolojiyle iç içe olduğunu göbek bağı benzetmesiyle dile getirmiş ve alandaki teknik gelişmelerin hem çevirmenin bakış açısıyla alt yazı uygulaması üzerine, hem de izleyiciler ve tüketicilerin alt yazı algısı üzerinde anında ve önemli bir etkiye sahip olabileceğini vurgulamıştır.

Türkmen (2019, s. 62) çalışmasında, günümüz şartları ve ihtiyaçları doğrultusunda hem çevirmenler hem de çeviri öğrencileri için, çeviri sürecini teknolojiden bağımsız sürdürmenin oldukça zor olduğunu vurgular. Günümüzde, özellikle alt yazı çevirisi için geliştirilen programları kullanmadan alt yazı çevirisi yapmak neredeyse mümkün değildir.

Genel olarak çeviri teknolojilerine bakıldığında, Bilgisayar Destekli Çeviri (BDÇ) ve Makine Çevirisi olarak iki ana başlık altında toplanabilir. Ancak alt yazı çevirisi için özel olarak geliştirilmiş teknoloji, üçüncü başlık olarak alt yazı programlarıdır. Makine çevirisinde temel olarak kaynak metin, çeviri motoruna bilgisayar diline dönüştürülerek yüklenir ve erek dile aktarılır. Ancak, günümüz teknolojisiyle henüz mükemmel çeviri yapan makine çeviri motoru bulunmamaktadır. Makine çevirisi sonrasında, insan çevirmen tarafından kontrol edilip düzeltme yapılması gerekmektedir. 1940'lı yıllarda üzerinde çalışılmaya başlanan makine çevirisi; kural odaklı, örnek odaklı ve karma olarak şu ana kadar üç yaklaşım başlığında gelişim göstermiştir. BDÇ araçları ise; çeviri bellekleri, yerelleştirme araçları, masaüstü yayıncılık araçları, çeviri yönetim sistemleri, terminoloji yönetim araçları, ve çevrim dışı ve çevrim içi sözlükler başlıklarında türlere sahiptir (Balkul, 2015, s. 26).

1990'lı yıllarda profesyonel alt yazı programlarının sayıca az, pahalı ve erişilmesi zor olması, alt yazı çevirmenlerini internetin sunduğu imkanları kullanmaya yönlendirmiş ve bu işi yapan profesyoneller, internet ortamına sürülen alt yazı programlarını indirerek alt yazı işlemini gerçekleştirmeye başlamışlardır (Gaga, 2020, s. 846). Günümüzde de birçok alt yazı programına ücretsiz olarak erişim mevcuttur.

BDÇ araçları ve makine çevirisinin yanında görsel-işitsel ürünler için ayrıca programlar geliştirilmiştir. Alt yazı ve dublaj çevirilerinde teknolojiler ve yazılımlar geliştirilmiştir ve geliştirilmeye devam etmektedir (Okuyayuz, 2019, s. 1401). Öncelikle sessiz filmlerde arayazılar şeklinde ortaya çıkan alt yazı türü için 1970'lerin ikinci yarısında geliştirilen alt yazı araçları, günümüz araçlarının öncüsü niteliğindedir. Sonrasında bilgisayarla birlikte dijitalleşen alt yazı programları ve bulut tabanlı alt yazı platformları geliştirilmiş ve bunlar günümüze kadar yenilenerek gelmiştir. Bu programlar ve platformlara ücretsiz erişim imkanı olduğu için, isteyen herkes kolaylıkla kullanabilmektedir.

İnternette en çok kullanılan alt yazı programları araştırıldığında ortaya çıkan sonuçlar şu şekildedir: Subtitle Workshop, Visual SubSync, Subtitle Creator, Aegisub, DivXLand, WinSubMux, Subtitle Editor, AHD Subtitle Maker, SubEdit-Player⁶; Subtitle Edit, Subtitle Workshop, Jubler Subtitle Editor, POP Subtitle Editor, Aura Video Editor⁷; ve Subtitle Workshop, Subtitle Edit, Open Subtitle Editor, 3D Subtitler, Aegisub, VisualSubSync, Jubler Subtitle Editor, SubEdit Player, POP Subtitle Editor⁸ programlarının yer aldığı belirtilmiştir. Ayrıca Damar Yılmaz (2017, s. 76, 78, 82, 85, 88) hazırladığı yüksek lisans tezinde; alt yazı çevirmenlerine sorduğu sorulardan biri olan “Kullandığınız belirli alt yazı çeviri programları var mı?” sorusuna aldığı cevaplarda, kullanılan programların “Spot, Subtitle Workshop, Photoscript, Visual Subsync, Subedit, FAB Subtitler” olduklarını tespit etmiştir. Bunların yanında sosyal medya platformlarında paylaşılan videolara alt yazı eklemek için kullanılan programlar da mevcuttur: Voicella, Zeemo, AutoCap, MixCaptions, Teleprompter ve Video Captions⁹. Bu çalışma kapsamında da benzer bir soru sorulmuştur ve şu anda alt yazı çevirmenlerinin

⁶ <http://tr.wondershare.com/subtitle/subtitle-maker.html>. Erişim Tarihi: 01/11/2023

⁷ <https://www.infopaylasim.com/altyazi-programlari/>. Erişim Tarihi: 01/11/2023

⁸ https://www.tamindir.com/blog/ucretsiz-altyazi-duzenleme-programlari_9271/. Erişim Tarihi: 01/11/2023

⁹ <https://www.alem.com.tr/yasam/videolariniza-otomatik-altyazi-eklemek-icin-en-iyi-5-uygulama-1081087>. Erişim Tarihi: 01/11/2023

en çok tercih ettiği programlar ortaya çıkacaktır. Çoğunlukla ortak programlar verilmesine rağmen bazı farklı programların da olduğu görülmektedir.

2.4. Çeviri Meslek Kuruluşları

Türkiye’de eviri sektöründeki belli başlı kuruluşlar şu şekildedir:

TKTD - Türkiye Konferans Tercümanları Derneği

TUED - Türkiye evirmenler Derneği

D - eviri Derneği

evbir - evirmenler Meslek Birliği

İD - eviri İşletmeleri Derneği

Bunların haricinde uluslararası federasyonlar, kitap evirmenleri derneği ve oyun yazarları ve evirmenleri derneği mevcuttur.

TKTD, 1969 yılında yirmi yeyle İstanbul’da kurulan Konferans Tercümanları Derneği, profesyonel konferans çevirmenlerini tek bir çatı altında toplamaya yönelik ilk adım olmuştur. 1998 yılında sektörde faaliyet gösteren profesyonel konferans çevirmenlerinin tümünü kapsayacak şekilde genişleyen dernek, pekiştirdiği temsil gücünü ismine taşıyarak, Birleşik Konferans Tercümanları Derneği adını almıştır. 2 Mart 2010 tarihinde İçişleri Bakanlığının izni doğrultusunda Türkiye adını alan Dernek, 21 Nisan 2010 tarihli Genel Kurulunda ismini resmen Türkiye Konferans Tercümanları Derneği olarak onaylamıştır.

TUED, 1992 yılında İstanbul’da kurulmuştur. Kurulduğu tarihten itibaren çevirmenler ve eviri büroları ile irtibata geçerek bu mesleğe gönül verenleri Türkiye genelinde bir çatı altında toplamaya çalışmıştır. Mesleğin uluslararası bir boyuta taşınabilmesi için 1992 yılında Bakanlar Kurulu Kararı ile dernek Türkiye adını alarak çalışmalarını uluslararası boyutlara taşımıştır.

D 1999 yılında kurulmuş olup derneğin somut öncelikleri arasında, çevirinin ve evirmenliğin gereklerine uygun koşulların oluşması ve düzenlemelerin geliştirilmesi yer almaktadır. Merkezi İstanbul olan derneğin, Ankara ve İzmir’de şubeleri bulunmaktadır. Uluslararası iletişimde çevirmenlerin ve çevirinin hak ettiği değerini kazanmasında örgütlenmenin önemine vurgu yapan dernek, Uluslararası evirmenler Federasyonu (FIT) yesi. yelerinin çoğunluğunu çevirmenler oluşursa da dernek, alanın ortak çıkarlarına ve taraflar arası iletişime önem verdiğinden alan akademisyenleri, eviri

işletmeleri ve diğer paydaşları da ortak bir zeminde buluşturmayı önemseydiğini belirtmektedir.

Çevbir'in 2003 yılında bir grup kitap çevirmeninin girişimiyle mail grubu olarak ilk adımları atılmış olup sorunların genel olarak verilen sözlerin tutulmamasından kaynaklandığını tespit edip Tıpsözleşme'yi oluşturmuşlardır. Kurumsal kimlik kazanmaya karar vererek birlik, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 42. maddesi ve "Telif Hakları Alanında Meslek Birlikleri Yönetmeliğı" hükümlerine göre çevirmenlerin haklarını korumak üzere 1 Mayıs 2006'da kurulmuş, 1 Haziran 2006'da faaliyete geçmiştir. Tüzüğünde altı amaç sıralamıştır. Çevbir, alt yazı ve seslendirme çevirmenlerini de temsil etmektedir. Alt yazı ve seslendirme alanında çeviri koordinatörlüğü yapmakta, çeviri dağıtımı ve çevirmen koordinasyonunu yürütmektedir. Ayrıca, alt yazı ve seslendirme çevirmenliğı alanında öneri niteliğinde asgari tarifeleri ve tıpsözleşmeleri kamuoyuyla paylaşmaktadır¹⁰. Alt yazı çevirmenleri için önemli bir meslek kuruluşudur.

ÇİD, 2007 yılında Türkiye'de çeviri sektörünün gelişmesine ve çeviri hizmet sağlayıcılarının güçlenmesine yol açacak çalışmaları ve düzenlemeleri gerçekleştirmek amacıyla sektörün önde gelen işletmeleri tarafından kurulmuştur. Derneğin kuruluş amacı, ülkemizdeki çeviri işletmelerinin standartlarını uluslararası düzeye yükseltmek, çeviri işletmeleri arasındaki diyalogu ve iletişimi geliştirmek, etik mesleki değerlerin yerleşmesi ve güçlenmesi için etkin rol oynamak, yeni çevirmenlere ve yeni işletmelere yol göstermek ve tüketici bilincini artırmak olarak belirtilmiştir.

Yukarıda bazı çeviri dernekleri ve birlikleri hakkında kısa bilgiler verilmiştir. Hepsinin çeviri sektörü ve çevirmenler ile ilgili ortak ve farklı amaçları mevcuttur. Alt yazı sektörü ve çevirmenleri kapsamında bakılırsa, Çevbir'in bu konuda özel faaliyetleri olduğu görülmektedir.

2.5. Çevirmenlerin Genel Görevleri ve Yasal Hakları

1963'te kabul edilen ve 9 Temmuz 1994 tarihinde Oslo'da değiştirilerek son halini alan, FIT'in (Uluslararası Çevirmenler Federasyonu) yayınladığı Çevirmenlik Bildirgesi'nde;

¹⁰ <https://cevbir.org.tr/avt/alt yazı-cevirisi-ve-baglantili-diger-hizmetlere-iliskin-tarife>. Erişim Tarihi: 01/11/2023

çevirmenin genel görevleri, hakları, ve ekonomik ve sosyal durumunu maddeler halinde sunmuştur. Ayrıca, çevirmen dernekleri ve sendikaları ile ulusal kuruluşlar ve FIT tarafından genel bilgiler ve öneriler verilmiştir.

Bu maddeleri buraya almak hem çok fazla yer kaplayacak hem de doğrudan alt yazı çevirmenlerini odak almadığından sadece genel amaçlar verilecektir. Çeviri Derneği'nin internet sitesinden alınan Çevirmenlik Bildirgesi'nde bazı bölümler şu şekildedir¹¹:

“Çağdaş dünyada çevirinin sürekli, evrensel ve gerekli bir etkinlik olarak kendini kabul ettirdiğini; halklar arasında düşünsel ve maddesel alışverişleri sağlayarak ulusların yaşamını zenginleştirdiğini ve insanlar arasında daha iyi bir anlaşılmaya katkıda bulunduğunu; gerçekleştirildiği koşullar ne olursa olsun, çevirinin bugün özel ve bağımsız bir meslek olarak kabul edilmesi gerektiğini gözlemleyen FIT, özellikle:

- çevirinin toplumsal işlevini ortaya çıkarmak,
- çevirmenin haklarını ve görevlerini belirtmek,
- çevirmen için bir etik kurallar bütününün temellerini belirlemek,
- çevirmenin etkinlik gösterdiği alanın ekonomik koşullarını ve sosyal ortamını iyileştirmek,
- çevirmenler ve meslek kuruluşları için kimi davranış ilkelerini önermek ve böylece çevirinin özel ve bağımsız bir meslek olarak kabul edilmesine katkıda bulunmak üzere,

Çevirmenlik mesleğine ait genel prensipleri gösterişli bir bildirge şeklinde ortaya koymak isteğiyle, çevirmene, mesleğinin gereklerini yerine getirirken öncülük etmeyi amaçlayan bir bildirgenin metnini sunar.”

Bu bildirgede çevirmenin hakları da şu şekilde belirtilmiştir:

- “Her çevirmen, yaptığı çeviriyle ilgili olarak, çeviriyi yaptığı ülkenin düşünce emekçilerine tanıdığı hakların tamamına sahiptir.
- Bir düşünce yaratımı olan çeviri, düşünce yapıtlarına tanınan yasal korumadan yararlanır.
- Dolayısıyla, çevirmen, çevirisi üzerinde bir telif hakkına sahip olduğu gibi, özgün yapının yazarıyla aynı ayrıcalıklara da sahiptir.
- Dolayısıyla, çevirmen, yazarın sahip olduğu bütün etik ve maddi haklardan yararlanır.

¹¹ <https://ceviridernegi.org/cevirmenlik-bildirgesi/>. Erişim Tarihi: 01/11/2023

- Böylelikle,  evirmen, tüm yaşamı boyunca, yaptının sahipliğini talep etme hakkını korur
- Aynı şekilde, çevirmen, çevirisinin yayınlanmasına, sunulmasına, aktarılmasına, yeniden çevrilmesine, uyarlanmasına, değiştirilmesine, bir başka biçime dönüştürülmesine ve genel olarak herhangi farklı bir biçimde kullanılmasına izin verme konusunda tek yetkilidir.
-  evirmenin,  evirisinin her türlü kamuya açık kullanımı için, tutarı sözleşmeyle ya da yasayla belirlenmiş bir  creti almaya hakkı vardır.”

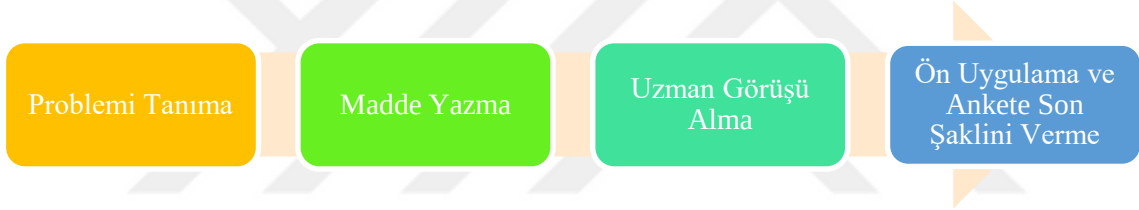
FIT’in bildirgesi, çevirmenin genel görevleri ve haklarıyla ilgili çizgileri belirlemiştir. Türkiye’deki MYK’nın çevirmen tanımı,  eviri meslek birlikleri ve derneklerinin çevirmenin görevleri, yasal hakları ve çalışma koşullarıyla ilgili tüzük maddelerine bakıldığında meslekle me konusunda oldukça fazla adımlar atıldığı görülmektedir. Ancak, sorulması gereken soru  u olmalıdır: Çevirmenler, yasal haklarını biliyorlar mı ve biliyorlarsa gereken durumlarda haklarını almak için gerekli adımları atıyorlar mı?

3. BÖLÜM: ANKET ÇALIŞMASI

Bu bölümde, Türkiye’de alt yazı çevirisi alanında serbest ya da bir kuruma bağlı ücretli olarak çalışan alt yazı çevirmenlerine yönelik hazırlanmış ve uygulanmış anket sonuçlarına ve değerlendirilmesine yer verilmiştir. Anket, alt yazı çevirmenlerinin demografik bilgilerini ve deneyimlerini içeren iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm 3 sorudan oluşmaktadır. 22 sorudan oluşan ikinci bölüm, AYÇ’nin değişen koşullarda çeviri sürecindeki rollerini ve çalışma şartlarının analiz edilmesini içermektedir.

3.1. Anketin İçeriği

Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi (Ek 1); çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur. Uzman görüşü alındıktan sonra gerekli düzeltme ve düzenlemeler yapılarak etik kurul ile ilgili prosedürler (Ek 3 ve 4) yerine getirilmiştir.

Şekil 1: Anket Geliştirme Süreci

Kaynak: Büyüköztürk, 2005, s. 135.

Anket formu, Büyüköztürk’ün çalışmasında (2005, s. 135) yer alan ve şekil 2’de gösterilen aşamaların sıralamasına göre hazırlanmıştır. İlk aşamada alanyazın taraması yapılmış, araştırma boşlukları tespit edilmiş, araştırma soruları oluşturulmuş ve bu çalışmanın konusu olan problemin tanımlaması yapılmıştır. İkinci aşamada alt amaçlar belirlenmiş ve Google Forms aracılığıyla anket soruları oluşturulmuştur. Anket soruları oluşturulurken sahada çalışan 4 alt yazı çevirmeninin de görüşlerine başvurulmuştur. Üçüncü aşamada danışman ve iki uzmanın daha görüşü alınmış ve gerekli görülen bazı sorularda küçük değişiklik ve düzenlemeler yapılmıştır. Dördüncü aşamada 4 katılımcıya ön uygulama yapılmış ve ankete son şekli verilmiştir.

Türkiye Yök tez merkezindeki tezler incelenmiş ve Google Scholar vb dizinlerdeki makaleler taranmış, ancak Türkiye genelinde bu çalışmanın konusuna benzer bir çalışmaya rastlanmamıştır. O nedenle, anket sonuçlarının analizinde atıfta bulunulan çalışma sayısı sınırlıdır.

3.2. Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi

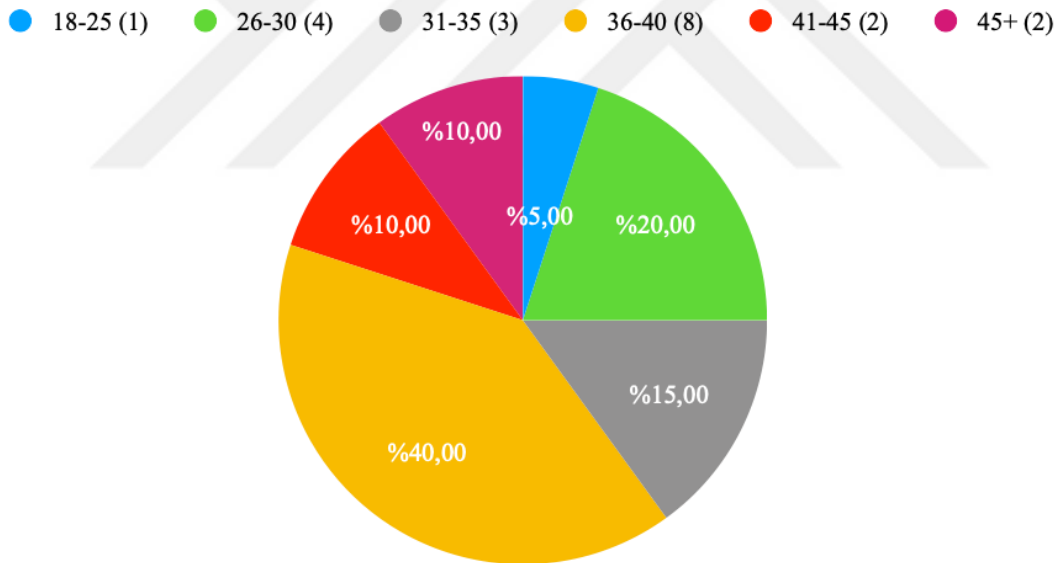
Anket hazırlanırken yapılan saha çalışmasında alt yazı çevirmenlerinin sınırlı bir kitle olduğu, ulaşmanın çok kolay olmadığı tespit edilmiş ve hedeflenen katılımcı sayısı 20 olarak belirlenmiştir. Facebook grupları, Instagram, Çevbir, proz.com sitesi, whatsapp grupları ve bireysel çabalar dahilinde, yaklaşık bir aylık süre içerisinde hedeflenen 20 katılımcıya ulaşılmıştır.

Çoktan seçmeli ve birden çok cevaplı sorular betimsel istatistik yöntemiyle incelenip grafiklerle sunulurken, açık uçlu sorular içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir.

3.2.1. Anket Katılımcılarının Demografik Bilgileri

Anketin demografik bilgileri içeren ilk bölümünde 3 soru bulunmaktadır. Sorular ve sorulara verilen cevaplar grafikler üzerinde gösterilmiştir:

1. Soru: Kaç yaşındasınız?

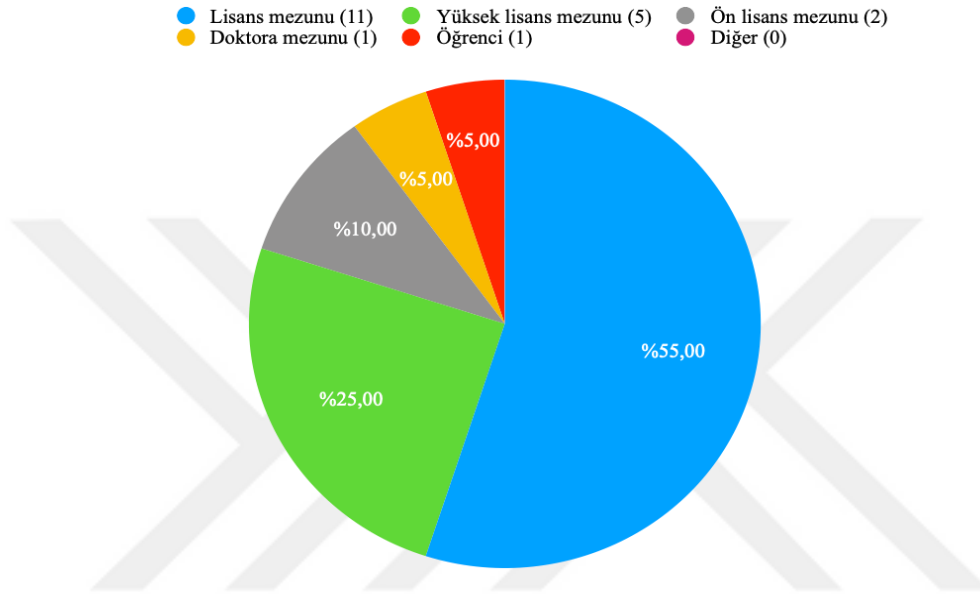
Grafik 1: Alt Yazı Çevirmenlerinin (AYÇ) Yaş Grubu

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi.

Bu bölümün ilk sorusu anket katılımcılarının yaş durumunu ortaya çıkarmaya yöneliktir. 20 katılımcının %40 oranına sahip 8 kişisi 36-40 yaş aralığındadır. İkinci sırada, 4 kişi ile %20,05 orana sahip katılımcı yaş grubunun 26-30 olduğu saptanmıştır. 31-35 yaş grubu 3 kişi ile %15 oranına, 41-45 ve 45+ yaş grubu ise 2’şer kişi ile %10

eşit oranlara sahiptir. Katılımcılar arasında en düşük orana sahip yaş grubu, 1 kişi ve %5 oranıyla 18-25’dir. 15 kişinin toplamda %76,05 oranıyla 26-40 yaş arası olduğu ortaya çıkmıştır. Çalışma hayatının hem enerji hem deneyim olarak en etkili döneminde olan bu grubun alt yazı çevirisi sektörüne katkılarının yüksek olduğu söylenebilir.

2. Soru: Eğitim durumunuz nedir?

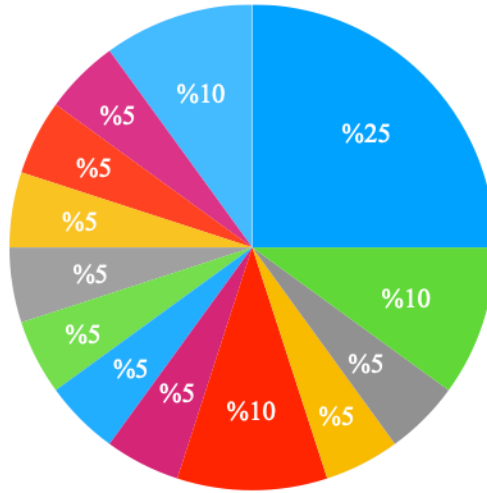
Grafik 2: AYÇ’nin Eğitim Durumu

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi.

Katılımcıların eğitim durumunu ortaya çıkarmak amacıyla sorulan ikinci soruda, lisans mezunlarının 11 kişi ve % 55 ile diğerlerinin toplamından daha fazla orana sahip olduğu görülmektedir. İkinci sırada ise % 25 oranla 5 kişi yüksek lisans mezunudur. Ön lisans mezunu 2 kişiyle % 10, doktora mezunu ve öğrenci 1’er kişi ile % 5’lik oranlara sahiptir. Ön lisans mezunu 2 ve öğrencinin 1 kişiyle toplamda %15 orana sahip olduğu ve ortaöğretim ve ilköğretimden mezun herhangi bir kişinin olmadığı göz önüne alındığında, (ücretli) alt yazı çevirmenliği yapabilmek için eğitimin öneminin ortaya çıktığı söylenebilir. Ayrıca; yüksek lisans mezunlarının bir bölümünün AY çevirmenliğini tercih edebileceği, ancak doktora mezunlarının sektörde AYÇ olarak çalışmayı tercih etmedikleri çıkarımı da yapılabilir. Sektörde AYÇ olarak çalışmayı tercih edenlerin çoğunun lisans mezunu olduğu açıkça ortaya çıkmıştır.

3. Soru: Hangi alandan mezunsunuz / hangi alanda öğrenim görüyorsunuz?

Demografik bilgiler bölümünün açık uçlu olan 3. sorusunun cevapları ilgi çekicidir. Üniversitelerin çevirmenlik/çeviribilim/mütercim-tercümanlık bölümünden mezun olup alt yazı çevirmenliği yapanların oranı 5 kişiyle %25'tir. Dil-edebiyat ve İngilizce Öğretmenliği mezunu 2'şer kişi ile %10'ar, toplamda %20 orana sahiptir. %55 oranına sahip diğer kişiler, birbirinden farklı alanlardan mezun olmuşlardır. İlgi çekici olan nokta; sahada çalışan alt yazı çevirmenlerinin asıl alanları olan mütercim-tercümanlık ve ek olarak en ilgili olan dil bölümleri de dahil edildiğinde mezuniyet oranı toplam %45 olurken, ilgili görünmeyen bölümlerden mezun olup bu sahada çalışanların oranının toplamın yarısından daha yüksek olarak %55 oranına sahip olmasıdır. Buradaki çalışanlar gönüllü değil, serbest ya da bir kuruma bağlı olarak tam ya da yarı zamanlı şekilde alt yazı çevirmenliğinden gelir elde eden bir gruptur. Bu sonuç üzerinden, sahada çalışan alt yazı çevirmenlerinin neden kendi bölümleriyle ilgili değil de alt yazı alanında çalıştıklarına dair farklı bir çalışma yapılabilir.

Grafik 3: AYÇ'nin Mezuniyet/Öğrenim Alanları

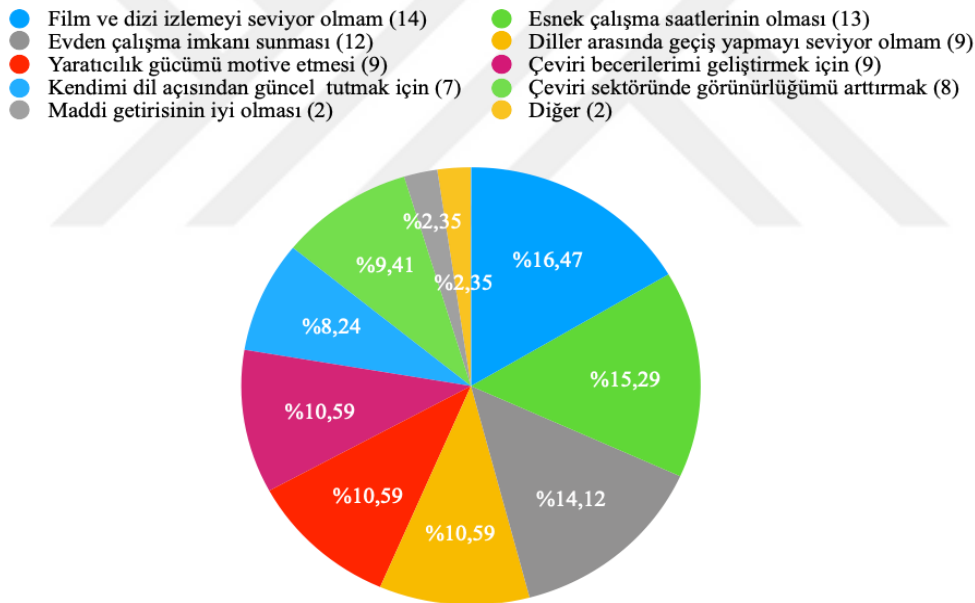
Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi.

3.2.2. Anket Katılımcılarının Deneyimi

Anketin ikinci bölümünde katılımcıların alt yazı çeviri süreci ve çalışma koşullarını içeren 22 soru bulunmaktadır. Bu bölüm, çoktan seçmeli, birden çok cevaplı, açık uçlu kısa cevaplı ve açık uçlu uzun cevaplı sorulardan oluşmuştur. Cevapları, grafik ve tablo üzerinde gösterilmiş ve değerlendirmeleri yapılmıştır. Ayrıca katılımcıların cevaplarından temalar ve ilgili içerikler oluşturulmuştur.

4. Soru: Alt yazı çevirisiyle ilgilenme nedeniniz nedir?

Katılımcıların birden çok şıkkı işaretleyebilecekleri bu soruda, 14 kişi ile %16,47 oranına sahip “film ve dizi izlemeyi seviyor olmaları” cevabı ilk sırada yer almıştır. İkinci sırada 13 kişinin tercih ettiği “esnek çalışma saatlerinin olması”, %15,29 oranına sahiptir. %14,12 oranıyla 12 kişinin işaretlediği “evden çalışma imkanı sunması” seçeneği, üçüncü sırada yer almıştır.

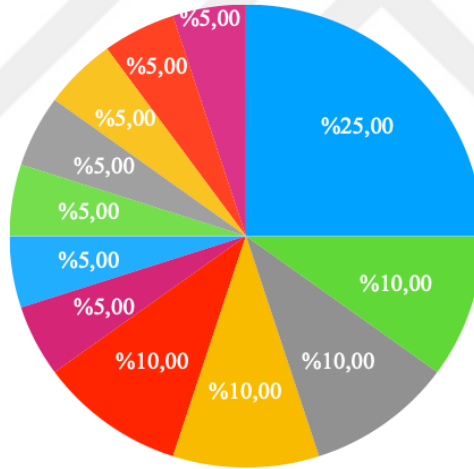
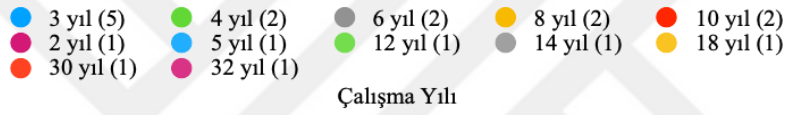
Grafik 4: AYÇ’nin Alt Yazı Çevirisiyle İlgilenme Nedenleri

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi.

“Diller arasında geçiş yapmayı seviyor olmam”, “yaratıcılık gücümü motive etmesi” ve “çeviri becerilerimi geliştirmek için” seçenekleri 9’ar kişinin tercihiyle %10,59 ile eşit oranlara sahiptir. Beşinci sırada, 8 kişinin tercih ettiği %9,41 oranına sahip “çeviri sektöründe görünürlüğümü arttırmak için” seçeneği olmuştur. “Kendimi dil açısından

güncel tutmak için” seçeneği 7 kişiyle %8,24 oranına ulaşmıştır. “Maddi getirisinin iyi olması” seçeneği sadece 2 kişi tarafından işaretlenerek %2,35 oranında kalmıştır. “Diğer” seçeneğini işaretleyen 2 kişinin cevaplarından birisi “tesadüf”, diğeri ise “mesleğim olduğu için” olmuştur. Bu sonuçta bazı tezatlıklar göze çarpmaktadır. En yüksek tercihi alan seçenek normal şartlarda bir hobi gibi görünmekle beraber, burada meslek tercihi olarak karşımıza çıkmıştır. “Maddi getiri” seçeneği son iki seçenektan birisi olmuştur ve buradan da iki sonuç çıkartılabilir: Ya alt yazı çevirmenlerinin mesleklerinden çok fazla getiri sağlayamayacaklarını bilerek bu işe girmeleri ya da zaten iyi kazanacaklarını bildikleri için bunu bir tercih sebebi olarak görmemeleri. Ayrıca çalışma saatlerindeki ve yerindeki esneklik de oldukça önemli iki tercih sebebi olmuştur. Bu sonuç da, kişilerin daha özgür çalışmayı tercih ettiklerini gösterebilir.

5. Soru: Kaç yıldır alt yazı çevirmenliği yapıyorsunuz?

Grafik 5: AYÇ’nin Çalışma Yılları

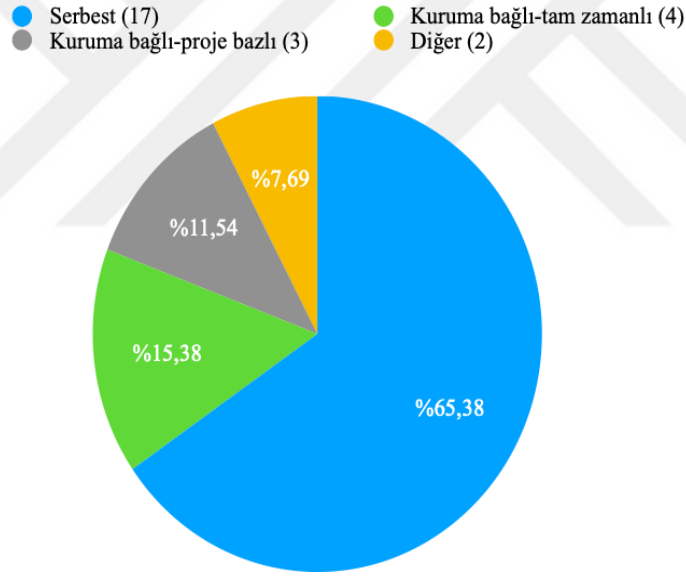
Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi.

Katılımcılar arasında alt yazı çevirmeni olarak 3 yıldır çalışan 5 kişi %25 ile ilk sırada bulunmaktadır. İkinci sırada, toplam %40 oranla 2’şer kişi 4, 6, 8 ve 10 yıldır çalıştıklarını belirtmişlerdir. 2, 5, 12, 14, 18, 30 ve 32 yıldır çalıştıklarını ifade eden 1’er kişi %5’lik eşit oranlara sahiptir. 2-4 yıl arasında çalışan 8 kişinin toplam oranı %40 iken, 12 kişinin 5 yıl ve üzerinde alt yazı çevirmeni olarak %60’lık bir orana sahip olduğu görülmektedir.

Ülke genelinde bir genelleme yapılamasa da bu çalışmanın sınırlılıkları içerisinde değerlendirildiğinde, çoğunluğun alt yazı çevirisi işini benimsedikleri ve devam ettirmeyi tercih ettikleri söylenebilir.

6. Soru: Bir kuruma bağlı olarak mı yoksa serbest çevirmen olarak mı çalışıyorsunuz?

Birden çok şıkkın işaretlenebildiği bu soruda %65,38 ile en yüksek orana sahip 17 alt yazı çevirmeninin serbest çalıştığı görülmektedir. Kuruma bağlı-tam zamanlı çalışan 4 kişi %15,38 ve kuruma bağlı-proje bazlı çalışan 3 kişi %11,54 oranlarına sahiptir. Ayrıca serbest çalışanların 2 kişisi aynı zamanda kuruma bağlı-tam zamanlı ve bir diğer 2 kişisi de kuruma bağlı-proje bazlı seçeneklerini işaretlemişlerdir. Diğer seçeneğinde 1 kişi, tam zamanlı farklı bir işinin olduğunu ve zaman zaman proje bazlı çalıştığını belirtirken, diğer kişi tamamen bir kuruma bağlı olmadığını ancak aynı ve farklı kurumlarla proje bazlı çalıştığını belirtmiştir. Bu 2 kişi, %7,69 oranına sahiptir.

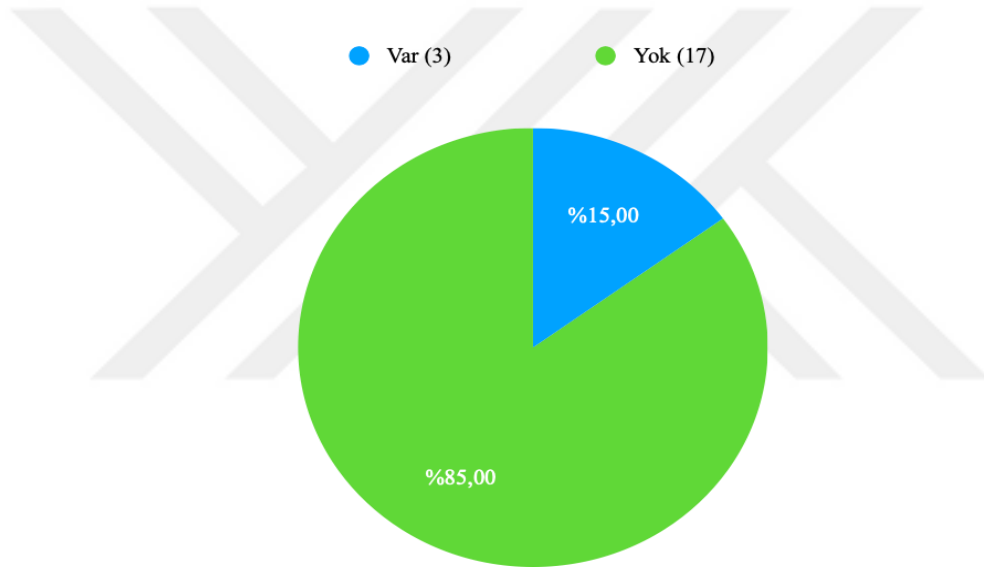
Grafik 6: AYÇ'nin Çalışma Tercihleri

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi.

Toplamda çoğunluğun serbest olarak, kuruma bağlı-proje bazlı ve farklı kurumlarla proje bazlı çalıştığı görülmektedir. 4. soruda alt yazı çevirisiyle ilgilenme nedenleri olarak “esnek çalışma saatleri” ve “evden çalışma imkanı sunması” şıklarının 2. ve 3.sırada işaretlenmesi, alt yazı çevirmenlerinin serbest çalışmayı tercih etmeleriyle paralel bir sonuç ortaya çıkarmıştır.

7. Soru: Eğer bir kuruma bağlı olarak çalışıyorsanız belirli bir mesai saatiniz var mıdır?

Anketi cevaplayan katılımcıların %85 oranına sahip 17 kişisi, belirli bir mesai saatlerinin olmadığını belirtirken, %15 oranıyla sadece 3 kişi belirli mesai saatlerinin olduğunu beyan etmişlerdir. İki kişinin cevabı ilgi çekicidir. Belirli bir mesai saati olmadığını söyleyenlerden birisi, sadece bir kuruma bağlı-tam zamanlı olarak çalışan çevirmendir. Diğeri ise proje bazlı çalışmasına rağmen, belirli bir mesai saatinin olduğunu beyan etmiştir. Genel olarak serbest ya da proje bazlı çalışan çevirmenlerin belirli bir mesai saatinin olmayabileceği düşünülürken, bu iki kişinin cevabının ters orantılı olduğu görülmektedir. Mesai saatlerinin olduğunu belirten üç kişiden birisi 06.30-17.30 saatleri arasında günde 11 saat, diğeri günde 8 saat (çalışma saatleri belirtilmemiş) ve üçüncü kişi de 09.00-18.00 (8 saat) arasında çalıştıklarını belirtmişlerdir.

Grafik 7: AYÇ'nin Mesai Saatleri

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi.

8, 9, 10 ve 11. sorular yanıtlanmadan önce ortak bir açıklama verilmiştir:

Cevaplayacağınız **8, 9, 10 ve 11.** sorularda alt yazı çevirisi yapmaya başladığınız ilk yıl ile şu anki durumu karşılaştırmanız istenmektedir. Buna göre:

(Çeviri süreci: Ürünün çeviri öncesi, esnasında ve sonrasında geçirdiği aşamalar: çeviri öncesi planlama, içeriğin çevirisi yapılırken kullanılan yöntemler ve yardımcı araçlar, düzeltme vb. gibi. Bu süreç, çalıştığınız kuruma göre değişiklik gösterebilir.)

Dört soru için de karşılaştırmasını yapacağınız **yılları** lütfen yazınız: / yılları.

8 ve 10. sorular çeviri sürecinin avantaj ve dezavantajlarını, 9 ve 11. sorular ise çalışma koşullarının avantaj ve dezavantajlarını sormaktadır. Her iki konuyla ilgili avantaj ve dezavantajların daha iyi karşılaştırılabilmesi için çeviri sürecinin avantaj ve dezavantajları (8 ve 10. sorular) alt alta tablolarda, çalışma koşullarının avantaj ve dezavantajları da (9 ve 11. sorular) yine alt alta tablolar üzerinde verilecektir. Katılımcılar, 1 ile 4 arasında avantaj ve dezavantaj yazabileceklerdir.

8. Soru: Çeviri süreci açısından söyleyebileceğiniz en önemli 3 avantaj/gelişme/iyileşme nedir? Lütfen açıklayınız.

Aşağıdaki tabloda ankete katılan alt yazı çevirmenlerinin belirttikleri avantajlar aynı şekilde aktarılmıştır.

Kişi	Karşılaştırılan Yıllar	Avantaj/Gelişme/İyileşme (8. soru)
AYÇ1	2019 - 2023	1. Erişilebilirlik ve kitleye ulaşım 2. Dil ve kültürel aktarım 3. Teknik ve kolay uygulanabilirlik
AYÇ2	1991 - 2023	1. Teknoloji 2. İnternet
AYÇ3	2016 - 2023	Machine translation (makine çevirisi)
AYÇ4	2018 - 2023	Çeviri süreci çalışılan kurum/insan ile alakalıdır ve yıllara dayalı bir karşılaştırma yapmanın mantıksız olduğunu düşünüyorum. Sayabileceğim avantajlar 2018 ile 2023 arasındaki farktan değil, A kurumu ile B kurumu arasındaki farktan olabilir. Karşılaştırma yapamamamın sebebi 5 yıl arasında devasa fark olmaması da olabilir. 90lar ile 2023'ü karşılaştırmıyorum sonuçta.
AYÇ5	2020 - 2023	1. Cümleleri çok daha hızlı çevirebilmeye başlamak. 2. Çeviriden sonra son okuma/self-edit süresinin kısalması. (İlk zamanlar kadar hata yapmamaya başlamamdan ötürü) 3. Sözlükte kelime arayışına verdiğim zamanın azalması.
AYÇ6	2017 - 2023	1. Gelişme: Artık daha çok şirket editörlerle çalışıyor.
AYÇ7	1994 - 2023	1. Altyazıyı basmak için stüdyoya gitme zorunluluğunun artık kalmaması. 2. İnternetin olduğu her şehir, ülke, kasaba vb gibi yerlerden çeviri yapabilmek.

Kişi	Karşılaştırılan Yıllar	Avantaj/Gelişme/İyileşme (8. soru)
AYÇ8	2018 - 2023	1. Teslim süreleri (ve buna bağlı olarak çeviri kalitesi): Altyazı çevirisi alanında çalışmaya 2018'de Türkiye'deki bir şirket bünyesinde maaşlı olarak başladım. Kısa sürede çok işin beklendiği bir ortamda hızlı çalışmak zorundaydım, yaptığım çeviriyi kontrol etmeye vaktim olmuyordu. Şimdi serbest çalışıyorum ve teslim süreleri kafama yatmıyorsa o işi almıyorum veya ek süre isteyebiliyorum. Çevirilerimi kontrol etmeden teslim etmiyorum. Kontrol sürecinde illa ki hatalar fark ediyorum, bunları düzelterek daha kaliteli bir çeviri teslim ediyorum.
AYÇ9	2012 - 2023	1. Kelime öğrenme 2. Dil becerisinin gelişmesi 3. Farklı kültürleri öğrenme
AYÇ10	2021 - 2023	1. Dil geliştirme 2. Filmlerden zevk alma 3. Ek gelir sağlama
AYÇ11	2011 - 2023	1. Daha kısa cümlelerle tercümeyi sağlayabilme. 2. Altyazı senkronu konusunda daha hızlı ve profesyonel olma 3. İmla kurallarına hakimiyetin artması 4. Editörlük/redakte yaparken hataları daha kolay tespit etme
AYÇ12	2009 - 2023	1. Şirketler artık çok daha tutarlı online platformlar sağlıyor. Çalışanlar için kurdukları sistemler sayesinde iletişim açısından zaman kazanıyoruz.
AYÇ13	2019 - 2023	1. Kendi kelime hazinemi geliştirmesi. 2. Sürekliliği olduğu için çeviri yaptığım dilde konuşma, anlama ve yazma seviyelerinde ilerleme.
AYÇ14	2013 - 2023	Son dönemlerde kullanılan programlarım gelişmiş olması. Çeviri hafıza programları daha iyi şekilde yardımcı oluyor. Güncel bilgiler ile kalite artıyor.
AYÇ15	2005 - 2023	1. Çeviri hızı - Başlarda çok daha yavaş çevirirken şu an daha hızlı çeviri yapabiliyorum. 2. İyi bir firmayla çalıştığım takdirde kullandığım çeviri araçları da büyük oranda kullanıcı dostu oluyor. 3. Daha profesyonel firmalarla çalıştığım süreçte iş akışı da aynı oranda daha profesyonel şekilde ilerliyor.

Kişi	Karşılaştırılan Yıllar	Avantaj/Gelişme/İyileşme (8. soru)
AYÇ16	2015 - 2023	Çevirmenin daha rahat/esnek bırakılması; çevirmenin yaptığı çeviriye ekstrem müdahale edilmemesi.
AYÇ17	1-3 (2021 - 2023)	1. Sinema vb. yayınları takip etme 2. Dil gelişimini güncel tutma 3. Esnek çalışma
AYÇ18	1-2 (2022 - 2023)	1. Sinema izleme fırsatı 2. Çok fazla çeviri imkanı 3. Teknolojik gelişim
AYÇ19	2020 - 2023	1. En önemli iyileşme bilgisayar programları 2. Ücret 3. Eğlenceli süreç
AYÇ20	2020 - 2023	1. Pandemi sürecinin iş imkanını arttırması. 2. Çeviri programlarının çeşitliliğinin artması ve iyileşme. 3. Şirketlerin alt yazı çevirisi ile ilgili sunduğu hizmetlerde gelişme.

Tablo 2: Alt Yazı (AY) Çeviri Sürecinin Avantajlarının Yıllar Bazında Karşılaştırılması

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi.

8. soruya verilen cevaplar üzerinden temalar oluşturulmuş ve içerikleri belirlenmiştir. Çeviri sürecindeki değişimlerin sorulduğu bu soruda, alt yazı çevirmenleri tarafından süreç haricindeki konular üzerinde de durulmuş ve ilgili temalar ortaya çıkmıştır.

“Teknoloji” temasında AYÇ; internetin olduğu her yerden çeviri yapabildiklerini, şirketlerin çevirmenlere online çalışma platformları sunduklarını, alt yazı çeviri programlarının geliştiğini ve arttığını, makine çevirisini kullandıklarını, kelime aramada ve çeviri yapmada hızlandıklarını, erişilebilirlikte ve uygulanabilirlikte kolaylık sağlandığını ve çeviri kalitesinde artış olduğunu belirtmişlerdir. Alt yazının teknoloji ile paralel ilerlediği görüşü, katılımcıların beyanlarıyla örtüşmektedir. “İş fırsatı” temasında, çeviri imkanının arttığını ve pandemi sürecinin de bu artışta etkili olduğunu belirten AYÇ olmuştur. Özellikle pandemi sürecinde uzaktan çalışıldığı düşünülürse, bu artışların teknoloji ile bağlantılı olduğunu söylemek doğru olacaktır.

Temalar	İçerikleri
Teknoloji	Hızlı çeviri Uzaktan çeviri Şirket bazlı online çalışma platformları Çeviri Programlarının gelişimi Çeviri Programlarında çeşitlilik Kullanıcı dostu çeviri araçları Çeviri kalitesinde artış Sözlükte kelime aramaya az zaman ayırma Makine çevirisi Erişilebilirlik Kolay uygulanabilirlik İnternet
Dil Becerisi	Kelime haznesinin gelişimi Dil geliştirme Dili güncel tutma Dilde konuşma, yazma ve anlamada iyileşme
İş Fırsatı	Çeviri imkanının artması Pandemi sürecinde iş artışı
Çeviri Kalitesi	Şirketlerin editörlerle çalışması Şirketlerin sunduğu hizmetlerde artış Ek teslim süreleri Teknolojinin sunduğu imkanlar Alt yazı senkronunda profesyonellik İmla kurallarına hakimiyet
Ücretlendirme ve Çalışma Şartları	Ek gelir Ücretlerde iyileşme Esnek çalışma saatleri İş akışında profesyonellik
Kültürel Fırsatlar	Film izleme fırsatı Sürecin eğlenceli hale gelmesi Farklı kültürleri öğrenme Kültürel aktarım

Tablo 3: AY Çeviri Sürecinin Avantajlarını Oluşturan Temalar ve İçerikleri

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi.

AYÇ, çalıştıkları AY süreci içerisinde “dil becerilerini” geliştirdiklerini ve güncel tuttıklarını beyan etmişlerdir. Şirketlerin çeviri kontrolleri için daha çok editörle çalışması, çevirmenlerin ek teslim süreleri alabilmesi, şirketlerin sundukları kullanıcı dostu çeviri araçları ve diğer hizmetlerde gelişme, teknolojik gelişimle kalitede artış, AYÇ’lerin mesleki deneyimle AY senkronu profesyonelliklerinde artış ve imla kurallarına hakimiyetlerinin artışı içerikleri de “çeviri kalitesi” temasını oluşturmaktadır.

Aslında AYÇ'nin çalışma koşulları kapsamında olan “ücret ve çalışma şartları” konuları burada belirtildiği için tema olarak alınmıştır. AYÇ, ücretlerde iyileşme olduğunu, esnek çalışma saatlerine sahip olduklarını ve şirketlerle çalışma akışında daha profesyonel çalışma şartları oluştuğunu belirtmişlerdir. Ayrıca ek gelir elde ettiklerini de dile getirmişlerdir. Ek gelir elde etme imkanı, büyük olasılıkla pandemiyle ilişkilendirilebilir. Çünkü bu maddeyi ekleyen AYÇ10, 2021-2023 yıllarını karşılaştırmakta ve bu dönem pandemiye ve hemen sonrasını içine alan yılları kapsamaktadır. “Kültürel fırsatlar” temasında AYÇ; film izleme fırsatı, çeviri sürecinin eğlenceli hale gelmesi, farklı kültürleri öğrenme ve kültürel aktarım elde ettiklerini dile getirmişlerdir. Bu temanın oluşması, AYÇ'nin işin kültürel boyutunu da önemsediklerini ortaya çıkarmaktadır. Aslında AYÇ'den çeviri sürecinin avantajlarının yıllar bazında karşılaştırma yapılarak aktarılması istenmişti, ancak aktarılan bilgilerin çoğunluğunun yıl bazında karşılaştırılmadığı görülmektedir. Bir AYÇ de (AYÇ4), arada yıl farkı çok fazla olmadığından bu karşılaştırmının ancak çalışılan kurumlar/kişiler bazında yapılabileceğini belirtmiştir.

10. Soru: Çeviri süreci açısından söyleyebileceğiniz en önemli 3 dezavantaj ya da karşılaştığınız zorluklar/sorunlar nelerdir?

Aşağıdaki tablo 4'te, soruya verilen cevaplar AYÇ'lerin aynı sözleriyle aktarılmıştır.

Kişi	Karşılaştırılan Yıllar	Dezavantaj/Zorluklar/Sorunlar (10. soru)
AYÇ1	2019 - 2023	1. Çeviri Doğruluğu ve Kalitesi 2. Zaman ve İş Gücü 3. Teknolojik Sorunlar ve Uyum
AYÇ2	1991 - 2023	1. Teknolojik gelişmelerin çeviri hızını arttırdığı inancı
AYÇ3	2016 - 2023	Yok
AYÇ4	2018 - 2023	8. soruya yanıtım geçerli.
AYÇ5	2020 - 2023	1. CPS'e sığabilmek için cümleyi çok kısaltmak zorunda kalmak. 2. Bazen çevirdiğim cümlelerin, ne yaparsam yapayım, "çeviri kokuyor" gibi kaldığını hissetmem. 3. Sokak ağzının çokça geçtiği projelerde çok fazla "lokalizasyon" yapmak zorunda kalıp orijinal cümlelerin ahengini kaybetmek.

Kişi	Karşılaştırılan Yıllar	Dezavantaj/Zorluklar/Sorunlar (10. soru)
AYÇ6	2017 - 2023	- Yerel kurumların, yurtdışı standartlarına göre düşük ücret veren yurtdışı kurumlara göre düşük ücret teklifleri. - Yerel kurumların editöre gönderdikleri metinlerin çevirmene tekrar iletilmemesi. - Yerel platformlarda alt yazı çevirmenlerinin ve editörlerinin isimlerinin alt yazıya eklenmemesi.
AYÇ7	1994 - 2023	İşverenin çeviriyi ve basılmış altyazıyı kısa sürede talep etmesi dolayısıyla çalışma saatlerinin çok uzun olması.
AYÇ8	2018 - 2023	- Dublaj ve altyazı çevirisinde tutarlı terminoloji: Bazı terimler ve kalıpların tutarlılık açısından hem dublaj hem altyazı çevirisinde aynı şekilde kullanılması gerekiyor ancak çoğunlukla bir işin dublaj çevirmeni ayrı altyazı çevirmeni ayrı oluyor. Çevirilerde, terminolojiye terimin dilimizdeki karşılığını ilk hangi çevirmen girdiyse onun seçtiği karşılığı kullanmak durumunda kalıyoruz (Çeviri gerçekten hatalı olmadığı sürece. Hatalı olduğunu düşünüyorsak proje yöneticisine ulaşıp niye o karşılığı kullanamayacağımızı açıklıyoruz ama sırf aklımızdaki karşılığın daha hoş duracağını düşünüyorsak, örneğin "kafa" yerine "baş" kullanmak istiyorsak, böyle bir şansımız olmuyor.). - Her müşteri için farklı guideline: Altyazı çevirisinde x platformuna çeviri yaparken uyduğunuz kurallar ile y platformuna ya da festivale veya bir televizyon kanalına çeviri yaparken uyduğunuz kurallar farklılık gösteriyor. Her müşterinin uyanızı beklediği farklı kurallar oluyor. Bunlar iki diyalog arasında kaç kare olması gerektiği, konuşma çizgisinin her konuşmacıdan önce kullanılıp kullanılmayacağı gibi teknik kurallar veya imlâ kuralları olabilir. Bu durum biraz kafa karıştırıcı olabiliyor.
AYÇ9	2012 - 2023	Bence işini düzgün yaptıktan sonra bir sorun kalmıyor.
AYÇ10	2021 - 2023	1. Düşük ücret
AYÇ11	2011 - 2023	- Metin olmadığında sıfırdan dinleyerek çeviri yapma zorluğu - Senkronlu bir altyazı olmadığında sıfırdan altyazı kodları oluşturma - Ekranda kalma süreleri ve satır uzunluğunun bazen sorun çıkarması

Kişi	Karşılaştırılan Yıllar	Dezavantaj/Zorluklar/Sorunlar (10. soru)
AYÇ12	2009 - 2023	1. Şirketlerin belirlediği teslimat süreleri makineler için tasarlanıyor.
AYÇ13	2019 - 2023	1. Şöyle ki en kötüsü tasarladığım videoyu, çeviri yaparken tek tek duraklatıp yazmak. :) 2. Teknolojik Sınırlamalar oluyor mesela Otomatik çeviri araçları, dilin duygusal veya estetik yönlerini tam olarak yansıtamayabilir, bu da metnin tonunu anlamada zorluk yaratabiliyor. 3. Anlamanın Tam Aktarımı: bazı dil yapıları veya kelime oyunları, tam anlamıyla çevrilemeyebiliyor, bu da orijinal mesajın tam anlamını kaybetme riskini taşıyor... 4. Hız ve Zaman Baskısı ile hızlı çeviri talepleri veya sıkıntılı zaman sınırları, işlerimizi doğru bir şekilde tamamlamamızı zorlaştırabiliyor. Bu durum, kaliteyi direkt etkiliyor.
AYÇ14	2013 - 2023	Sürekli yenilik olması, güncel kalman gerekiyor, terimler zorluğu.
AYÇ15	2005 - 2023	Bu cevaplarımın hepsi Türk şirketler için geçerli. 1. Çeviri sürecinde öncelikleri çevirmeni rahat ettirmek olmuyor asla. En kısa zamanda işi teslim etmeniz önemseniyor, süreçte de çok bir katkı sağladıkları yok. 2. Size bir araç sağlasalar bile eğitimini almanız için asla aman aman bir yardım yapılmıyor. O aracı önceden bilen birini buldularsa sizin daha iyi bir çevirmen olup olmadığınız önemsenmiyor. 3. Bir sorunla karşılaştığınız takdirde çözümü hemen sağlanmıyor.
AYÇ16	2015 - 2023	Bazı tabirlerin / kelimelerin yasaklanması / sansürlenmesi.
AYÇ17	1-3 (2021 - 2023)	1. Sürdürülebilir olmama 2. Meslekten uzaklaşma 3. Asosyal çalışma
AYÇ18	1-2 (2022 - 2023)	1. Çeviri hariç farklı görevler gelmesi 2. Kısa sürede çeviri talep edilmesi 3. Tecrübe dışı alanda proje gelmesi
AYÇ19	2020 - 2023	1. Çok hızlı değişen alt yazı alanları. 2. Teknolojik cihazların yanlış ya da eksik çevirisinden yaşadığım manuel kontrol ihtiyacı.

Kişi	Karşılaştırılan Yıllar	Dezavantaj/Zorluklar/Sorunlar (10. soru)
AYÇ20	2020 - 2023	1. Zaman kısıtlaması sebebiyle çeviride kalitenin sağlanması konusunda soru işaretlerinin olması. 2. İlerleyen teknoloji sebebiyle işverenin işi daha kısa sürede teslim almak istemesi. 3. Çevirmenin sürekli olarak kendini güncelleme gereksinimi.

Tablo 4: AY Çeviri Sürecinin Dezavantajlarının Yıllar Bazında Karşılaştırılması

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi.

10. soru temelinde oluşturulan temalar ve içerikleri aşağıdaki tablo 5 üzerinde gösterilmiştir. Çeviri sürecinde avantajlar sorusunda olduğu gibi bu soruda da çeviri koşullarını içeren cevaplar verildiği için ona göre de tema oluşturulmuştur.

Temalar	İçerikleri
Teknoloji	Teknolojik sorunlar Teknolojiye uyum Teknolojinin çeviri hızını arttırdığı inancı Çevirmenin sürekli kendini güncelleme zorunluluğu Teknoloji kaynaklı çeviri hatalarının kontrolü Teknolojik sınırlamalar
Çeviri Kalitesi	Kısaltma zorunluluğu/satır uzunluğu Lokalizasyon yapma zorunluluğu Edit sonrası çevirinin çevirmene iletilmemesi (yerel kurumlarda) Zaman kısıtlaması Tecrübe dışı alanda çeviri talebi Sansür uygulaması Anlamanın tam aktarılamaması Hız ve zaman baskısı Ekranda kalma süresi Sıfırdan alt yazı kodları oluşturma Çeviri metninin olmaması Çeviri doğruluğu Alt yazı ve dublaj çevirisi terminolojisinde tutarlılık/tutarsızlık Müşteriye göre farklı kural uygulaması
Görünürlük	AYÇ ve editörlerin isimlerinin AY'ya eklenmemesi (yerel platformlarda)
Ücretlendirme ve Çalışma Şartları	Yerel kurumların düşük ücret teklifleri Düşük ücret Uzun çalışma saatleri Çeviri harici ek görevler Asosyal çalışma Sorunların zamanında çözülmemesi Çeviri araçları eğitiminin sağlanmaması (kurumlar tarafından) İşverenin çeviri teslimini kısa sürede istemesi Alt yazı alanlarının sürekli değişimi

Tablo 5: AY Çeviri Sürecinin Dezavantajlarını Oluşturan Temalar ve İçerikleri

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi.

“Ücretlendirme ve çalışma şartları” teması, çeviri sürecinin değil de çalışma koşullarının tema tanımına daha uygun olmakla birlikte, bu bölümde AYÇ tarafından dile getirildiği için bu kapsamda ele alınmıştır. Bu konuda AYÇ, 8. soruda belirttikleri avantajlardan daha çok yaşadıkları sorunlardan söz etmiştir. Ücretlendirme konusunda AYÇ, özellikle yerel kurumların düşük ücret politikası uyguladığını belirtmiştir. Ücretlendirme teması altında ortaya çıkan düşük ücret politikasının şirketler bazında iyileştirilmesi, AYÇ’nin birlikte hareket etmesi ve haklarını bilerek taviz vermemesini gerektirmektedir. Alt yazı çevirmenlerine yönelik ücret tarifesi ve tipsözleşme sunan Çevbir, AYÇ için rehber niteliğinde olmalıdır. Aynı zamanda önceki sayfalarda sözü geçen diğer meslek

kuruluşlarının da çevirmenlerin haklarını koruyan bildirileri mevcuttur. Anket sorularında yer almadığı için AYÇ'nin tamamının meslek kuruluşlarına üyeliklerinin olup olmadığı bilinmemektedir. Ancak tahminen tamamının üye olmadıkları düşünülmektedir. AY sektöründe çalışan AYÇ'nin meslek kuruluşlarına üye olması, hem haklarını bilmeleri hem de ücret konusunda hak ettiklerini alabilmeleri adına önemli bir adımdır. Çeviri harici ek görevler verilmesi ve uzun çalışma saatlerinin olması ancak özellikle yerel kurumların düşük ücret teklifleri bu temanın temel sorunlarını oluşturuyor. Ayrıca AYÇ'ye verilen AY alanlarının sürekli değişimi ve teslim süresinin çok kısa tutulması AYÇ'nin yaşadığı diğer sorunlar olarak belirtiliyor. Asosyal çalışmadan yakınma ise kulağa çok gerçekçi gelmeyebilir. Çünkü 4.soruda AY çevirisi ile ilgilenme nedenlerinin 3.sirasında “evden çalışma imkanı sunması” seçeceğinin işaretlenmiş olması bir bakıma asosyal çalışma ortamında çalışmayı kabul etmek anlamına gelebilir.

8. sorunun temasında avantaj olarak yer alan “teknoloji” teması, bu soru kapsamında dezavantajlarıyla da yer almıştır. Teknolojik olarak meydana gelen bazı teknik sorunlar, hızlı değişen teknolojiye uyum sorunu, kurumlar tarafından teknolojinin çeviri hızını arttırdığı inancıyla çevirmenden hızlı çeviri beklentisi, özellikle estetik kaygı taşıyan metinlerde otomatik çeviri araçlarının sınırlı olmasından kaynaklı anlamda zorluk yaratması, teknolojik cihazların yaptığı çeviri hatalarının çevirmen tarafından düzeltilme ihtiyacı ve çevirmenin sürekli kendini yenileme gereksinimi (net olarak belirtilmese de değişen çeviri teknolojisini öğrenme zorunluluğu) konuları alt yazı çevirisinde teknolojinin getirdiği bazı zorluklar olarak ortaya çıkmıştır. “Çeviri kalitesi” temasında, AYÇ'nin (8.sorudaki) avantajdan daha çok dezavantaj belirttikleri görülmektedir. Bazı kaygılar yıllara göre değişim göstermese de özellikle zaman kısıtlaması ve hızlı çeviri talebi, edit sonrası çevirinin çevirmene iletilmemesi (doğru-yanlış görebilmesi açısından), tecrübe dışı alanda çeviri talebi, alt yazı ve dublaj terminolojisinde tutarsızlık ve çeviri metninin olmaması gibi içerikteki sorunların günümüz çeviri dünyasında olması beklenmedik bir durumdur. Çünkü artık alt yazılı görsel-ışitsel ürünü izleyen kitlelerin daha yüksek çoğunluğu orijinal dili bildiği için (çoğunlukla İngilizce) çeviri kalitesini sorgulama kapasitesine sahiptir. Ayrıca dijital platformların rekabet içinde olduğu günümüzde, çeviri kalitesi daha da önemli tercih sebebi haline gelmiştir. AYÇ'nin ve AY editörlerinin “görünürlük” konusunda özellikle yerel platformlarda yaşadığı sıkıntı başka bir dezavantaj temasını oluşturmuştur. “Sürdürülebilir olmama, meslekten uzaklaşma ve

çeviri yaparken videoyu tek tek duraklatıp yazmak” maddeleri tam olarak herhangi bir temayla ilişkilendirilememiştir. AYÇ3 “yok” cevabını vererek, AYÇ4 yıllar arasında karşılaştırma yapılamayacağını belirterek ve AYÇ9 “bence işini düzgün yaptıktan sonra bir sorun kalmıyor” cevabını vererek herhangi bir dezavantajdan söz etmemişlerdir.

9. Soru: Çalışma koşulları açısından söyleyebileceğiniz en önemli 3 avantaj / gelişme / iyileşme nedir?

Aşağıdaki tablo 6’da soruya AYÇ’lerin verdiği cevaplar aynı şekilde aktarılmıştır:

Kişi	Karşılaştırılan Yıllar	Avantaj/Gelişme/İyileşme (9. soru)
AYÇ1	2019 - 2023	1. Teknolojik İlerlemeler 2. Uzaktan Çalışma Olanakları 3. Standardizasyon ve Eğitim
AYÇ2	1991 - 2023	1. İlk globalleşme süreci olumlu bir gelişmeydi, sonra tam tersine ciddi sorunlar yaratmaya başladı
AYÇ3	2016 - 2023	Cloud based sistemler (bulut tabanlı sistemler)
AYÇ4	2018 - 2023	8. soruya yanıtlım geçerli.
AYÇ5	2020 - 2023	1. Belirli bir süre piyasada olunca daha düzgün kurum ve projelerde çalışabilmek. 2. Çalıştığım kurum/takım lideri sayısı artınca iş seçebilmeye başlamak. 3. Belirli bir fiyatın altında çalışmayı reddedebilme imkânı bulduğum için işe olan sevgimin artması.
AYÇ6	2017 - 2023	Çalışma koşulları hakkında herhangi bir avantaj / gelişme / iyileşme görmüyorum.
AYÇ7	1994 - 2023	En iyi gelişme çeviriyi internetin olduğu tüm şehirlerden yapabilmek.

Kişi	Karşılaştırılan Yıllar	Avantaj/Gelişme/İyileşme (9. soru)
AYÇ8	2018 - 2023	1.Stressiz çalışma ortamı: Masabaşı çalıştığım 2,5 yıllık dönemde gerek teslim süreleri gerek başka gerekçelerle mobbing'e uğruyordum. Bunun dışında sürekli değersiz ve her an yeri doldurulabilir hissettiriliyordum. Şu an kendi düzenimi oturttum, kendimden sorumluyum ve çok daha mutluyum. 2.Ücretler: Serbest çevirmenlerin nasıl ücretlendirildiğiyle tanışmam 2020 yılında işten ayrıldıktan sonra oldu. Sektörde çok bilinen bazı dublaj stüdyolarıyla, yayın kuruluşlarıyla ve medya lokalizasyon şirketleriyle ya ben görüştüm ya onlar bana ulaştı ya da haklarında eş dosttan duyum aldım ve duyduğum ücretler beni şoka uğrattı. O dönem ülkedeki en bilinen ve yabancı bir platformdan doğrudan (arada aracı olmadan) iş alan yetkili partner stüdyolarda telaffuz edilen dakika fiyatları 4-15 TL arası değişiyordu. 2020'de bu fiyatları reddederek yurtdışındaki firmalara başvurdum, bir 6 ay kadar işsiz kalsam da sabrıma değdi. Şimdi çok daha iyi fiyatlara çalışıyorum. Türkiye piyasasında ne yazık ki çevirmenlerin birbirinden habersiz çalışmasından ve emeklerinin ederinin farkında olmamasından faydalanılıyor, o nedenle fiyatlar çok düşük kalıyor. 3.Mesai saatleri: Artık serbest çalıştığım için kendi çalışma saatlerimi kendim belirliyorum.
AYÇ9	2012 - 2023	1. Esnek çalışma saatleri 2. Maddi getirisi 3. Evden çalışma imkanı olması
AYÇ10	2021 - 2023	1. Evden çalışma 2. Ek gelir 3. Dil geliştirilmesi
AYÇ11	2011 - 2023	1. Zaman yönetimini daha iyi sağlama 2. Ücret arttıkça daha az çalışabilme imkanı 3. Çalışabileceğim zamanları daha rahat bir şekilde belirleyebilmem.
AYÇ12	2009 -2023	1. Zamanla, deneyim kazandıkça daha hızlı çalışmak.
AYÇ13	2019 - 2023	1.Uzaktan çalışma olanağı sağlaması en önemli etkenlerden biri internetin yaygınlaşması ve dijital iletişim araçlarının gelişimi ile işimizi uzaktan çalışma imkanı sunarak kolay ve esneklik sağlıyor. 2. Kolay bilgiye ulaşmak internet sayesinde, hızlı ve güvenilir bilgiye erişim sağlayarak çevirileri daha doğru ve kapsamlı bir şekilde gerçekleştirebiliyoruz. 3. Zaman tasarrufu. 4. Sürdürülebilirlik.

Kişi	Karşılaştırılan Yıllar	Avantaj/Gelişme/İyileşme (9. soru)
AYÇ14	2013 - 2023	Yok
AYÇ15	2005 - 2023	Aslında bu saydığım- sayacağım avantajların hiçbiri Türk şirketler için geçerli değil çünkü ben bu işe başladığımda nasıl bir ortamla karşılaştıysam hâlâ aynı ortamın mevcut olduğunu görüyorum maalesef. O yüzden cevaplarımı ona göre değerlendirirseniz sevinirim. 1.Piyasaya ilk girdiğinizde henüz toy olduğunuzdan açgözlü firmaların nemalandığı bir pozisyondayken tecrübeniz arttıkça çalışma koşulları daha iyi olan işlere girebiliyorsunuz. 2.Yine daha profesyonel koşullar sağlandığını görebiliyorum. 3. Açıkçası çok büyük bir değişiklik veya başka bir avantaj da aklıma gelmiyor.
AYÇ16	2015 - 2023	Evden/dışarı ortamdan rahatlıkla çalışabiliyor olmak, herhangi bir kişi veya ortama bağlı kalmamak.
AYÇ17	1-3 (2021 - 2023)	1. Esnek çalışma 2. Ücret politikası 3. Özgür karar verme
AYÇ18	1-2 (2022 - 2023)	1. Teknolojik cihazların faydası 2. Esnek saatler 3. Ücretin diğer sektörlerden daha iyi olması
AYÇ19	2020 - 2023	1. Mesai dışında çalışabilme 2. Ücret 3. Online çalışabilme
AYÇ20	2020 - 2023	1. Alt yazı çevirisi ihtiyacının ortaya çıkmasıyla maddi gelirin artması. 2. İş seçebilme olanağının artması. 3.Dijital platformların artmasıyla iş imkanının çoğalması.

Tablo 6: AYÇ'nin Çalışma Koşullarının Avantajlarının Yıllar Bazında Karşılaştırılması

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi.

AYÇ'nin çalışma koşullarıyla ilgili avantajların sorulduğu 9. soru kapsamında oluşturulan tema ve içerikleri aşağıdaki tablo 7'de gösterilmiştir:

Temalar	İçerikleri
Teknoloji	Teknolojik ilerlemeler Bulut tabanlı sistemler İnternet Bilgiye kolay ulaşma Dijital iletişim araçları Dijital platformların artışı Teknolojik cihazlar
Çalışma Şartları ve Ücretlendirme	Uzaktan/online çalışabilme Eğitim Standardizasyon Deneyimin önemi (kurum ve iş seçebilme, fiyat belirleyebilme, hızlı çalışma) Stressiz çalışma ortamı Yabancı kurumlardaki ücret politikası Esnek çalışma saatleri Ek gelir/gelir artışı Zaman yönetimi Sürdürülebilirlik Daha profesyonel koşullar Ücret politikası Karar vermede özgürlük Bağımsız çalışma

Tablo 7: AYÇ'nin Çalışma Koşullarının Avantajlarını Oluşturan Temalar ve İçerikleri

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi.

Çalışma koşullarının avantajları olarak “teknoloji, çalışma şartları ve ücretlendirme” temaları ortaya çıkmıştır. İnternetin yaygınlaşması ve teknolojik cihazların gelişimiyle hem iş imkanının arttığı hem de AYÇ'nin çalışma koşullarının değiştiğini söylemek mümkündür. AYÇ, bu avantaj sayesinde hem bilgiye kolay ve hızlı ulaşabilmiş hem de ofise gitmeden istediği ortamda çalışabilme özgürlüğüne kavuşmuştur. Ayrıca belirli mesai saati kavramına zorlanmadan kendi belirlediği saatlerde çalışabilmektedir. AYÇ, deneyimin önemli olduğunu ve deneyim kazandıkça hem kurum ve iş seçebildiğini hem fiyatı belirleyebildiğini hem de daha hızlı çalışabildiğini belirtmiştir. Bazı katılımcılar ücretlerin diğer işlerden daha iyi olduğunu söylese de 10. soruda dile getirildiği gibi bazıları bu fikre katılmamakta (AYÇ2), yerel firmaların ücret politikasının iyi olmadığını dile getirmekte (AYÇ8, AYÇ15), bazıları herhangi bir iyileşme olduğunu düşünmemektedirler (AYÇ6, AYÇ14).

11. Soru: Çalışma koşulları açısından söyleyebileceğiniz en önemli 3 dezavantaj ya da karşılaştığınız zorluklar/sorunlar nelerdir?

Tablo 8'de AYÇ'nin karşılaştıkları zorluklar kendi ifadeleriyle yer almaktadır.

Kişi	Karşılaştırılan Yıllar	Dezavantaj/Zorluklar/Sorunlar (11. soru)
AYÇ1	2019 - 2023	.
AYÇ2	1991 - 2023	1. Yetersiz süre 2. Çalıştığınız kişileri tanımamak 3. Haklar 4. Yöntem baskısı, yöntem üzerinde söz sahibi olamamak
AYÇ3	2016 - 2023	Machine translation'ın çevirmenin aleyhine suistimali (Çevirmene MT çevirisinin yollanıp, yapılan değişiklik üzerinden ücretlendirme yapılması)
AYÇ4	2018 - 2023	8. soruya yanıtım geçerli.
AYÇ5	2020 - 2023	1. Ülkenin inanılmaz bozulmuş ekonomisine rağmen hâlen çok düşük fiyatların piyasa dolaşıyor olması. 2. Bazen çok geç yatırılan ödemeler. 3. Bazı projenin teslim tarihinin çok kısa olması.
AYÇ6	2017 - 2023	1. Netflix gibi firmaların çeviri işleri için bir iş havuzu kullanması.
AYÇ7	1994 - 2023	1. Belirli bir ücretlendirme politikasının olmaması bir dezavantaj. 2. Deneyimli bir altyazı çevirmeni olmama rağmen insani standartlarda bir hayat kuramıyor olmak. 3. Çevirmenlik öncesinde sigortanın başlatılması ve ödenmesine rağmen çevirmenliğe başladığımdan beri sigortanın çalıştığım kurumlar tarafından ödenmemesi. Dolayısıyla herhangi bir sağlık güvencemin olmaması. Dolayısıyla hastalık v.g. gibi durumlarda bile çalışmak zorunda kalmak.
AYÇ8	2018 - 2023	1. Evden çalışma: Evden çalışarak daha sakin bir ortamda çeviri yapma imkânı doğuyor, ki bu çok güzel bir şey ama çevirmenlik gerçekten de çok asosyal bir meslek hâline geliyor. İnsan etkileşimini özleyebiliyorsunuz. 2. Güvencesizlik: Yine serbest çalışanların ortak sorunu bu. Birçok çevirmen serbest çalışıyor, sigorta ve emeklilik hakkı bir kurum tarafından karşılanmıyor. 3. İşin süresizliği: Bir ay elinizde iş varken ertesi ay bomboş kalabiliyorsunuz, bu da biraz endişe verici olabiliyor.
AYÇ9	2012 - 2023	1. Müsterinin çeviri sürecini anlayamaması ve çok fazla soru sorması.
AYÇ10	2021 - 2023	1. Düşük ücret

Kişi	Karşılaştırılan Yıllar	Dezavantaj/Zorluklar/Sorunlar (11. soru)
AYÇ11	2011 - 2023	1. Türkiye'deki firmaların hâlâ az ücret veriyor olması.
AYÇ12	2009 -2023	1. Koşullar değişmedi. Şirketler hala mümkün olduğunca az ödeme yapmaya devam ediyor.
AYÇ13	2019 - 2023	1. Sıkı Zaman Baskısı 2. Sürekli oturarak çalışma :) 3. İkinci el bilgi ve belirsizlik şöyle ki orijinal metnin yazarı gibi konuya hakim olmadığım için zaman zaman bu hususta sorunlar olabiliyor.
AYÇ14	2013 - 2023	Bazen
AYÇ15	2005 - 2023	1. Çoğunlukla tek dertleri işi hemen teslim etmeniz. Öyle bir durumda da çeviri kalitesinden emin olduğunuz bir iş çıkarmak çok zor oluyor. 2. Sizi istedikleri kadar sömürüp bir anda yarı yolda da bırakabiliyorlar. Genelde sözleşmeli değilseniz ne yazık ki bir sömürü aracı oluyorsunuz. 3. Sizden "rush" bir iş isteyebiliyorlar fakat bunun ücretinde çok da büyük bir fark sağlamıyorlar. Hâlbuki çalıştıkları yurt dışı bağlantılı şirketlerden bu işler için ne kadar büyük bir fark aldıkları biliniyor.
AYÇ16	2015 - 2023	Ödemelerin 1-1,5 ay sonra yapılması, dakika başı fiyatların hâlâ düşük kalması.
AYÇ17	1-3 (2021 - 2023)	1. Asosyal çalışma 2. Sıklığın az olması.
AYÇ18	1-2 (2022 - 2023)	1. Sosyal haklarımızdaolumsuzluklar 2. Uzun mesai 3. Alt yazı dışında farklı görevlerimiz mevcut
AYÇ19	2020 - 2023	1. Hızlı çeviri talebi 2. Sadece çeviri değil, editing kalite kontrol işlemi talep edilmesi
AYÇ20	2020 - 2023	1. Yerel şirketlerin düşük ücretlendirme yapması. 2. Yasal hakların uygulanabilirlik açısından eksik kalması. 3. İşverenlerin belirli ödeme planlarının olmaması.

Tablo 8: AYÇ'nin Çalışma Koşullarının Dezavantajlarının Yıllar Bazında Karşılaştırılması

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi.

Temalar	İçerikleri
Ücretlendirme	Düşük ücretler Ödemelerin geç yapılması Belirli ücret politikasının olmaması Düşük hayat standardı Yerel firmaların düşük ücret politikası İş-ücret dengesizliği Şirketlerin belirli ödeme planlarının olmaması Makine çevirisi editinde düşük ücretlendirme
Teslim Tarihi	Kısa teslim tarihi Zaman baskısı Hızlı çeviri talebi Yetersiz süre
Yasal Haklar	Sigortanın ödenmemesi Sağlık güvencesinin olmaması Yasal hakların uygulamada yetersizliği
Çalışma Şartları	Asosyal çalışma ortamı İşin süreksizliği Müşterinin işi bilmemesi Sürekli oturarak çalışma İkinci el bilgi Güvencesiz çalışma (sözleşmesiz) Ekstra iş yükü Uzun mesai saatleri Yöntem baskısı

Tablo 9: AYÇ'nin Çalışma Koşullarının Dezavantajlarını Oluşturan Temalar ve İçerikleri

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi.

AYÇ'nin 11. soruya verdiği cevaplar kapsamında dezavantajlarla ilgili oluşturulan temalar ve içerikleri tablo 9'da verilmiştir. Önceki sorularda avantaj olarak da dile getirilen ücretlendirme ve çalışma şartları, şekilde de görüldüğü gibi bazı AYÇ tarafından dezavantaj olarak sunulmuştur. Özellikle “ücretlendirmenin” yerel firmalar tarafından düşük tutulduğu, belirli ücret politikalarının olmadığı, istenen ekstra işe uygun ekstra ödeme yapılmadığı, ödemelerin geç yapıldığı ve firmaların belirli ödeme planlarının olmadığı sorunları birçok AYÇ tarafından dile getirilmiştir. “Çalışma şartları” temasına bakıldığında işin sürekli olmadığı, kurumların sigorta ücretlerini yatırmadığı, işin hızlı bitirilmesi için uzun mesailer yapıldığı, sözleşmesiz çalışma ve ekstra iş talep edildiği yönündeki sorunlar öncelikli görünmektedir. Bunların yanında asosyal çalışma ortamı, oturarak çalışma, çeviri sürecini anlamayan müşterinin çok soru sorması ve ürünle ilgili bilgiye ikinci elden ulaşma gibi sorunlar da dile getirilmiştir. Ancak bu sorunlar, bir

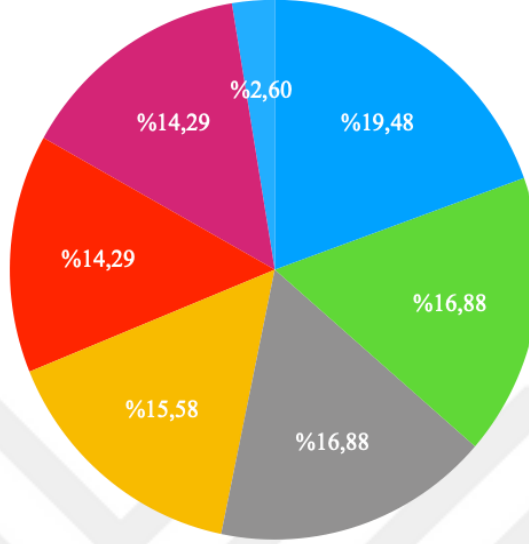
önceki çalışma şartları sorunlarına göre nispeten çözülmesi çok mümkün olmayan sorunlar olabilir. Çünkü, örneğin önceki soruda avantaj olarak belirtilen evden çalışma, burada asosyal çalışma ortamı tanımıyla dezavantaj olarak belirtilmiştir. Bu gibi yorumlar, kişilerin durumlara subjektif yaklaşımları ya da kişisel tercihleri olarak değerlendirilebilir ya da kar zarar dengesi olarak yorumlanabilir. Firmaların AYÇ'den çok "kısa sürede çeviri" talepleri hem AYÇ'de zaman baskısı yaratmakta hem mesai saatlerini uzatabilmekte hem de çeviri kalitesinde kaygıya neden olabilmektedir. "Yasal haklar" konusunda AYÇ, sigorta girişleri olmasına rağmen bazı firmaların sigorta primlerini ödemediklerini ve dolayısıyla sağlık güvencesinin bulunmadığını ve ayrıca serbest çalışanların zaten sigortasız olduğu için emeklilik haklarının da olmadığı yönünde sorunları belirtmişlerdir. AYÇ1 herhangi bir dezavantaj belirtmemiş, AYÇ14 "bazen" cevabını vermiş, AYÇ6 "Netflix gibi firmaların çeviri işleri için bir iş havuzu kullanması" sorununu dile getirmiş, AYÇ4 ise diğer sorularda belirttiği karşılaştırmanın yıllar bazında değil kurumlar bazında yapılabileceğini "8. soruya yanıtım geçerli" cümlesiyle ifade etmiştir.

8,9,10 ve 11. sorularda AYÇ'den, çeviri süreci ve çalışma koşullarındaki değişimlerin yıllar bazında ortaya çıkardığı avantaj ve dezavantajları karşılaştırması istenmiştir. Ancak bazı AYÇ dışında genel olarak yıllar bazında karşılaştırma yapılmadığı görülmüştür. O nedenle, AYÇ'nin dile getirdiği avantaj ve dezavantajlar üzerinden temalar ve içerikleri oluşturulmuştur.

12. Soru: Alt yazı çevirilerini yaparken erek metin üretimi haricinde başka ne tür sorumluluklar almak zorunda kalıyorsunuz?

- Editing (çeviri kontrol) (15)
- Revision/Post-editing (son kontrol)(13)
- Quality control (kalite kontrol) (13)
- Transcription (deşifraj-deşifre) (12)
- Spotting (birim alt yazı eşleştirme) (11)
- Synchronization (deşifrenin ses ve görüntü eşleştirilmesi) (11)
- Diğer (2)

Başka Sorumluluk Alanları

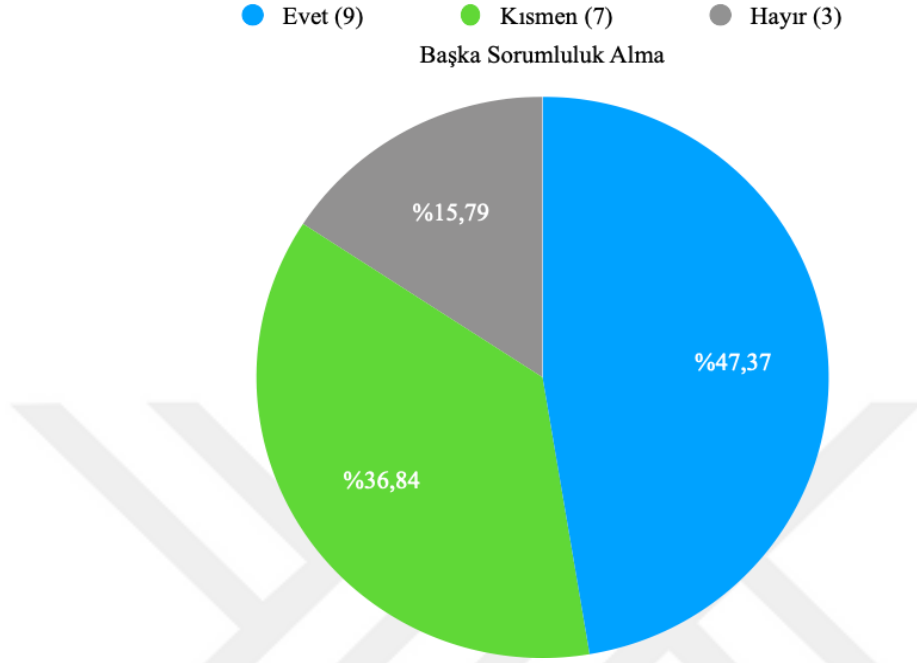

Grafik 8: AYÇ'nin Üstlendikleri Başka Sorumluluk Alanları

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

Birden çok şıkkın işaretlenebileceği 12. soruya sadece 1 kişi (AYÇ14) “başka sorumluluk almadığı” yönünde cevap vermiştir. Katılımcıların %95’ini oluşturan 19 kişi, erek metin üretimi haricinde başka sorumluluklar almak zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Grafik 8’de görüldüğü gibi 19 AYÇ mutlaka ek sorumluluk aldığını belirtmiştir. AYÇ4 spotting (birim alt yazı eşleştirme), AYÇ13 synchronization (deşifrenin ses ve görüntüyle eşleştirilmesi) ve AYÇ15 kalite kontrol olarak birer ekstra iş işaretlemişler ancak diğer 16 kişi, iki ve daha fazla ekstra iş yükü aldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca “diğer” seçeneğini işaretleyen AYÇ6, verilen maddelerin haricinde “alt yazı metnlerinin dublaj metnine dökülmesi” ve “ortaya çıkan metnin ağız senkronizasyonunu” da yaptığını belirtmiştir. Aslında AYÇ6’nın yaptığı ekstra iş alt yazı ile değil dublaj ile ilgilidir. Bu durumda AYÇ, kendi isteğiyle bu işi yapmış ve ekstra ücretini almış olabilir ya da firma AYÇ’ye ekstra ücretini vermeden iş yüklemiş de olabilir. Bunun cevabı bir sonraki soruda ortaya çıkacaktır.

13. 12. soruya “Başka sorumluluklarım da var” cevabını verdiyseniz, bu sorumlulukları almaktan memnun musunuz? Sorumlulukları alma memnuniyetinizi lütfen nedenleriyle açıklayınız.

Grafik 9: AYÇ’nin Başka Sorumluluklar Alma Memnuniyet Oranı

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

Grafik 9’da da görüldüğü gibi 19 AYÇ’nin %15,79’unu oluşturan sadece 3 kişi “hayır” cevabını vererek “başka sorumluluklar almaktan memnun olmadığını” ifade ederken, %47,37 oranıyla neredeyse toplamın yarısını oluşturan 9 kişi evet cevabını vererek “başka sorumluluklar almaktan memnun olduklarını” belirtmişlerdir. “Kısmen” memnun olduğunu söyleyenler 7 kişi ile %36,84 orana sahiptirler. Bu grafiğe göre AYÇ’nin genel olarak “başka sorumluluklar almaktan memnun oldukları” söylenebilir. Nedenleri ise alttaki tablo 10’da gösterilmiştir:

Kişi	Memnuniyet Durumu	Nedenleri
AYÇ1	Evet	Aynı zamanda bir çeviri ofisini yönettiğim için iş yüküm diğer çevirmenlere kıyasla daha fazla.
AYÇ2	Kısmen	Diğer sorumlulukların ücreti ödeniyorsa sorun yoktur. Maalesef bazı şirketler böyle düşünmüyor.
AYÇ3	Kısmen	Ücreti verildiği sürece diğer sorumlulukları da alabilirim

Kişi	Memnuniyet Durumu	Nedenleri
AYÇ4	Evet	Alt yazı çevirmenliğimin her aşamasını seviyorum, hakkım olan ücreti aldığım sürece ek sorumluluktan gocunmam.
AYÇ5	Hayır	Bunlar, ücrete dâhil edilmese bile "zorla" yaptırılan işler. Her gelen projenin "Sincronization" işini de ben yapmak zorunda kalıyorum ancak ücrete dâhil edilmiyor.
AYÇ6	Evet	Çeviriyi ve bütün ilgili süreçleri çok sevdiğim için
AYÇ7	Kısmen	Çalışma saatlerinin aşırı uzaması, her ne kadar duygusal ve manevi açıdan tatmin edici bir meslek olsa da maddi açıdan karşılığını bulamaması yıllarla birlikte çok yıpratıcı.
AYÇ8	Evet	Ücreti karşılığında hepsini yapıyorum, bir şikâyetim yok.
AYÇ9	Evet	-
AYÇ10	Kısmen	Bazen günlük işlerim aksıyor.
AYÇ11	Evet	-
AYÇ12	Evet	Önceden konuşulmuşsa ve ödemesi yapılacaksa, tabii ki memnuniyetle alırım.
AYÇ13	Kısmen	Ses ve görüntüyü anlık olarak hatasız bir şekilde eşleştirmek ister istemez stres oluşturuyor.
AYÇ15	Evet	Ek getirisi olduğu için.
AYÇ16	Kısmen	Kısmen alınan sorumlulukta, kendim haricinde bir sorun oluşunca sorun benden kaynaklıymış gibi endişe/gerginlik veriyor ve çalışma süresini de uzatabiliyor.
AYÇ17	Evet	Çalışmayı seviyorum bu alanda. Bu sebeple yaptığım işle ilgili benzer sorumluluklardan şikâyetçi değilim.
AYÇ18	Hayır	Zaman sorunu yaşıyoruz, ek mesai ücreti yok. Sadece çeviri proje bazlı olsa ücretimiz iyi olur. Ancak çalışma saati, yapılan iş dengesi yok.
AYÇ19	Kısmen	Farklı alanları öğreniyor olmak güzel. Ancak ek mesai ücreti pek alamıyorum.
AYÇ20	Hayır	Verilen emeğin karşılığını alamamak.

Tablo 10: AYÇ'nin Başka Sorumluluklar Alma Memnuniyet Durumu Nedenleri

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

13. soruda AYÇ, başka sorumluluklar almaktan memnun olup olmamalarının nedenlerini belirtmişlerdir. Aşağıdaki şekil 11’de bu durumla ilgili oluşturulan temalar ve içerikleri paylaşılmıştır:

Temalar	İçerikleri
Ücretlendirme	Ek sorumluluk karşılığı ek ücret Uzan çalışma saatlerine ek ücret ödenmemesi Ek getiri Ek mesai ücreti alamama Emeğin karşılığını alamamak
İşini sevmeye	Çeviri sürecini sevmeye Zorla ek iş yaptırma Alanda çalışmayı sevmeye Farklı alanları öğrenmek
Çalışma saatleri	Uzun çalışma saatleri Günlük işlerin aksamaması Dış etkenlerin süreyi uzatması ve AYÇ’de stres yaratması

Tablo 11: AYÇ’nin Başka Sorumluluklar Alma Memnuniyet Durumu Temaları ve İçerikleri

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

“Evet” cevabını veren ek sorumluluk almaktan memnun olanlar, genel olarak bunun karşılığında ek ücret aldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca AYÇ4 “alt yazı çevirmenliğinin her aşamasını seviyorum, hakkım olan ücreti aldığım sürece ek sorumluluktan gocunmam” yanıtını vererek hem işi sevdiğini hem de ek iş karşılığında ek ücret aldığını belirtmiştir. AYÇ6 da “çeviriyi ve bütün ilgili süreçleri çok sevdiğim için” yanıtıyla işi çok sevdiğini belirtmiş ancak ek ücret alıp almadığı konusunda herhangi bir şey ifade etmemiştir. Benzer bir ifadeyi de AYÇ17 “Çalışmayı seviyorum bu alanda. Bu sebeple yaptığım işle ilgili benzer sorumluluklardan şikayetçi değilim.” şeklinde vermiştir ve yine ücretle ilgili bir açıklamada bulunmamıştır. “Evet” cevabını veren iki kişi (AYÇ9 ve 11), herhangi bir neden belirtmemiştir. “Kısmen” cevabını verenler arasında ise “ücret karşılığında diğer sorumlulukları alabileceğini söyleyen” AYÇ3 dışındaki AYÇ2, 7,10,13,16 ve 19 “çalışma saatlerinin uzadığını ve karşılığında ek ücret almadığını”, “günlük işlerinin aksadığını”, “farklı alanları öğreniyor olmanın güzel ancak ek mesai ücreti pek alamadığını”, “kısmen alınan sorumlulukta, kendi haricinde oluşan sorundan dolayı strese girdiğini ve çalışma süresinin uzadığını” ifade etmişlerdir. “Hayır” cevabını veren üç kişiden biri olan AYÇ5, “ücrete dahil edilmese bile zorla yaptırılan işler”

olduğunu, AYÇ18 “zaman sorunu yaşadığını, ek mesai ücreti olmadığını, çalışma saati ile iş dengesinin olmadığını” ve AYÇ20 ise “verilen emeğin karşılığını alamadığını” belirtmiştir.

14. Soru: Şu anda serbest olarak ya da ofis içinde çalıştığınız kurumda çeviri süreci nasıl işliyor? Bu süreçte sizin rolünüz nedir?

Kişi	Çeviri Süreci ve Alt Yazı Çevirmenlerinin Rolü
AYÇ1	Çalıştığım kurumun kurucusuyum. İçeriğin belirlenmesi, metnin transkript haline getirilmesi, çeviri aşaması, alt yazı zamanlaması, formatlama ve uyumlandırma, kalite kontrolü çeviri süreci kapsamıdır. Benim rolüm tüm bu sürecin işleyişini kontrol etmek, çeviriyi ben yapıyorsam bu süreci takip ettikten sonra benim yaptığım çeviriyi deneyimli başka çevirmenlerle paylaşarak feedbacklerle çeviriyi geliştirmek.
AYÇ2	İşin tamamını üstlendiğim zaman süreçte bir rolüm oluyor, yoksa süreç zaten şirket tarafından belirleniyor.
AYÇ3	Cloud-based sistemler üzerinden. Delivery sürecini yönetiyorum.
AYÇ4	Quality Assurance Specialist olarak tam zamanlı çalışıyorum, alanı görsel işitsel çeviri değil.
AYÇ5	Firmadan gelen iş, "takım lideri" denilen kişinin eline geçiyor. Takım lideri de dizi bölümlerini veya filmleri bana gönderiyor. Ben çeviri sürecini bitirdikten sonra takım liderine srt dosyasını gönderiyorum. Bundan sonra olan olaylar hakkında bilgim yok. Ama tabii takım lideri de firmaya benim çeviriyi gönderiyor. Ay sonunda da ücret, yine takım lideri tarafından bana aktarılıyor. Firmayla bir bağlantım doğrudan yok.
AYÇ6	Serbest olarak çalışıyorum. Ana iki müşterimden birinden gelen işlerin teslim süreci tamamen bana bırakılmış durumda, bu yüzden oldukça esnek çalışabiliyorum.
AYÇ7	Bana düşen, ister dublaj ister alt yazı çevirisi olsun en kısa sürede en iyi şekilde yapmak.
AYÇ8	Farklı kurumlardan iş alıyorum. Bazı işleri bizzat bana yapmak ister miyim diye soruyorlar, bazı işler mail yoluyla o şirketteki Türkçe ekibinin hepsine gidiyor ve ilgilenenler ilgilendiklerini bildiriyor, proje yöneticisi bu işleri çevirmenlerin yetkinliğine ve ilgi alanına göre dağıtıyor, bazı işlerse şirket olarak kullandıkları iş havuzuna düşüyor ve burada iş, önce hangi çevirmen kaparsa ona gidiyor. Çeviriyi alırken öncelikli olarak dikkat ettiğim şey teslim tarihi ve ücretlendirmesi oluyor. Çeviriyi yaparken müşteri tarafından iletilmiş bir yönerge varsa onu dikkate alarak çalışıyorum, doldurmam için bir terim listesi verilmişse bunu da dolduruyorum. Çeviri yaparken aklıma takılanları (örneğin filmde/dizide şarkı geçiyorsa ve şarkı sözlerinin çevrilip çevrilmeyeceğinden emin değilsem, verilen yönergede de bununla ilgili bir talimat bulunmuyorsa) proje yöneticilerine sorup aldığım cevaba göre çeviride ilerliyorum.

Kişi	Çeviri Süreci ve Alt Yazı Çevirmenlerinin Rolü
AYÇ9	İngilizce çevirileri ben hazırlamaktayım.
AYÇ10	İyi gitmiyor işler azaldı
AYÇ11	Altyazı çevirisi istendiğinde, gelen materyaller eşliğinde altyazı çevirisi hazırlıyorum. Hazır altyazıların redaktesini yapıyorum. Tamamlanmış gelen altyazı çevirilerinin son izlemesini yapıyorum.
AYÇ12	Ben genel olarak altyazıların zaman kodlamasını ve çevirisini yapıyorum. Bunun dışında kalite kontrol ve yeniden düzenleme.
AYÇ13	Benim rolüm genelde teknolojik araçlar kullanarak sonuca ulaştırmak.
AYÇ14	Kendime çalışıyorum
AYÇ15	Alt yazı çevirmenliği ve kitap çevirmenliği yapıyorum şu an. Alt yazı çevirmenliğinde bir iş geldiyse teslim tarihi oluyor. Dizi, film, belgesel, stand-up vs. her türlü çeviriyi yapıyorum. Genelde 2-3 günlük bir süre tanınıyor. Kitap çevirmenliğinde ise genelde 3-5 ay arası bir zaman veriliyor.
AYÇ16	Bana materyaller sunuluyor, hangi güne teslimse o şekilde kendimi planlayıp işe girişiyorum. Minimum hata ile, araştırarak yapma rolüm var.
AYÇ17	Serbest çalıştığım için sadece verilen altyazı görevleri devam ediyor. Benim rolüm sinemada alt yazı çevirileri, edition ve çeviri kontrolü
AYÇ18	Oldukça iyi giden bir kurum. Ancak çeviri hariç farklı pek çok medya işini yürütüyoruz. Alt yazının yanında haber yazımı, deşifre gibi pek çok görevim mevcut. Örnek: Bazen vergi dairesine de gidiyorum.
AYÇ19	Kaliteli bir çeviri süreci var kurumda, zamanında ücretler yatıyor. Ben sadece serbest olarak gelen çevirileri iletiyorum.
AYÇ20	Çevrilmesi gereken metnin deşifre işlemi yapılmadıysa öncelikle onu yapıyorum. Spotting ve senkronizasyon işlemini gerçekleştiriyorum. Kontrolünü yapıp işverene iletiyorum. Son kontrol yapıp geri gelen metnin düzeltilmesini yapıyorum. Bazı işverenler bütün çeviri sürecinin çevirmen tarafından yürütülmesini bekliyor. Kimi işverenler çeviri sürecine dair kuralları belirlerken bazıları çevirmene bırakıyor.

Tablo 12: AYÇ'nin AY Çeviri Sürecindeki Roller

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

14. soruya verilen cevaplar incelendiğinde belirli bir alt yazı çeviri sürecinin olduğu görülmektedir. Ancak AYÇ tarafından sürece dair ayrıntı paylaşımı çok olmamıştır. Deşifre, spotting (birimlere bölme), eşleme, zamanlama, şablon hazırlama, çeviri kontrolü ve son kontrol gibi alt yazı sürecini oluşturan işlemler sadece bazı AYÇ

tarafından belirtilmiştir. AYÇ1, 11, 12, 18 ve 20 bu süreçlerin bazılarında söz etmişlerdir. Ancak genel olarak AYÇ'nin rolüne bakıldığında, kuruma göre bu işleyişin değiştiği diğer bir deyişle bazı AYÇ'nin sürecin bazı bölümlerinde bazılarının da tamamında yer aldığı görülmektedir.

15. Soru: Size verilen ürünün 1 dakikalık altyazı çevirisi için ortalama ne kadar zaman harcıyorsunuz ve ne kadar süre içinde teslim etmeniz bekleniyor?

Kişi	AYÇ'nin AY Çevirisi İçin Harcadığı Zaman
AYÇ1	İçeriğin karmaşıklığına, dil çiftine ve teknik gereksinimlere bağlı olarak ortalama 5 ila 15 dakika arasında zaman harcanabiliyor.
AYÇ2	Soru bence altyazı sayısı üzerinden sorulmalı. 100 altyazı 2 saat Narkoleptik olmam hızımı tabii ki etkiliyor.
AYÇ3	3 dk. Beklenen süre de yaklaşık 3dk civarında.
AYÇ4	Değişir. Ortalama 3 dk diyebilirim sanırım.
AYÇ5	Bu iki soru da gelen projeye ve çalıştığım firmaya göre inanılmaz fark ediyor. Ancak mümkün olduğu kadar firmalara bölerek somut bir cevap vereyim. A firması/takım lideri: Takım lideri firmadan bir Türk dizisinin tamamını alıyor. Bu bazen 150 bölüm, bazen 20 bölüm olabiliyor. Tam bir teslim tarihi yok ancak elbette mümkün olduğu kadar çabuk geri isteniyor. Takım lideri bana bölümü gönderiyor, en kısa sürede çevirip gönderiyorum. 50 dakikalık dizi bölümü 2 günde çevirdiğim de oluyor, 40 dakikalık bir bölümü 3 günde zar zor bitirdiğim de oluyor. Bu durum, dizinin ne olduğu; yani dili, türü, konusuna veya kaynak Türkçe alt yazı var mı, varsa ne kadar kaliteli vs. olma durumlarına göre değişiyor. Bu firma neredeyse "tam zamanlı" çalıştığım ve ücreti diğerlerine göre daha yüksek olduğu için çevirinin kalitesini yüksek tutmaya çalışıyorum. B firması/takım lideri: Projeler haftalık olarak geliyor. Ben istediğim kadar alıyorum. Elimde başka bir iş yoksa, 1 hafta için 2 tam Türk dizisi (her bölüm ortalama 120 dakika), yani toplam 240 dakikalık iş çevirebiliyorum. Bazen "kısa bölüm" şeklinde adlandırılan 40 dakikalık bölümler de geliyor. Yine aynı mantıkla bölüm alıyorum. Elimde başka işim varsa bölüm sayısını daha az alıyorum. Bu firmadan Türkçeye çeviri işi de gelebiliyor. Genelde film. Film süresi daha uzun. 90 dakikalık bir film için 5 gün kadar veriliyor.
AYÇ6	Bu, alt yazının neye ait olduğuna bağlı olarak değişir. Bir reklamın alt yazısını çeviriyorsam muhtemelen yaratıcı çeviriye ve kurumsal kimlik bilgisine ihtiyaç olduğu için 1 dakikalık bir reklam alt yazısını çevirmek bütün günü alabiliyor. Belgesel çeviriyorsam yaklaşık 10-15 dakika, bir dizi veya film çeviriyorsam 5-10 dakika civarında tutacaktır. Teslim sürelerimi (iş acil değilse) ben belirlerim.
AYÇ7	Çeviriye göre değişiyor tabii ama çeviri formatında çevirmek ve altyazıyı basmak en az beş dakikamı alır ve en kısa teslim etmem gerekir.

Kişi	AYÇ'nin AY Çevirisi İçin Harcadığı Zaman
AYÇ8	Bu süre videonun konusuna, 1 dakika içinde geçen konuşmanın yoğunluğuna ve cümlelerin zorluğuna göre çok değişiyor sanırım. 1 dakikayı ne sürede çevirdiğimi hiç düşünmedim ama bu faktörlere bağlı olarak bir günde ortalama 10-20 dk çevirebilirim. 90 dakikalık film için en az bir hafta süre verilmesini tercih ederim. Genelde çalıştığım şirketler, beklediğim sürelerle uyuyor ama 40 dakikalık bölümlerin her birini 2 günde teslim etmem gerektiği de oldu yine bu sene içinde. Elimde iş yoktu, boş kalmaktan korktum. Normalde tercih edeceğim bir şey değil.
AYÇ9	Son kontrollerle ve altyazıyla ilgili diğer sorumluluklarımla birlikte iki saat. Genelde bir hafta içinde teslim bekleniyor.
AYÇ10	3 dakika
AYÇ11	Metnin zorluğuna göre değişiyor. O gün içinde teslim edilmesini isteyen de var, ertesi güne de. Buna bağlı olarak çeviri süreci değişiyor ama en fazla yarım saat diyebilirim 1 dakika için.
AYÇ12	1 dakikanın içeriğine bağlı. 3 dakika da olabilir 10 dakika da.
AYÇ13	Yaklaşık 5-6 saat gibi bir zaman harcıyorum. Bunun içerisinde montaj kurgu vs. kattığımızda 3 ila 5 iş gününü bulabiliyor.
AYÇ14	30 dakika
AYÇ15	Bu çok göreceli bir şey çünkü çevirdiğiniz yapımın zorluğuna göre değişir bu. Hâkim olmadığım bir konudaki bir belgesel çeviriyorsam daha uzun sürede bitiririm, günlük konuşma geçen bir metin çeviriyorsam çok daha kısa sürede biter.
AYÇ16	1 dakika için 5-10 dakika gerekebiliyor altyazının zorluk veya kapsamıyla ilgili. Bitirince kontrol ederek gönderiyorum.
AYÇ17	Yarım saat, bir günde teslim
AYÇ18	45 dakika, 4-5 saatte teslim isteniyor. Bazen 2 saat bile oluyor.
AYÇ19	1 dakikalık çeviri için 2 harcadığım da oluyor. Tecrübeli olduğum alan ya da konuşulan kelimelerin günlük hayatta kullanım sıklığına göre zorluğu değişebiliyor.
AYÇ20	Ürüne göre değişse de 3-5 dk sürüyor. Teslim süresi ürüne, işverene ve proje uzunluğuna göre değişebiliyor. 90 dk'lık bir film için en fazla 5-7 gün veriliyor.

Tablo 13: Alt Yazı Çevirisi İçin Harcanan Zaman

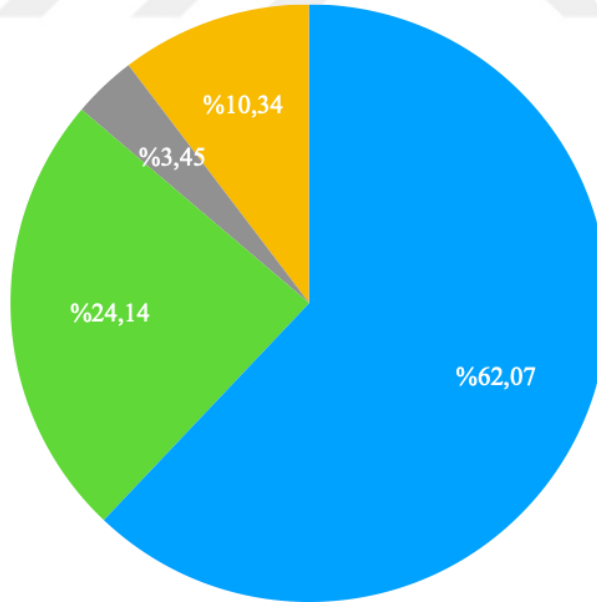
Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

1 dakikalık alt yazı çevirisi için harcanan zaman, 5 kişinin ortak cevabında ortalama 3 dakika olarak belirtilse de diğerleri tarafından 5 dakikadan 45 dakikaya kadar farklı zaman aralıkları verilmiş durumdadır. AYÇ2 “Soru bence altyazı sayısı üzerinden sorulmalı” cevabını vermiştir, fakat Çevbir’in alt yazı çevirisiyle ilgili tarifesinde ücretler

dakika başına belirlenmiştir ve anket oluşturulurken görüşülen alt yazı çevirmenleri de dakika başına ücret alınması gerektiğini vurgulamışlardır. Ancak kurumlara ve kişilere göre farklı uygulamaların olması da muhtemeldir. Teslim süreleri de değişkenlik göstermektedir. Her iki aşama için de genele bakıldığında farklı cevaplar mevcuttur. İçeriğe, dil çiftine, teknik ihtiyaçlara, projeye, firmaya, ürünün türüne, konusuna, metnin zorluğuna, çevirmenin konu hakimiyetine ve proje uzunluğuna göre 1 dakikalık alt yazı için harcanan dakika ve ürünün teslim süresi değişkenlik göstermektedir.

16. Soru: Ücretler nasıl belirleniyor?

Birden fazla şık işaretleyebilen katılımcıların 18 kişiyle %62,07 oranına sahip çoğunluğu, ücretlendirmenin “dakika üzerinden” yapıldığını belirtmişlerdir. 18 kişi arasından 7 kişi (%24,14), dakika üzerinden ücretlendirmeye ek olarak “kelime sayısı” üzerinden de ücretlendirme seçeneğini işaretlemişlerdir. Hiçbir katılımcı, sadece kelime sayısı üzerinden ücretlendirme yapıldığına dair bir cevap vermemiştir. Yalnızca 1 kişi “karakter sayısı” üzerinden ücretlendirme yapıldığını beyan etmiştir.

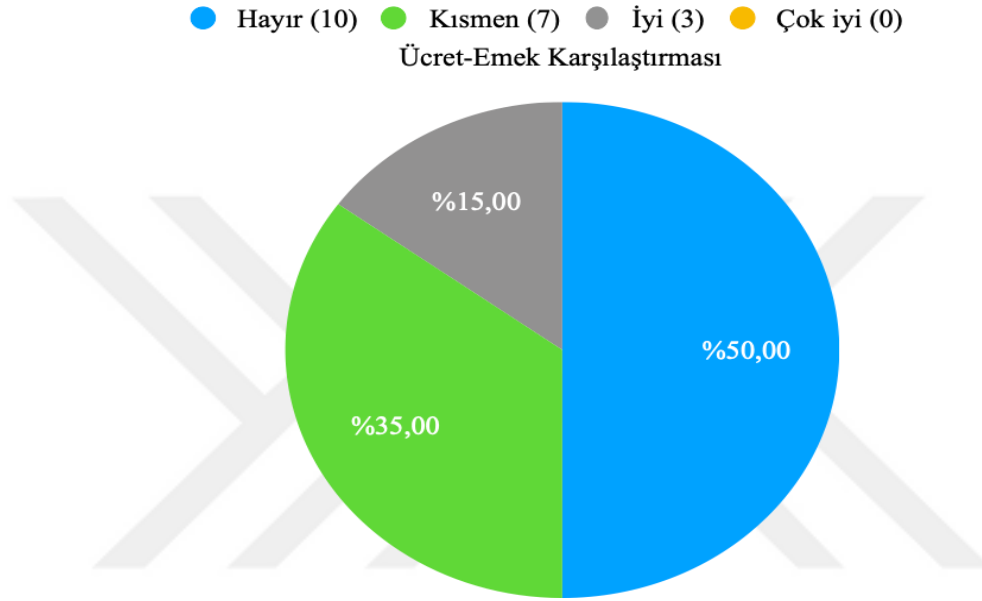

Grafik 10: AY Çevirisi Ücretlerinin Belirlenme Şekli

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

“Diğer” seçeneğini işaretleyen %10,34 oranı oluşturan 3 kişiden biri, film sayısı üzerinden cevabını vermiştir. Ancak “film sayısı” ifadesinin tam olarak karşılığının net olmadığı düşünülmektedir. Yine dakika üzerinden cevabına ek olarak 1 kişi ücreti kendisinin belirlediğini, diğeri de projenin detayı ve talep arttıkça fiyatlandırma politikasının değiştiğini beyan etmişlerdir.

17. Soru: Yaptığınız iş karşılığında aldığınız ücretin emeğinizi karşıladığını düşünüyor musunuz?

Grafik 11: AYÇ’nin Aldıkları Ücret-Harcadıkları Emek Karşılaştırması

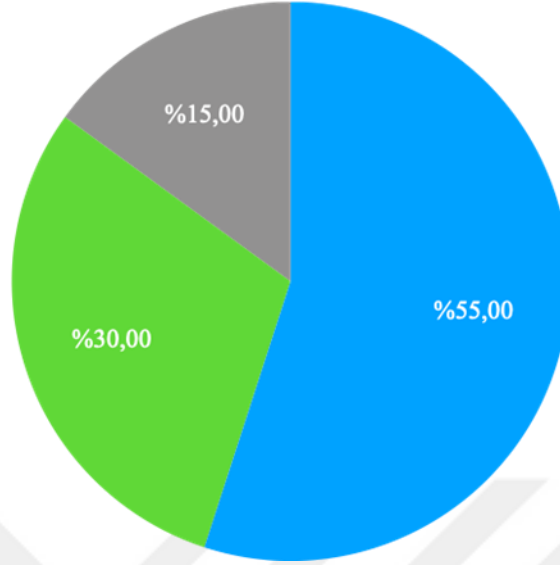
Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

Bu soruda katılımcılar sadece bir şıkkı işaretleyebilmektedirler. Grafik 11’de görüldüğü gibi katılımcıların %50’sini oluşturan 10 kişi ile çoğunluğu, “hayır” cevabıyla aldıkları ücretin harcadıkları emeği karşılamadığını düşündüklerini belirtmiştir. %35’lik oranla 7 kişi de “kısmen” karşıladığını düşünmektedirler. “İyi” cevabını veren sadece 3 kişi %15 oranına sahipken, “çok iyi” cevabını veren hiç kimse olmamıştır. Genel olarak değerlendirildiğinde ise, alt yazı çevirmenlerinin hala aldıkları ücretin yaptıkları işin karşılığı olmadığı gerçeği ortaya çıkmaktadır.

18. Soru: Yasal haklarınızı biliyor musunuz?

Katılımcıların %55 ile yarısından fazlasının “yasal haklarını bildikleri” grafik 12’de görülmektedir. Bu sonuç, çevirmenlerin herhangi bir sorunla karşılaştıklarında çoğunun haklarını alma konusunda bilinçli davranabilecekleri öngörüsünü oluşturmaktadır.

● Evet (11) ● Kısmen (6) ● Hayır (3)
Yasal Haklar Konusunda Bilgi

Grafik 12: AYÇ’nin Yasal Hakları Konusunda Bilgileri

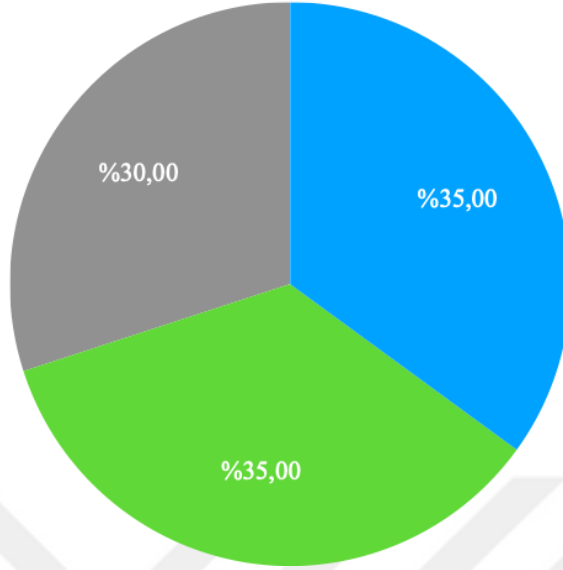
Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi.

Ancak hala “yasal haklarını tam olarak bilmeyen” %30 ve “hiç bilmeyen” %15 oranlarında alt yazı çevirmeni mevcuttur. Toplamda %45 oranında çevirmen haklarını kısmen bilmekte ya da hiç bilmemektedir. Bu oran azımsanmayacak kadar önemlidir. Alt yazı çevirmenlerinin haklarını tam olarak bilmeleri, yaşayabilecekleri olumsuzluklar karşısında nasıl tavır alacakları ve hangi yollara başvuracakları konusunda nasıl hareket edeceklerini belirlemelerini sağlayacaktır.

19. Soru: Yasal haklarınızı alabiliyor musunuz?

18. soruda yasal haklarını bilen alt yazı çevirmenlerinin oranı %55 olmasına rağmen, “yasal haklarını tam olarak alabildiklerini” söyleyen çevirmen oranı %35’te kalmıştır. “Kısmen alabildiklerini” beyan edenlerin oranı %35, “alamadıklarını” söyleyenlerin oranı ise %30’dur. Buradan iki çıkarım yapılabilir: Ya alt yazı çevirmenleri yasal haklarını bildikleri halde bunu uygulamaya koymada çok başarılı olamamaktadırlar ya da resmi olarak hakların yasal süreçlerinde işleyiş açısından bir sorun bulunmaktadır. Bu cevaplarla bu sorunun net cevabını verebilmek mümkün değildir. Bu durumun araştırılması, başka bir çalışmanın konusu olabilir.

● Evet (7) ● Kısmen (7) ● Hayır (6)
Yasal Haklarını Alabilme Durumu

Grafik 13: AYÇ'nin Yasal Haklarını Alabilme Durumu

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

20. Soru: 19. soruya cevabınız “Hayır” ya da “Kısmen” ise, ne tür sorunlar yaşıyorsunuz? AYÇ'nin bu soruya verdikleri cevaplar, kendi sözleriyle tablo 14'te verilmiştir:

Kişi	Yaşanılan Sorunlar
AYÇ2	Telif hakları hâlâ ciddi bir sorun
AYÇ3	N/A
AYÇ5	Bazı uzun zamandır çalıştığım firmalar olsa bile yine de verilmesi gereken ücreti vermekten çok uzaklar.
AYÇ6	İdeal bir ortamda, yapılan sözleşmeleri avukatların incelemesi gerekir. Ancak büyük kurumlar bu duruma hoş bakmıyor. Bu yüzden büyük bir yerel firma müşterimi kaybettim. Müşteriler genel olarak hakkını arayan çalışan istemiyor.
AYÇ7	Sorunlar tamamen maddi ve sağlık güvencemin olmaması.
AYÇ8	Festival için yaptığım çeviriler dışında çevirilerim için tekrar gösterimlerden telif hakkı almıyorum.
AYÇ10	Düşük ücret
AYÇ12	Kimse bana Çevbir'in belirlediği ücretleri vermiyor. Ben de yurtdışı üzerinden çalışıyorum.
AYÇ15	Yurt dışı şirketleri için söylemiyorum fakat Türk şirketleri kesinlikle çevirmenin hakkını vermiyor. "Bu işi en ucuza nasıl kapatabiliriz" mantığıyla hareket ettikleri için aslında işin en önemli kısmını yapan çevirmen pastadan en küçük payı alan kişi oluyor. Kendileri yurt dışındaki şirketlerden döviz bazında ücret alırken çevirmenlere hiçbir şekilde bunu yansıtmıyorlar.
AYÇ16	ücret biçebilsem, bildiğim piyasa şartlarına göre bir değer biçerim ve emeğime değer, yasal haklarımı da tamamen aldığımı düşünürüm.
AYÇ17	En üst düzeyde yasal haklarımızı almıyorum. Ancak düzenli ve kurallı gidiyor. Fena değil.
AYÇ18	İşe başlarken söylenen sonra değişiyor, mesai saatleri özellikle. Koşullar iyi görünse de, sonradan çalışan için çok yük geliyor. İşini iyi yapanın sorunu bence bu. Yapmayan yapmıyor. Şahsi sorumlulukların bilincinde olana daha fazla saat, daha fazla görev , aynı ücret oluyor.
AYÇ20	Ücret ödemesinin zamanında yapılmaması. Bazı çeviri ürünlerinde ismimin geçmemesi. Bazı kurumların sözleşme yapmak istememesi.

Tablo 14: AYÇ'nin Yasal Hakları Konusunda Yaşadıkları Sorunlar

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

AYÇ'nin yasal haklar konusunda yaşadıkları sorunlar kapsamında oluşturulan temalar ve içerikleri aşağıdaki tablo 15'te gösterilmiştir.:

Temalar	İçerikler
Ücretler ve Ek İş	Gereken ücretin verilmemesi Düşük ücret Meslek birliğinin belirlediği ücretin verilmemesi Yerel firmaların düşük ücret politikası Ödemenin zamanında yapılmaması Emeğin karşılığının alınamaması Ek işe ek ücret ödenmemesi Çalışana daha çok iş yükü verilmesi Uzun mesai saatleri
Güvence	Sözleşme yapılmaması Sözleşmelerin incelenmesi Sağlık güvencesinin olmaması Çalışma saatleri konusunda değişkenlik
Telif ve Görünürlük	Telif haklarını alamama AYÇ'nin isminin bazı ürünlerde yazılmaması

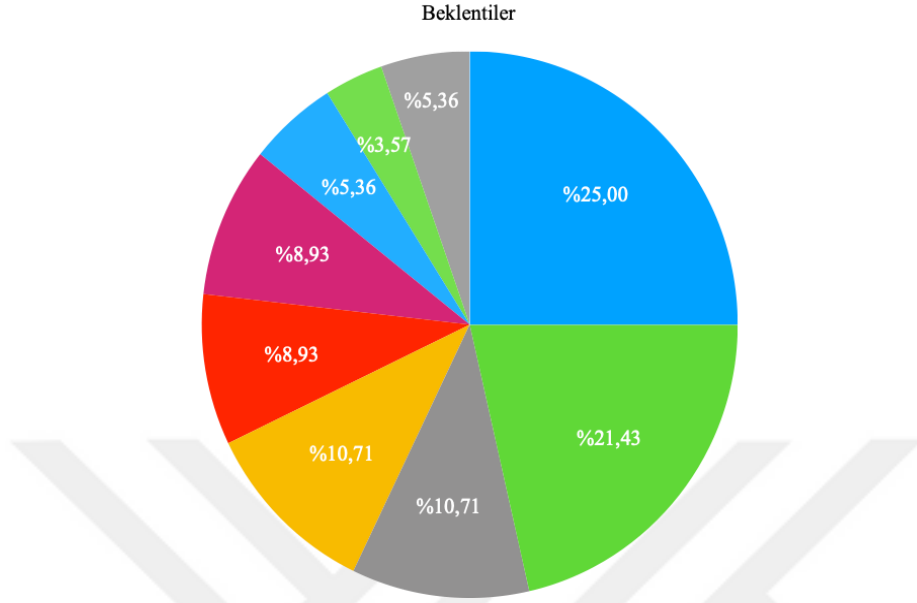
Tablo 15: AYÇ'nin Yasal Haklar Konusunda Yaşadıkları Sorunlara Ait Temalar ve İçerikleri

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

Yasal haklarla ilgili AYÇ3, “N/A” (no answer) cevabıyla ya sorun yok demek istemiş ya da cevap vermek istememiş olabilir. AYÇ17 “En üst düzeyde yasal haklarımızı almıyorum. Ancak düzenli ve kurallı gidiyor. Fena değil” cevabıyla yasal hakların çok iyi olmasa da ortalama olduğunu belirtmek istemiş olduğu yorumlanmıştır. AYÇ'nin diğer sorularda da dile getirdiği “ücretler” sorunu, burada da önemli oranda ortaya çıkmıştır. AYÇ; düşük ücret, meslek birliğinin belirlediği ücretin verilmediği, işe başlarken verilen sözlerin değiştiği, ödemelerin zamanında yapılmadığı, emeklerinin karşılığının verilmediği, uzun mesai saatleri, ek işe ekstra ücret verilmediği ve yerel firmaların düşük ücret politikası uyguladığı sorunlarını yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Şirketlerin hala sözleşme yapmak istememesi, sözleşmelerin incelenmesi gerektiği, çalışma saatleri gibi konuların işe başlarken ve sonrasında farklılaştığı, ve sağlık güvencesi olmaması konuları AYÇ'nin “güvence” konusunda yaşadığı sıkıntılar olarak dile getirilmiştir. “Telif” haklarının hala bir sorun olduğu ve AYÇ'nin tekrar gösterimlerden telif hakkı alamadıkları ve hala bazı ürünlerde AYÇ'nin isminin yazılmadığı konuları da ortaya çıkmıştır.

21. Soru, iki aşamalı olarak sorulmuştur. **a** ve **b** şıkkı olarak ayrılan cevaplar, farklı grafikler üzerinde gösterilecektir. Katılımcılar bu sorunun **a** şıkkında, birden fazla şık işaretleme hakkına sahiptirler.

- İyi bir gelir (14)
- Ek mesai ücreti (6)
- Terfi şansı (5)
- Sosyal haklar (3)
- Diğer (3)
- İş-özel hayat dengesi (12)
- İş tanımı netliği (6)
- Yayınlanmamış içeriklere (ücretsiz) erişim (5)
- Belirli çalışma saatleri (2)

Grafik 14: AYÇ’nin Çalışma Öncesinde AY Sektöründen Beklentileri

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

21. a) Altyazı çevirisi alanına girmeden önce beklentileriniz neydi?

Alt yazı çevirmenlerine sektöre girmeden önce beklentilerinin ne olduğu konusunun sorulduğu bu soruya, grafik 14’te %25 ile çoğunluğu oluşturan 14 kişinin “iyi bir gelir” olarak cevap verdiği görülmektedir. İkinci sırada 2 kişilik farkla “iş-özel hayat dengesi” yer almıştır. Üçüncü sırada en çok tercih edilen şıklar 6’sar kişi tarafından işaretlenmiş ve %10,71 oranlarıyla ek mesai ücreti ve iş tanımı netliği olarak ortaya çıkmıştır. “Terfi şansı” beklentisi olan 5 kişi, toplam katılımcıların %8,93’ünü oluşturmuştur.

“Yayınlanmamış içeriklere ücretsiz erişim” beklentisinin terfi şansı ile aynı orana sahip olması ilgi çekicidir. Bu madde, %5,36 oranlara sahip sosyal haklar ve belirli çalışma saatleri beklentilerinin de önüne geçmiştir. “Diğer” şıkkını işaretleyen 1 kişi “beklentisinin olmadığını”, diğeri “istediği işi yapmak” ve bir diğeri de aynı anlama gelebilecek “sevdiğim işi yapacak olmam” diye cevap vermişlerdir. Bu grafikten çıkartılabilecek diğer ilginç sonuçlar şöyle olabilir: “İyi bir gelir” ve “iş-özel hayat dengesinin” bir işten beklenmesi normal olmakla beraber; alt yazı çevirmenlerinin bu işe başlarken “iş tanımı netliği, terfi şansı” ve “sosyal haklar” konusunda beklentilerinin düşük olması, onların nasıl bir iş yaşamıyla karşı karşıya olduklarını biliyor olduklarını

düşündürmektedir. Ayrıca, “belirli çalışma saatleri” olmayacağının da farkında oldukları görülmektedir.

21. b) Beklentileriniz ne ölçüde karşılandı?

1. Gelir: a) düşük b) orta c) yeterli d) iyi e) çok iyi
2. Çalışma saatleri: a) belirsiz/düzensiz b) az c) orta d) belirli/düzenli
3. Ekstra iş yükü: a) az b) orta c) çok d) çok fazla
4. Sosyal haklar: a) yok b) kötü c) iyi d) çok iyi
5. Terfi olanağı: a) yok b) bazen c) iyi d) çok iyi
6. İş-özel hayat dengesi: a) özel hayatıma zaman ayıramıyorum b) özel hayatıma az zaman ayırabiliyorum c) özel hayatıma işten daha çok zaman ayırabiliyorum d) iş ve özel hayatımı dengeli olarak yürütebiliyorum
7. Diğer (lütfen belirtiniz).

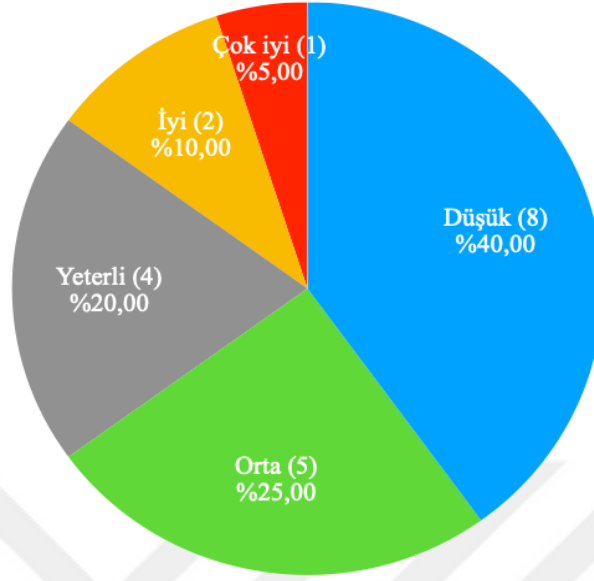
21. b) şıkkındaki tüm maddeler, cevaplarındaki farklılıklar dolayısıyla Google Forms’da alt sorular olarak sorulmuştur ve burada da ayrı grafiklerde gösterilmiştir:

b) 1. Gelir: Alt yazı kariyeriniz boyunca “gelir” konusunda beklentileriniz ne ölçüde karşılandı?

Grafik 15’te de görüldüğü gibi alt yazı çevirmenlerinin kariyerleri boyunca “gelir” beklentilerinin karşılanma düzeylerinin %40 oranıyla “düşük” olduğu ortaya çıkmıştır. Gelir konusundaki beklentilerinin, katılımcıların %25’i “orta” ve %20’si “yeterli” olarak karşılandığını beyan etmişlerdir. “İyi” cevabını veren 2 kişi katılımcıların %10’unu ve “çok iyi” cevabını veren 1 kişi ise katılımcıların %5’ini oluşturmuştur. “Orta, yeterli, iyi” ve “çok iyi” cevaplarını veren 12 kişi toplamın %60’ını oluşturmaktadır. Ancak “düşük” cevabını veren %40 orandaki katılımcı, özellikle iyi ve çok iyi cevaplarını veren %15 katılımcıyla karşılaştırıldığında aradaki fark oldukça yüksektir. “Yeterli” cevabını veren çevirmen sayısı 4 kişi ve toplamın sadece %20’sini oluşturmaktadır. Bu durumda, alt yazı çevirmenliği alanında gelir düzeylerinin hala istenen düzeyde olmadığı ve çevirmenleri memnun etmediği söylenebilir.

● Düşük (8) ● Orta (5) ● Yeterli (4) ● İyi (2) ● Çok iyi (1)

Gelir

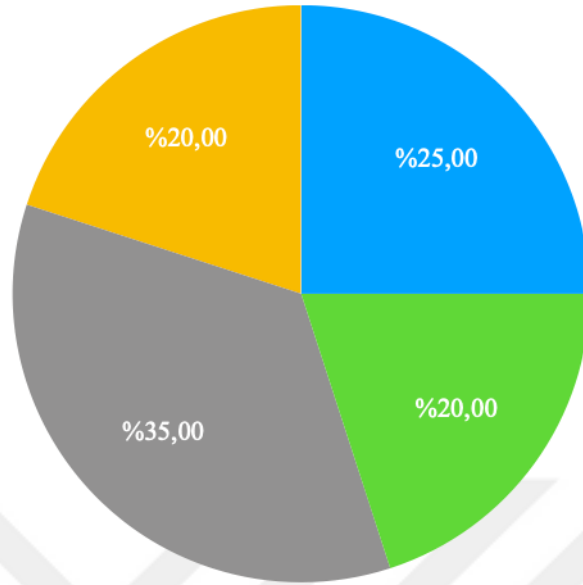
Grafik 15: AYÇ'nin Gelir Beklentilerinin Karşılama Düzeyleri

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

b) 2. Çalışma saatleri: Alt yazı kariyeriniz boyunca “çalışma saatleri” konusunda beklentileriniz ne ölçüde karşılandı?

21. sorunun a şıkkında “belirli çalışma saatleri” beklentisine verilen cevabın 2 kişi ile %3,57 olduğu göz önüne alınırsa, bu sorunun cevabında belirli/düzenli beklenti karşılanma düzeyinin düşük çıkması normaldir. Nitekim “belirli/düzenli” cevabını veren 4 kişiyle oran %20’de kalmıştır. Bu grafikte, çalışma saatlerinin beklenti düzeyinin çoğunlukla (%35) orta seviyede karşılandığı görülmektedir. Çalışma saatlerinin “belirsiz/düzensiz” olduğunu söyleyen 5 kişi, %25 oranına sahiptir. Grafik 16’dan iki sonuç çıkartılabilir: Ya alt yazı çevirmenlerinin “belirli çalışma saatleri” konusunda beklentisi çok düşüktür, ya da uygulamada bu konudaki beklentileri karşılanmamıştır.

● Belirsiz/düzensiz (5) ● Az (4) ● Orta (7) ● Belirli/düzenli (4)
Çalışma Saatleri

Grafik 16: AYÇ'nin Çalışma Saatleri Beklentilerinin Karşılama Düzeyleri

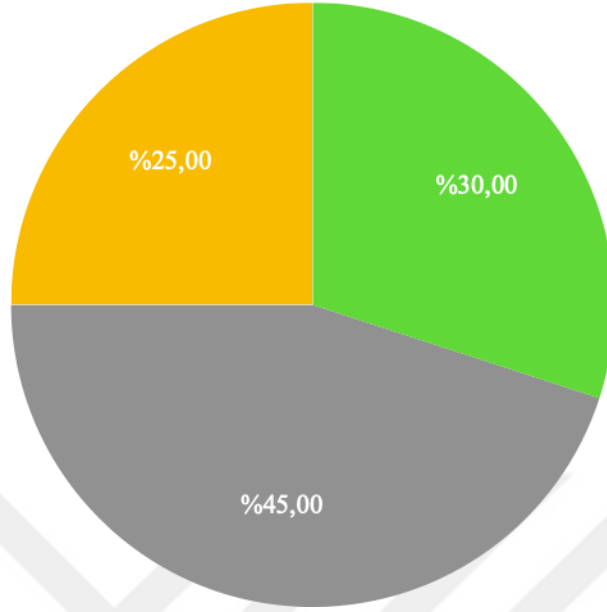
Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

b) 3. Ekstra iş yükü: Alt yazı kariyeriniz boyunca ne kadar “ekstra iş yükü” almak zorunda kaldınız?

Grafik 17’de görüldüğü gibi, tüm katılımcıların “orta” ve üzerinde ekstra iş yükü aldıkları ortaya çıkmıştır. “Az” iş yükünü işaretleyen hiçbir katılımcı olmamıştır. %45 oranına sahip 9 kişinin “çok” cevabını, %25 oranına sahip 5 kişinin de “çok fazla” cevabını verdikleri görülmektedir. “Orta” seviyede ek iş yükü alan katılımcı sayısı %30 oranıyla 6 kişidir.

Genellemek çok mümkün olmasa da, bu çalışmanın sınırlılıkları kapsamında tüm alt yazı çevirmenlerinin mutlaka “ekstra iş yükü aldıkları” ortaya çıkmıştır. Ancak bu sonuç için başka bir yorum da yapılabilir: Teknolojinin bu alana girmeden önceki dönemlerinde alt yazı çevirmenleri sadece metin çevirisi yapmakla sorumluydular, ancak teknolojiyle birlikte çeviri sürecinde değişiklikler meydana gelmiş ve bu da alt yazı çevirmenlerinin rollerinde bazı değişikliklere neden olmuştur. Diğer bir deyişle; alt yazı çevirmenleri ekstra iş yükü almaktan ziyade, kendilerinin görev ve sorumluluk tanımları değişmiştir.

● Az (0) ● Orta (6) ● Çok (9) ● Çok fazla (5)
Ekstra İş Yüğü

Grafik 17: AYÇ'nin Ekstra İş Yüğü Alma Yoğunluğu

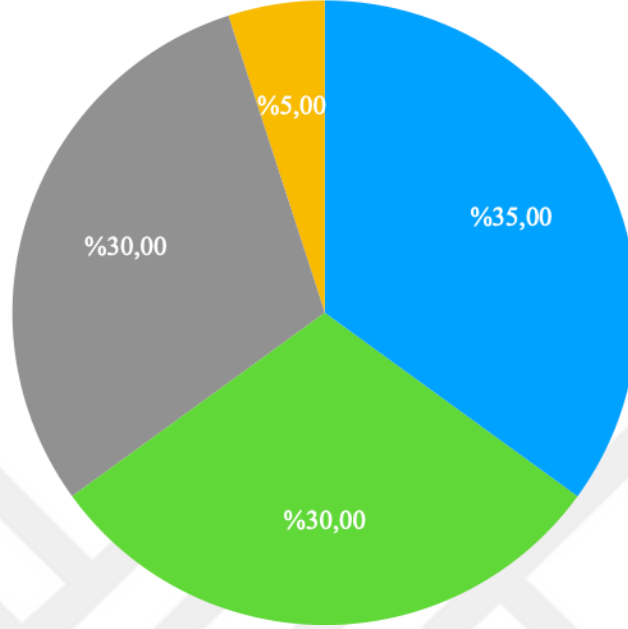
Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

b) 4. Sosyal haklar: Alt yazı kariyeriniz boyunca “sosyal haklar” konusunda beklentileriniz ne ölçüde karşılandı?

21. a) sorusunda alt yazı çevirmenlerinin sosyal haklar konusundaki beklentileri %5,36 gibi oldukça düşük oranda ortaya çıkmıştı. Buna paralel olarak; grafik 18’de görüldüğü gibi ilk sırada katılımcıların %35’ini oluşturan 7 kişi, sosyal haklar konusunda beklentilerinin “hiç karşılanmadığını” söylemişlerdir. %30’u oluşturan 6 kişi, “kötü” cevabını vermiştir. Toplamda sosyal haklar konusundaki beklentilerinin karşılanmadığını ya da bu durumun kötü olduğunu ifade eden 13 kişi %65 gibi oldukça büyük bir oranı oluşturmaktadır.

Bu konuda alt yazı çevirmenlerinin bir araya gelerek sorunlarını ilgili birimlere resmi olarak bildirmeleri ve çözüm aramaları, hem şu anda sahada çalışan hem de bundan sonra çalışacaklar için önem arz etmektedir. Aslında çevirmenlerin ve alt yazı çevirmenlerinin yasal haklarını koruyan dernekler ve meslek birlikleri mevcuttur. Bu kanallar aracılığıyla çevirmenler, sosyal haklarını öğrenip o kapsamda hareket edebilirler.

● Yok (7) ● Kötü (6) ● İyi (6) ● Çok iyi (1)
Sosyal Haklar

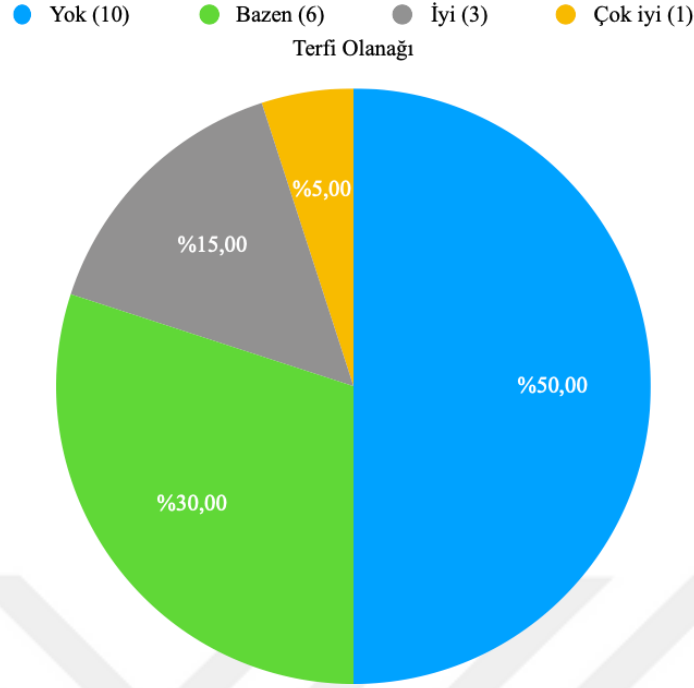
Grafik 18: AYÇ’nin Sosyal Haklar Konusunda Beklentilerinin Karşılanma Düzeyleri

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

“İyi” cevabını veren 6 kişi %30’u ve “çok iyi” cevabını veren sadece 1 kişi %5’i oluşturarak, toplamda %35 oranında alt yazı çevirmeninin sosyal haklar konusundaki “beklentilerinin karşılandığı” görülmektedir. Bu sonuç, alt yazı çevirmenleri açısından oldukça olumsuz bir durumdur ve iyileştirilmesi gereken bir alan olarak ortaya çıkmaktadır.

b) 5. Terfi olanağı: Alt yazı kariyeriniz boyunca “terfi olanağı” konusunda beklentileriniz ne ölçüde karşılandı?

Dört şıklı olan bu soruya verilen cevaplar, grafik 19’da gösterilmiştir. Katılımcıların %50’sini oluşturan 10 kişi “terfi olanağı” konusunda “beklentilerinin karşılanmadığını” ya da “terfi olanağı olmadığını” belirtmişlerdir. Nitekim 21 a) sorusunda terfi olanağı beklentisinde olan katılımcı oranı 5 kişiyle % 8,93’te kalmıştır. Buradaki sonuç da paralellik göstermektedir. “Bazen” karşılandığını söyleyenlerin oranı %30’u oluşturmaktadır. “İyi” cevabını veren 3 kişi ile %15 ve “çok iyi” cevabını veren 1 kişi ile %5 oranlarının toplamı %20 gibi düşük bir düzeydedir.

Grafik 19: AYÇ’nin Terfi Olanağı Konusunda Beklentilerinin Karşılama Düzeyleri

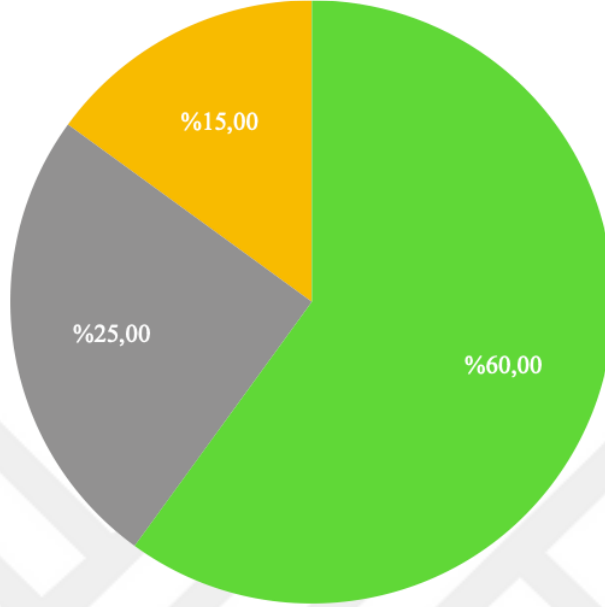
Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

Bu verilerden de iki sonuç çıkartılabilir: Ya bu alanda alt yazı çevirmenlerinin genel olarak terfi beklentisi yoktur, ya da terfi olanağı bulunmamaktadır. Ancak katılımcıların çoğunun (17 kişi) serbest olarak çalıştığı göz önüne alınırsa, böyle bir sonucun ortaya çıkmasının normal olduğu düşünülmektedir.

b) 6. İş-özel hayat dengesi: Alt yazı kariyeriniz boyunca “iş-özel hayat dengesi” konusunda beklentileriniz ne ölçüde karşılandı?

Grafik 20’de görüldüğü gibi katılımcılar arasında “özel hayatına hiç zaman ayıramadığını” söyleyen olmamıştır. Ancak %60 orana sahip 12 kişi, “özel hayatına az zaman ayırabildiğini” belirtmiştir. “İş-özel hayatını dengeli olarak yürütebildiğini” ifade eden 5 kişinin oranı katılımcıların %25’ini oluşturmaktadır. “Özel hayatına işten daha çok zaman ayırabildiğini” belirten katılımcı oranı 3 kişiyle sadece %15’tir. Sonuçlar, AYÇ’nin genel olarak “iş-özel hayat dengesini oluşturamadığını” ortaya çıkarmıştır.

- Özel hayatıma zaman ayıramıyorum (0)
 - Özel hayatıma az zaman ayırabiliyorum (12)
 - İş ve özel hayatımı dengeli olarak yürütebiliyorum (5)
 - Özel hayatıma işten daha çok zaman ayırabiliyorum (3)
- İş-Özel Hayat Dengesi

Grafik 20: AYÇ'nin İş-Özel Hayat Dengesi Beklentilerinin Karşılama Düzeyleri

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

b) 7. Diğer: Alt yazı kariyeriniz boyunca, beklentilerinizin ne ölçüde karşılandığı konusunda eklemek istediğiniz başka bir konu varsa lütfen yazınız.

Tablo 16'da katılımcıların cevapları kendi ifadeleriyle yer almaktadır.

Kişi	Alt Yazı Çevirmenlerinin Diğer Beklentileri Konusundaki Fikirleri
AYÇ2	Beklentilerim hiçbir zaman karşılanmadı.
AYÇ5	İlk başlarda özel hayatımdan çokça feragat edip işime daha fazla zaman ayırmak zorunda kaldığım oluyordu. Ancak belli bir süredir bu konu üzerinde çalışıp dengeyi az çok sağlayabildim. Bazen işim çok olunca özel hayatımdan çaldığım hâlen oluyor.
AYÇ7	Beklentilerim çok yüksek olmamasına, yalnızca insani ölçüler dâhilinde olmasına karşın hiç ve kesinlikle karşılanmadı.
AYÇ13	Her ne kadar tam profesyonel manada yapamasam da çalıştığınız projelerde karşılaştığınız zorluklar, başarılar ve gelişmeler üzerine odaklanarak, alt yazı dünyasındaki potansiyel meslektaşlar ile fikir alışverişinde bulunarak birbirimize yol haritası çiziyoruz.
AYÇ15	Esnek çalışma saatleri güzel bir şey gibi görünse de belirli mesai saatlerinizin olmaması aslında çok kötü bir şeymiş, bunu net olarak gördüm yıllar içinde. Belirli mesai saati olan insanlar iş bitiminde işi işte bırakıp evine-özel hayatına dönebilirken siz uyandığınız andan yattığınız saate kadar iş yükü hissediyorsunuz omuzlarınızda. İş yoğunluğu olduğu zaman geceniz gündüzünüz olmuyor, uykuya hasret kalıyorsunuz günlerce. Her işin zorlukları var tabii ama bir de üstüne emeğinin karşılığını almadığını gördüğü an çok yanlış bir meslek seçtiğini düşünebiliyor insan.
AYÇ16	Kendimi çok daha geliştirmiş oldum, fakat ücret ve yapılan işin prestiji anlamında beklentim pek karşılanmadı. Umduğum tarzda dizi-film çevirilerini doyurucu bir ücrete çevirebilmek isterdim.
AYÇ18	Yükselmek için alt yazı çevirmenliği yeterli değil. Teknolojik olarak farklı yeterlilikler ve operasyonel becerilerin gelişimi mühim
AYÇ19	Yeni sayılıyorum. Ancak uzun yıllar bu işe devam edersem kariyer konusunda ümitliyim. Çünkü bu alanın ilerleyeceğini düşünüyorum. İnternet üzerinden yayınlar çok fazla. İhtiyaç çoğaldıkça mesleğin de çalışanları arttıkça, bizim gibi ilklerin yönetim kadrosunda olması mümkün.

Tablo 16: AYÇ'nin Diğer Beklentilerinin Karşılanma Düzeyleri

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

8 AYÇ, “diğer” şıkkını işaretleyip beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığını yazmıştır.

Diğer beklentiler özetlenerek aşağıdaki maddeler oluşturulmuştur:

- Beklentilerin hiçbir zaman karşılanmaması
- İş-özel hayat dengesinin hala kurulamaması
- Meslektaşlarla fikir alışverişinde bulunma
- Esnek çalışma saatlerinin olumsuzluğu
- Stresli ve yoğun iş yaşamı

- Emeğin karşılığını almaması
- Mesleki gelişim
- Prestij eksikliği
- Farklı yetkinlikler edinme zorunluluğu (teknolojik ve operasyonel)
- İyi bir kariyer beklentisi

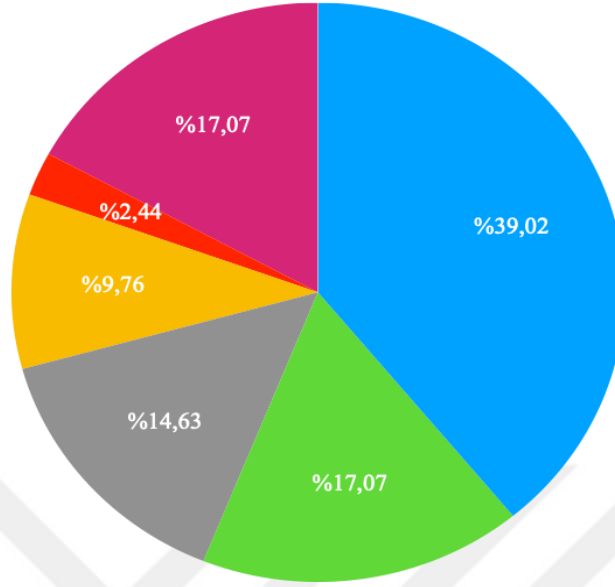
Olumlu sonuçlara bakıldığında; AYÇ13 “meslektaşların birbiriyle fikir alışverişinde bulunarak yol haritası” çizdiklerini, AYÇ16 “iş yaparken mesleki olarak gelişim” gösterdiğini ve işe yeni başlayan AYÇ19 “işe devam ederse iyi bir kariyer konusunda ümitli” olduğunu dile getirmişlerdir. Ancak AYÇ2 ve AYÇ7 “beklentilerinin hiçbir şekilde” karşılanmadığını, AYÇ5 “hala iş için özel hayatından” çaldığını, AYÇ15 “hem esnek çalışma saatlerinin olumsuzluğundan hem stresli ve yoğun iş temposundan hem de emeğinin karşılığını alamadığından” söz ederek “böyle zamanlarda yanlış meslek seçtiğini” düşündüğünü belirtmiştir. AYÇ16 “mesleki olarak kendini geliştirdiğini ancak hem ücret hem de iş prestiji açısından beklentisinin pek karşılanmadığını” ifade etmiştir. AYÇ18 “terfi için (“yükselmek için” terimini kullanmıştır) salt alt yazı çevirmenliğinin yeterli olmadığını ve teknolojik yetkinlikler ve operasyonel becerilerin geliştirilmesi gerektiğini” belirtmiştir. Aslında “diğer” başlığı altında AYÇ’nin belirttiği beklentilerin çoğunun, diğer maddelerde sorulan başlıklarla aynı olduğu görülmüştür. Farklı olarak “prestij eksikliği” ve “farklı yetkinlikler edinme zorunluluğu” olumsuz maddeler şeklinde dile getirilmiş, “meslektaşlarla fikir alışverişinde bulunma” ve “mesleki gelişim” konuları da olumlu maddeler şeklinde eklenmiştir.

22. Soru a ve b şıkları olarak iki bölümden oluşmaktadır. Her şık da kendi içinde iki bölüm içermektedir.

a) Hangi alt yazı programlarını kullanıyorsunuz? Ne kadar süredir kullandığınızı ve nedenlerini de yazar mısınız?

Grafik 21’de de görüldüğü gibi bu soruda katılımcılar birden fazla şıkkı işaretleyebilmişlerdir. Ayrıca şıklar arasında olmayan farklı programları yazabilecekleri “diğer” seçeneği de mevcuttur. En çok kullanılan programın %40 oranıyla 16 kişinin işaretlediği “Subtitle Edit” olduğu görülmüştür. İkinci sırada 7 kişi tarafından kullanılan “Subtitle Workshop” programı yer almıştır.

● Subtitle Edit (16) ● Subtitle Workshop (7) ● Youtube Studio (6)
● Aegisub (4) ● Matesub (1) ● Diğer (7)

Grafik 21: AYÇ’nin Kullandıkları Alt Yazı Programları

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

6 kişi “YouTube Studio”, 4 kişi “Aegisub” ve 1 kişi “Matesub” programlarını kullandıklarını belirtmişlerdir. “Diğer” seçeneğini işaretleyenler, 6 farklı program olarak “SoftNI, EZTitles, Oona Tools, Spot, Final Cut Pro, Originator” ve firmaların kendilerine özel hazırladıkları programlar olduğunu belirtmişlerdir.

Aşağıdaki tablo 17’de bu programları ne kadar süredir kullandıkları ve nedenleri kendi ifadeleriyle yer almaktadır:

Kişi	Kullanılan Alt Yazı Programları	Kullanılan Yıl	Nedenleri
AYÇ1	Subtitle Edit, Youtube Studio, Subtitle Workshop	4 senedir.	Programların kullanım kolaylığı.
AYÇ2	Subtitle Edit	-	Subtitle Edit'i kullanmamın sebebi ücretsiz olması ve ses dalgasını görebilmem
AYÇ3	Aegisub, Subtitle Edit	8 yıldır	Çalıştığım kurumlar tercih ettiği için

Kişi	Kullanılan Alt Yazı Programları	Kullanılan Yıl	Nedenleri
AYÇ4	Subtitle Edit, Subtitle Workshop	3 yıldır Subtitle Edit tercih ediyorum.	Ücretsiz bir uygulama için fonksiyonel olarak iyi.
AYÇ5	Subtitle Edit	-	Subtitle Edit piyasadaki en iyi alt yazı programıdır. Ara yüzü oldukça kolay ve mükemmel kullanıcı dostu. Her türlü ihtiyacımı görüyor.
AYÇ6	Subtitle Edit, firmaların kendilerine özel hazırladıkları online programları.	Yaklaşık 7 yıldır Subtitle Edit kullanıyorum.	Hem ücretsiz hem düzenli olarak güncelleniyor hem de müthiş özelleştirme seçeneklerine sahip.
AYÇ7	Subtitle Edit, SoftNI	SoftNI'ı yaklaşık 30 yıldır kullanıyorum.	
AYÇ8	Subtitle Edit, EZTitles, Oona Tools	EZTitles 2018'de çalışmaya başladığım şirkette kullanılan programdı.	EZTitles, kullanımı ve arayüzü kolay, ayarları pratik, kısayollarına aşinayım, severek kullandım. Subtitle Edit ücretsiz programlar içinde en pratik bulduğum ama sık kullanmıyorum, genelde çalıştığım şirketlerin bana açtıkları online tool üzerinden çeviri yapıyorum.
AYÇ9	Subtitle Edit, Youtube Studio, Matesub	-	Bu programlar kolay anlaşılır ve zaman kazandırıyor
AYÇ10	Subtitle Edit	3 yıldır kullanıyorum.	Memnunum
AYÇ11	Subtitle Workshop, Spot	Subtitle workshop 12 seneden fazla zamandır kullanıyorum.	Çok rahat senkronlama yapabiliyor ve hataları rahat ayırt edebiliyorum.
AYÇ12	Aegisub, Final Cut Pro	Aegisub'ı yaklaşık 7 yıldır kullanıyorum.	Kullanıcı dostu ve ücretsiz bir program. Birçok formatta da dosya alabiliyorum.

Kişi	Kullanılan Alt Yazı Programları	Kullanılan Yıl	Nedenleri
AYÇ13	Youtube Studio	-	Genelde yaptığım çeviriler ve videolar bu platform odaklı olduğundan dolayı tercih ediyorum.
AYÇ14	Subtitle Edit, Youtube Studio	5 yıldır.	
AYÇ15	Subtitle Edit, Subtitle Workshop, Originator.	Ben bu işe gönüllü olarak başladığım zaman Subtitle Workshop kullanırdım ve başka bir program kullanmak zorunda kalmadığım sürece de onu kullanmaya devam ediyorum	Çünkü her şeyine aşinayım. Diğerleri tamamen mecburiyet olduğu zaman.
AYÇ16	Aegisub, Subtitle Workshop	Subtitle workshop, 7-8 senedir. Aegisub, Mac'te öğrendiğim ve 2 senedir kullandığım bir program.	Subtitle Workshop, Windows için en alıştığım ve rahat program. Aegisub, Mac'te öğrendiğim ve şimdilik rahat gelen tek program. Mac'te Subtitle gibi program uyarlansa onu kullanırım.
AYÇ17	Subtitle Edit, Youtube Studio	2 yıl.	
AYÇ18	Aegisub, Subtitle Edit, Subtitle Workshop	1 yıldır kullanıyorum.	İş yerimde kullanılan programlar bunlar, öğrenme fırsatı buldum.
AYÇ19	Subtitle Edit, Youtube Studio, Subtitle Workshop	2 yıldır kullanıyorum.	Bu programları Öğrenmesi kolay oldu. Yaptığım çeviri alanlarına cevap veren programlar. Tabiki geliştirilmesi daha iyi olur. Eksik ya da yanlış yorumlar olabiliyor.
AYÇ20	Subtitle Edit	3 yıldır kullanıyorum.	Çünkü kullanması çok kolay ve zamandan tasarruf etmemi sağlıyor.

Tablo 17: AYÇ'nin Alt Yazı Programlarını Kullanma Süreleri ve Nedenleri

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

AYÇ'nin tamamı, mutlaka alt yazı çevirisi programı kullanmaktadır. AYÇ2, AYÇ5, AYÇ9 ve AYÇ13 programları ne kadar süredir kullandıklarını belirtmemişlerdir. AYÇ14, alt yazı çevirmeni olarak çalışmaya 2013 yılında (yaklaşık 10 yıl önce) başlamasına rağmen alt yazı programlarını 5 yıldır kullandığını belirtmiştir. Bunun nedeni bilinmemekle birlikte çalıştığı kurumdaki görev dağılımıyla ilgili olduğu düşünülmektedir. Kendisi sadece metin çevirisini yapmış ve başka bir kişi de ekrana alt yazıyı aktarmış olabilir. Diğer AYÇ'nin programları kullanım süreleri incelendiğinde, alt yazı çevirisi alanında çalıştıkları süre boyunca olduğu tespit edilmiştir. Çıkan bu sonucun normal olduğu düşünülmektedir, çünkü günümüzde bu programları kullanmadan alt yazı çevirisi yapmak mümkün değildir. Kullanım nedenleri de aşağıda tema ve içerikleriyle verilmiştir:

Temalar	İçerikler
Kolaylık	Kullanım kolaylığı Öğrenme kolaylığı Rahat kullanım Rahat senkronizasyon Kolay anlaşılır Ayarlarının pratik olması Düzenli güncellenmesi Özelleştirme seçeneklerine sahip olması Arayüzünün kolay olması Hataların kolay ayırt edilebilmesi
Zaman	Zaman tasarrufu sağlaması Zaman kazandırması
Diğer	Ücretsiz olması Farklı formatta dosya alınabilmesi Videoların ve çevirilerin programa uygunluğu İşyerinin kullandığı program olması Kullanıcı dostu olması Alışkanlık olmuş olması ve aşinalık Yapılan çeviri alanlarına cevap vermesi

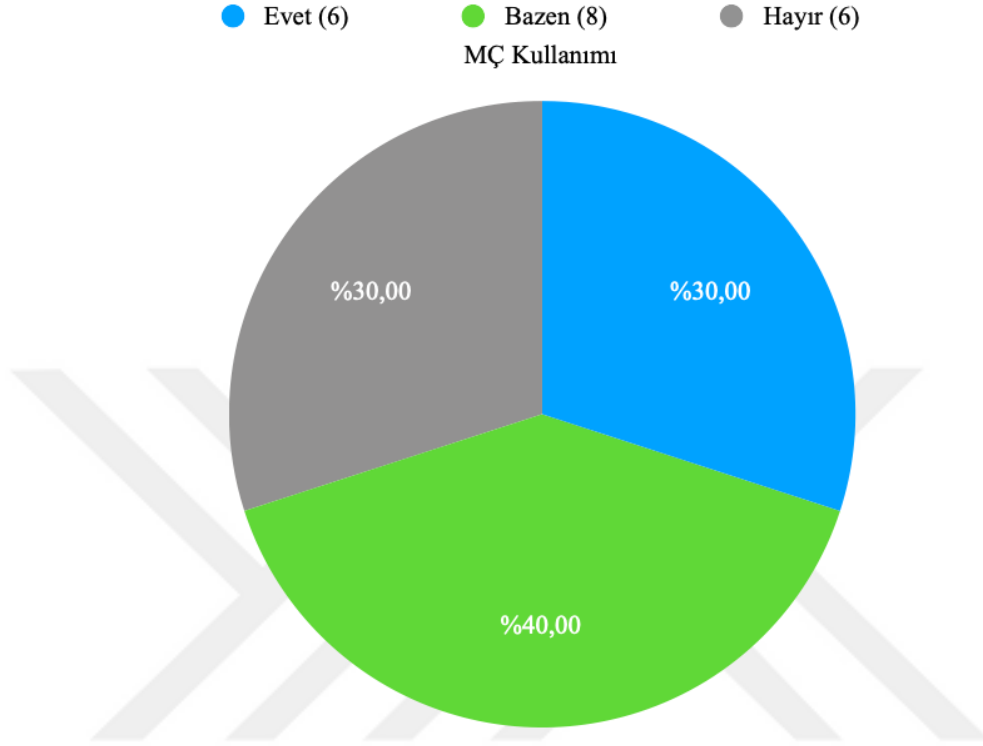
Tablo 18: AYÇ'nin Alt Yazı Programlarını Kullanma Süreleri ve Nedenleri

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

Şekil 18'de gösterilen tema ve içeriklerden de anlaşıldığı gibi alt yazı programları, AYÇ'nin çalışma yaşamı için oldukça önemli katkılar sağlamaktadır ve işin ayrılmaz bir parçasıdır.

22. b) Makine çevirisi (MÇ) kullanıyor musunuz? Nedenini/nedenlerini yazar mısınız?

İki aşamalı olan bu soruda ilk olarak katılımcıların makine çevirisi kullanıp kullanmadıklarına dair cevaplar grafik 22 üzerinde, sonrasında da nedenleri tablo 11 üzerinde gösterilmiştir.

Grafik 22: AYÇ'nin MÇ Kullanımları

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

Katılımcıların %30'unu oluşturan 6 kişi, makine çevirisi “kullanmadıklarını” ifade etmişlerdir. 8 kişiden oluşan %40 oranındaki katılımcı “bazen” kullandığını belirtmiştir. Bu soruya “evet” cevabını veren 6 kişi ise %30 oranı oluşturmaktadır. %70 oranındaki büyük bölüm katılımcının makine çevirisini “her zaman” veya “bazen” kullandığı ortaya çıkmıştır. Bu cevapların nedenleri katılımcıların ifadesiyle aşağıdaki tablo 19’da görülmektedir:

Kişi	Makine Çevirisi Kullanım Durumları	Nedenleri
AYÇ1	Bazen	Makine çevirisine ihtiyaç duymuyorum. çeviri konusunda bir sıkıntı yaşamam halinde ekibimle çalışma yaparak ve art alan çalışmamızla en doğru ifadeyi buluyoruz. Makine çevirisi kesinlikle kolaylık sağlayan bir yöntem ancak araştırma sürecinde daha çok bilgiye eriştiğim için sonra ki çevirilerim için yatırımda yapmış oluyorum. Makine çevirisi kullanmak anı kurtarmaktır. Süreyle alakalı bir sıkıntı varsa ve yeterli araştırmaya vakit ayıramıyorsam yine anı kurtarmak için kullandığım bir yol oluyor.
AYÇ2	Bazen	Makine çevirisindeki gelişimleri görebilmek
AYÇ3	Bazen	Özellikle uzun metinlerde işimi hızlandırıyor.
AYÇ4	Bazen	-
AYÇ5	Evet	Makine çevirisini fikir alma amaçlı kullanırım. Gerçi verdiği fikir pek bir işe yaramıyor. Bunun yanında, anlaşılması çok zor bir cümle görürsem de ChatGPT'den bu cümleyi analiz etmesini ister, analizi okuyarak cümleyi anlamaya çalışırım. ChatGPT'den çeviri yapmasını istemem zira yapamıyor. Sadece cümleyi bana açıklamasını isterim ki daha iyi anladığım cümleyi daha iyi çevirebileyim.
AYÇ6	Hayır	Alt yazı çevirisi, bir kültür aktarımı sağlar. Her iki dilin de kültürüne hakim olmayan bir çevirmen (ister makine ister insan olsun), orijinal metinde verilen veya vurgulanan hissi ya da olguyu aktaramaz. Gerçek anlamıyla Yapay Zeka keşfedilmediği sürece bunu yapabilecek bir makine çevirisi bulunmamakta. Üstelik makine çevirisi kullanıp bu metnin üstünden geçtiğinde çevirmenleri de yanlış yönlendirebiliyor.
AYÇ7	Hayır	Çeviri yaptığım şirkette böyle bir uygulama yok. Ayrıca makine çevirisini "altyazı çevirmenliği" olarak tanımlamıyorum. Zira biz altyazı çevirmenlerinin işi, saliselerle oynamaktır. Makine çeviriyse sadece çeviri yapmaktır.
AYÇ8	Bazen	Makine çevirisini sadece videonun orijinal dilini bilmiyorsam ve ara dilden (İngilizce metin üzerinden) çeviri yapıyorsam kullanıyorum. Orijinal dildeki diyalog İngilizceye çevrilirken kısaltılan/yanlış yorumlanan bir şey olmuş mu diye teyit ediyorum çoğunlukla. Bunun dışında bildiğim bir dildeki diyalogları çeviriyorsam makine çevirisi kullanmayı sevmiyorum, kendi özgün metnimi çıkarmama engel oluyor, kafamı daha çok karıştırıyor.

Kişi	Makine Çevirisi Kullanım Durumları	Nedenleri
AYÇ9	Evet	Altyazı programları kullanıyorum çünkü işimi hızlandırıyor.
AYÇ10	Evet	İşimi kolaylaştırıyor
AYÇ11	Hayır	Makine çevirisi film ya da dizilerin sahnelerini algılayamadığı için yeterli ve doğru bir çeviri sağlamıyor.
AYÇ12	Hayır	Gerek yok. Yeterince makine çevirisi düzenlemesi yaptım. Bazen işin sürecini zorlaştırıyor diyebilirim.
AYÇ13	Evet	Kısıtlı zamanda yetiştirmem gereken işler için kullanmak zorunda kalabiliyorum.
AYÇ14	Hayır	Yanlış yapıyor
AYÇ15	Hayır	Makine çevirisi şu ana kadar bana pek yardımcı olmadı.
AYÇ16	Bazen	Çok ekstrem durumlarda, zihnim yorulmuşsa ve metni algılamakta güçlük çekiyorsam, cümlelerin yapısını çözmek için çok az kullandığım oluyor. Mutlaka cümlelerin sahneye uyumuna ve hatalı kelime veya kelime dizilimlerine dikkat ederim. Herhangi bir yorgunluğum yoksa makine çeviriyi tercih etmem.
AYÇ17	Bazen	.
AYÇ18	Evet	Hızlı çeviri ihtiyacı olduğu için ve teknolojik gelişmeler bir avantaj olarak işimizi kolaylaştırıyor. Ancak kontrol kısmı da yoruyor. Bazen istediğimiz sonuç alınmıyor. İnsansız bir sistem mümkün değil.
AYÇ19	Evet	Daha hızlı sonuç alıyorum. Çünkü hızlı çeviri beklendiğinde makine çevirisi yardımına koşuyor. Doğru kullanınca, çok avantajlı.
AYÇ20	Bazen	Uzun metinlerde işimi hızlandırıyor. Fikir alıyorum. Çevirimi karşılaştırma imkanı sağlıyor.

Tablo 19: AYÇ'nin Makine Çevirisi Kullanma/Kullanmama Nedenleri

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

“Hayır” cevabıyla makine çevirisi (MÇ) kullanmadığını ifade eden 6 kişinin nedenleri, tablo 20’de tema ve içerikleriyle şu şekilde belirtilmiştir:

Temalar	İçerikler
Doğruluk ve Aktarım	Kültürü aktaramaması His ve olguyu aktaramaması Yanlış yönlendirmesi AY çevirmenliği tanımına uymaması Yeterli ve doğru çeviri yapamaması Yanlış çeviri yapması
Zorluk	Kontrol gerektirmesi İş sürecini zorlaştırması Yardımcı olmaması Düzeltilme gerektirmesi

Tablo 20: MÇ Kullanmayan AYÇ’nin Nedenleri

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

Makine çevirisini “bazen” kullandığını belirten 2 kişi nedenini yazmamış ve 6 kişinin nedenleri tablo 21’de gösterilmiştir:

Temalar	İçerikler
Zamansal	İşi hızlandırma amaçlı Anı kurtarma amaçlı Çok uzun metinlerde hız amaçlı
Diğer	Fikir almak için Karşılaştırma yapmak için Cümlelerin yapısını çözmek için Zihin yorgunluğunda, Videonun orijinal dili bilinmediğinde karşılaştırmak için Çevirmenin özgünlüğünü engellediği için Makine çevirisindeki gelişimi gözlemlemek için

Tablo 21: MÇ’yi Bazen Kullanan AYÇ’nin Nedenleri

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

“Evet” cevabını veren 6 kişinin nedenlerini oluşturan tema ve içerikleri de şu şekildedir:

Temalar	İçerikler
Zamansal	İşi hızlandırması, İşi kolaylaştırması, Hızlı çeviri ihtiyacında, Zaman kısıtlıysa
Karşılaştırma	Fikir almak için, Zor bir cümle için analizi için

Tablo 22: MÇ’yi Kullanan AYÇ’nin Nedenleri

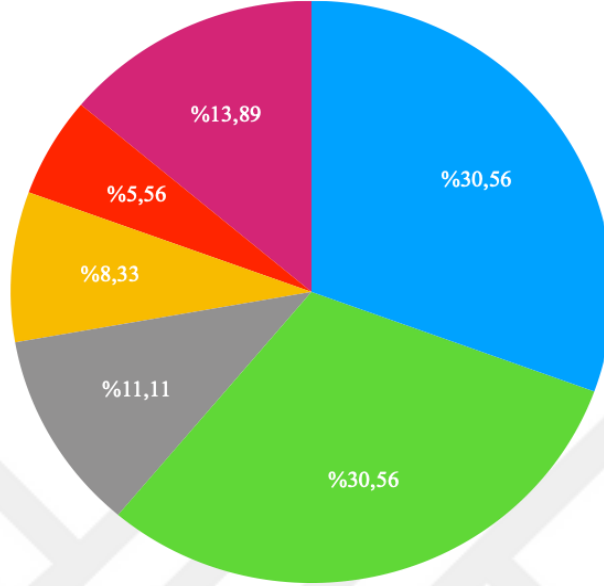
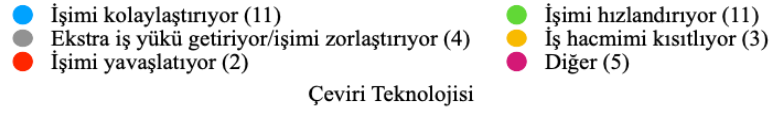
Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

Toplamda 14 kişi ile katılımcıların %70’i “evet” ve “bazen” cevaplarını vererek makine çevirisini kullandıklarını beyan etseler de nedenlerine bakıldığında sürekli kullanılmadığı görülmektedir. AYÇ MÇ’yi; sadece zamanla yarışıyor ve hızlı çeviri isteniyorsa, karşılaştırma amaçlı fikir almak için ve makine çevirisindeki gelişimi takip etmek için kullandığını belirtmiştir. Sadece AYÇ3, AYÇ9, AYÇ10 ve AYÇ19 net olarak yararlandıklarını dile getirmişlerdir. Kullananlardan diğerleri “zorunlu durumlarda yararlandıklarını, alt yazı çevirisinin insansız olmayacağını ve sonrasında düzeltme gerektirdiğini” de belirterek “bazen daha yorucu ve kafa karıştırıcı olabildiğini” ifade etmişlerdir.

23. Soru: Çeviri teknolojisi araçları (altyazı programları/makine çevirisi) kullanmanın çevirmenlik rolünüzdeki etkileri neler olmuştur?

Katılımcılar, birden fazla şıkkı işaretleyebileceklerdir. Bu sorunun cevap şıkları ve sonuçları grafik 23’te gösterilmiştir:

Katılımcılar, çeviri teknolojisi kullanmalarının en büyük nedenleri olarak toplam % 59,46 oranında “işimi kolaylaştırıyor” ve “işimi hızlandırıyor” seçeneklerini tercih etmişlerdir. Olumsuz etki anlamında “ekstra iş yükü getiriyor/işimi zorlaştırıyor” seçeneğini 4 kişi, “iş hacmimi kısıtlıyor” seçeneğini 3 kişi ve “işimi yavaşlatıyor” seçeneğini işaretleyen 2 kişi %24,33’lük bir oran oluşturmuşlardır. Katılımcıların yarısından fazlası, çeviri teknolojisi kullanmanın işlerini kolaylaştırdığını ve hızlandığını beyan etmişlerdir.

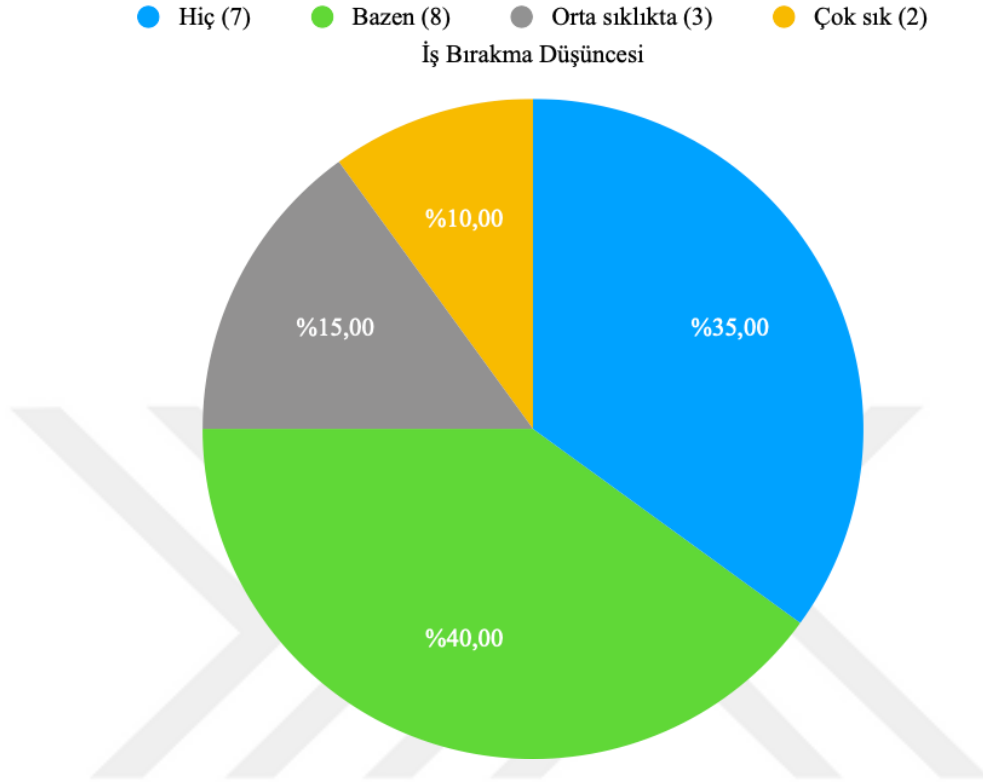
Grafik 23: AYÇ’nin Çeviri Teknolojisi Kullanmalarının Çevirmenlik Rollerine Etkileri

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi.

“Diğer” seçeneğinde katılımcılardan AYÇ5 “bazı durumlarda işini hızlandırıldığını ancak firmaların sandığı kadar işe yaramadığını (MÇ için)” ve AYÇ8 “alt yazı programının işini kolaylaştırdığını ancak makine çevirisinin aklını karıştırdığını, tembelliğe ittiğini ve bazı şirketler tarafından düşük ücretin bahanesi olarak kullanıldığını ancak makine çevirisini düzeltmenin baştan çeviri yapmaktan daha çok zaman aldığını” belirtmişlerdir. AYÇ7 “makine çevirisi yapmadığını” ifade etmiş ama soru alt yazı programları ve MÇ’yi içine alacak şekilde çeviri teknolojilerini sormuştur. Nitekim AYÇ7 22 a) sorusunda, kullandığı iki alt yazı çeviri programının adlarını yazmıştır. Benzer bir durum “bir çeviri teknolojisi kullanmadığını” ifade eden AYÇ15 için de söz konusudur. O da 22 a) sorusunda “üç alt yazı programı kullandığını” beyan etmiştir. Muhtemelen AYÇ burada MÇ’yi dikkate alarak soruyu cevaplandırmıştır. AYÇ19 “İşimi kolaylaştırıyor” ve “İşimi hızlandırıyor” seçeneklerine ek olarak “Zaman zaman kontrolde sorunlar görünce süreci uzattığı da oluyor. Genel olarak iyi” açıklamasını yapmıştır.

24. Soru: İşinizi bırakmayı ne sıklıkta düşünüyorsunuz? Nedenini/nedenlerini yazar mısınız?

Bu sorunun ilk bölümünün cevapları grafik 24, ikinci bölümünün cevapları ise tablo 23 üzerinde gösterilmiştir.

Grafik 24 : AYÇ’nin İşlerini Bırakmayı Düşünme Sıklıkları

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

Katılımcıların %40’ını oluşturan 7 kişi, işlerinin bırakmayı “hiç” düşünmediklerini belirtmişlerdir. 8 kişi “bazen”, 3 kişi “orta sıklıkta” ve 2 kişi “çok sık” işlerini bırakmayı düşündüklerini beyan ederek toplamda %60 oranı oluşturmuşlardır. Katılımcıların yarısından fazlasının bir şekilde “işlerini bırakmayı düşündükleri” ortaya çıkmıştır.

Genellenemese de bu çalışmanın sınırlılıklarına göre bu sonuç, alt yazı çevirmenlerinin iş yaşamlarında ciddi sorunlar yaşıyor olma ihtimaline işaret etmektedir. Bu cevapların nedenleri aşağıdaki tablo 23’te AYÇ’nin kendi ifadeleriyle yer almaktadır:

Kişi	AYÇ'nin İşlerini Bırakmayı Düşünme Sıklıkları	Nedenleri
AYÇ1	Hiç	Kendi işimde çalışıyorum
AYÇ2	Çok sık	Ücretlerin düşük olması
AYÇ3	Bazen	Herkesin girebileceği bir iş, dolayısıyla rekabet yüksek. Ayrıca MT'nin gelmesi ile ücretlerde ve iş hacminde yaşanan düşüş. Ayrıca geleceğinin olmadığını düşünmem.
AYÇ4	Orta sıklıkta	Sömürüye dayalı sistemden yıldım.
AYÇ5	Bazen	Bazen emeğimin karşılığını o kadar alamıyorum ki, bırakmayı düşündüğüm oluyor ancak yine de işimi severek yapıyorum ve geleceğimi bu işte görüyorum. İş bırakmak yerine şartların gelişmesi için çaba sarf ediyorum.
AYÇ6	Hiç	İşimi ve sağladığı kültürü çok seviyorum.
AYÇ7	Orta sıklıkta	Unvan olarak kulağa hoş gelse de gerçek anlamda herhangi bir değer görmemesi. Zira yaptığımız iş sadece İngilizce bilmekle değil, çevirdiğimiz dili de çok iyi bilme zorunluluğuyla ilgili. Etrafa bakınca bunu yapabilen bizlerin aslen az sayıda olduğumuzu görebiliyoruz. Ayrıca altyazı basımı senkron dolayısıyla saliselerle ilgili olduğundan beynimizle, gözlerimizle, kulaklarımızla, elimizle de senkron tutturmak, yüzde yüz odaklanmak zorundayız.
AYÇ8	Hiç	İşimi seviyorum ve hak ettiğim koşullarda çalışabilmek için çok mücadele ettim. Yakın zamanda da bırakmayı düşünmüyorum.
AYÇ9	Hiç	İşimi bırakmayı hiç düşünmedim çünkü işimi seviyorum
AYÇ10	Hiç	Mecburum
AYÇ11	Bazen	Ücretlerdeki yetersizliklerden dolayı, verilen emeğin hakkını layıkıyla almadığımı düşünüyorum. (Bu sadece Türkiye'deki firmalar için geçerli. Yurt dışı firmalarının ücretleri makul düzeylerde.)

Kişi	AYÇ'nin İşlerini Bırakmayı Düşünme Sıklıkları	Nedenleri
AYÇ12	Hiç	Altyazı yapmayı seviyorum ama Türkiye'de bu işi hakkıyla yürütmek çok zor. Çalışanların haklarını arayan kişiler de çok ukala. O yüzden altyazı gruplarıyla iletişimde olmamayı ve kendi başıma ilerlemeyi tercih ediyorum.
AYÇ13	Bazen	Zamanımı ister istemez harcıyor bilmiyorum hayat çok fazla iş yoğunluğunda gitmeye degecek kadar uzun değil kafamızın rahat edeceği ve keyif alacağımız alanlar, işler ve hobiler yaratma taraftarıyım.
AYÇ14	Bazen	Çok yorucu
AYÇ15	Çok sık	Dediğim gibi Türkiye piyasası rezil bir durumda. Yurt dışı şirketlerin nasıl paralar ödediğini bildiğim için onların Türk çevirmenlere reva gördüğü ücretler ağıma gidiyor. Başka bir iş alanında dikiş tutturduğumu ve geleceğimi garanti aldığımı hissettiğim an bir daha asla alt yazı çevirisi yapmayı düşünmüyorum. Kitap çevirisini belki ömrüm boyunca yaparım ama o da iki kuruşluk getirisi için değil, sadece çeviriden kopmak istemediğim ve arkamda hatıra bırakmak için.
AYÇ16	Orta sıklıkta	Maddi getirisi son dönemde çok düşük. İstedğim firmalarla çalışamıyorum, sürekli aynı tarz içerik çeviriyorum ve serbest olarak yaptığım çevirilere kıyasla manevi getirisi yok. Yaptığım işin öncelikle maddi, sonra manevi haz vermesi lazım.
AYÇ17	Bazen	.
AYÇ18	Bazen	Kendime vakit ayıramadığımda bırakmayı düşündüğüm oluyor. Ancak iş ortamını çok seviyorum. İletişim çok iyi. Bu sebeple dengeleniyor.
AYÇ19	Hiç	Severek başladım. Ek iş olarak yapıyorum zaten. İstedimde bırakırım. Farklı bir mesleğim var zaten.
AYÇ20	Bazen	Çalışma saatinin düzensiz olması ve düşük ücret sorunu.

Tablo 23: AYÇ'nin İşlerini Bırakmayı Düşünme Nedenleri

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

İşini bırakmayı “hiç” düşünmediğini söyleyen 7 kişinin nedenlerine ait tema ve içerikler tablo 24’te gösterilmiştir:

Temalar	İçerikler
Mesleki	İşini sevmesi, Kültürel edimi sevmesi, Ek iş olarak yapması, İstedığı koşulları sağlaması
Diğer	Kendi işi olduğu için Mecburiyetten

Tablo 24: İşini Bırakmayı Hiç Düşünmeyen AYÇ’nin Nedenleri

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

İşini bırakmayı “bazen” düşünen 8 kişiden 7’sinin (AYÇ17 fikir belirtmemiş), “orta sıklıkta” düşünen 3 kişinin ve “çok sık” düşünen 2 kişinin ortak nedenleri tablo 25’te gösterilmiştir:

Temalar	İçerikler
Ücret	Düşük ücret (özellikle yerel firmalarda), Emeğin karşılığını alamama, Sistemin sömürüye dayalı olması, İş hacminde düşüş, Makine çevirisinin ücreti ve iş hacmini düşürmesi
Çalışma Koşulları	Yüksek rekabet, Düzensiz çalışma saatleri, Çok yoğun ve yorucu olması, Kendine vakit ayıramama, Manevi tatmin eksikliği, Mesleğin değer görmemesi

Tablo 25: İşini Bırakmayı Düşünen AYÇ’nin Nedenleri

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

İşini bırakmayı “bazen, orta sıklıkta” ve “çok sık” düşünenlerin ortak nedeninin ücretlerin düşük olması olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Daha önceki sorularda da ücret konusu sorun olarak birden daha çok defa dile getirilmişti. Diğer sorulara verilen cevaplarla birlikte değerlendirildiğinde de yine özellikle yerel şirketlerin ücret politikalarının iyi olmadığı öne sürülmektedir.

25. Soru:Alt yazı çevirisiyle ilgili ele alınmasını istediğiniz başka bir konu ve/veya sorun var mıdır?

Kişi	Konular
AYÇ2	Sözleşmelerle ilgili sorunlar
AYÇ5	Ücretlerin inanılmaz düşük kalması. Çok da işe yaramayan makine çevirisi yüzünden ücretlerin yükselmemesi. Bazen teslim tarihlerinin çok kısa olması.
AYÇ6	Bu işin, çeviriye dahil olan dillerden çok bu dillerin kültürleriyle ilgili olduğunun çevirmenler tarafından göz ardı edilmesi. Örneğin bazı platformlar, İngilizce alt yazı üzerinden ender dilleri çevirmemizi isteyebiliyor. Atıyorum; Tagalog dili çevirmem istendiğinde öncelikle yörenin kültürünü araştırmazsam çevirim anlamsız, bozuk veya kopuk bir sürü cümle içerecektir ve bu durumu, müşterinin çevirmeniz için sağladığı İngilizce alt yazıda da netlikle saptayabilirsiniz.
AYÇ7	Ücretleri arttırsınlar yoksa yıldım artık:) Teşekkürler.
AYÇ8	Hem altyazı hem dublaj çevirmenlerinin hakları ve aldıkları ücretler konuşulmalı. Türkiye'deki çevirmenlerin günü ve kendini kurtarma düşüncesinden çıkıp birlik olmaya, ses çıkarmaya başlaması gerekiyor bence. Bir iki kişinin yürüttüğü mücadeleyle ancak bir yere kadar ilerlenebiliyor.
AYÇ11	Ücret iyileştirmeleri.
AYÇ12	Ücretler ücretler ücretler!
AYÇ13	Çeviri sırasında pratikleşmeyi nasıl yakalanacağı, doğru bir şekilde iletilmesi ve ilerlemesi konusunda stratejiler.
AYÇ15	Bu ülkede her şey sorun. :)
AYÇ16	Dakika başı ücretlerin piyasa genelinde yükselmesi lazım. Düşük ödemeler, çeviri yapan/yapmak isteyenleri de zamanla caydırabiliyor. Verilen iş bazlı 1-2 haftalık veya 1 aylık süreçte iyi ödemeler yapılırsa, çeviri yapmayı seven ve meslek olarak düşünen benim gibi kişileri daha fazla teşvik edebilir. Şimdilik gönüllü çevirileri hazzı ve prestiji için yapıyorum.
AYÇ18	Görev tanımı netleşmeli. Alt yazı çevirmenliği bir meslek. Her iş yaptırılınca mesleğe ilişkin kalite algısı sarsılıyor.
AYÇ20	Ücretlerin üst seviyeye çıkarılması ve sözleşmelerle ilgili sorunların halledilmesi.

Tablo 26: AYÇ'nin AY Çevirisiyle ilgili Ele Alınmasını İstedikleri “Diğer” Konular

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

Bu soru 20 AYÇ'nin 12'si tarafından cevaplandırılmıştır ve ele alınmasını istedikleri konular tablo 27'de gösterilmiştir:

Temalar	İçerikler
Ücret	Düşük ücretlendirme Ücretlerin iyileştirilmesi gerektiği Makine çevirisinin ücreti düşürmesi Ücretlerin konuşulması gerektiği
Yasal Haklar	Sözleşmelerle ilgili sorunlar Çevirmenlerin birlik olması gerektiği Hakların konuşulması gerektiği
Mesleki Gelişim	Çevirmenlerin dillerin kültürlerini araştırması gerektiği Çeviride pratikleşmenin nasıl sağlanacağı konusunda stratejiler Görev tanımının netleşmesi Mesleki kalite algısının yükseltilmesi gerektiği
Zamanlama	Teslim tarihlerinin çok kısa olması

Tablo 27: AYÇ’nin AY Çevirisiyle ilgili Ele Alınmasını İstedikleri “Diğer” Konular ile İlgili Temalar ve İçerikleri

Kaynak: Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi Anketi

Bu soruda yukarıdaki diğer sorularda dile getirilen ücretler, kısa teslim tarihleri ve sözleşmeler haricinde AYÇ tarafından farklı konulara da değinilmiştir. AYÇ6 “bu işin çeviriye dahil olan dillerden çok bu dillerin kültürleriyle ilgili olduğunun çevirmenler tarafından göz ardı edilmesi” ifadesiyle aslında çevirmenlere eleştiride bulunmuştur. AYÇ8, “Hem altyazı hem dublaj çevirmenlerinin hakları ve aldıkları ücretler konuşulmalı. Türkiye'deki çevirmenlerin günü ve kendini kurtarma düşüncesinden çıkıp birlik olmaya, ses çıkarmaya başlaması gerekiyor bence. Bir iki kişinin yürüttüğü mücadeleyle ancak bir yere kadar ilerlenebiliyor” ifadelerini kullanarak “haklar, ücretler” ve “birlik olma” konularına vurgu yapmıştır. AYÇ13, “Çeviri sırasında pratikleşmeyi nasıl yakalanacağı, doğru bir şekilde iletilmesi ve ilerlemesi konusunda stratejiler” ifadesiyle kurumlar tarafından bu konularda eğitim yapılması gerektiğini vurgulamaya çalışıyor olabilir. AYÇ18 tarafından “görev tanımının net olmadığı, her iş yaptırılınca kalite algısının sarsıldığı” ifade edilmiştir.

Alt yazı çevirmenlerinin çalışma koşullarını net olarak inceleyen çalışmalara rastlanmasa da alt yazıyla ilgili çalışmalarda bazı durumlardan söz edildiği görülmüştür. Nitekim Oğuz (2017, s. 77) “altyazının çok boyutlu bileşenleri” ni incelediği çalışmasında; alt yazı çevirmenlerinin birçok yönden haksızlığa uğradığını, yaptıkları işin küçümsenmesi ve kolaylıkla eleştirilmesinin yanında, AY çevirmenliğinin bir meslek grubu olarak kabul görmemesi ve kurumsal olarak çalışan AYÇ’nin yaptıkları iş karşılığında aldıkları ücretin yetersiz olduğunu vurgulamıştır.

SONUÇ

Bütün alanlarda olduğu gibi çeşitli etkenler dolayısıyla çeviri alanında da gelişimler ve değişimler olması yadsınamaz bir gerçektir. Gelişim ve değişimi etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu çalışmanın konusu olan alt yazı çevirisinin, özellikle teknoloji faktöründen en çok etkilenen çeviri alanı olduğu düşünülmektedir. Teknolojideki değişim ve gelişimler; insanların çalışma şekli, eğlence anlayışı gibi birçok alanda yaşam biçimlerini şekillendirmekte, değiştirmekte ve yerine yeni anlayış ve yaşayış türleri sunmaktadır. Özellikle son yıllarda internetin hızlı, yaygın ve düşük maliyetli olması, dijital TV platformlarının ve buralarda sunulan film, dizi, belgesel gibi ithal görsel-işitsel ürünlerin çoğalması alt yazı ve dublaj çevirisine duyulan ihtiyacı arttırmıştır. Alt yazı çevirisinin dublaja göre daha düşük maliyetli ve hızlı olması tercih olarak ilk sırada yer alma ihtimalini de yükseltir. Nitekim bu konuda alt yazı araştırmacılarının da görüşleri mevcuttur.

Alt yazıyı da içine alan görsel-işitsel çeviri türlerinin çeviribilimin bir dalı olduğu kabulünün 1990'lı yılların ortalarına rastladığı göz önüne alınırsa, bu alanda daha çok çalışma yapılması gereksiniminin olduğu tahmin edilebilir. Yapılan alanyazın taramasında alt yazı alanında dünyada birçok çalışmaya rastlanmıştır. Türkiye'de de çalışmalar yapılmasına rağmen alanın hala çalışma boşluklarının olduğu saptanmıştır. Ülkemizde alt yazı çevirmenlerinin çalışma koşulları ve çeviri sürecindeki rolleri konusunda yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır. Alt yazı çevirisine olan ihtiyacın bu kadar arttığı bir dönemde, bu alanın aktörleri olan alt yazı çevirmenleriyle ilgili bir çalışmanın olmaması alandaki önemli boşluklardan birisi olarak değerlendirilmiş ve bu çalışmanın yapılması gerektiği düşünülmüştür. Sahada çalışan bu aktörlerle yapılan çalışmanın; hem şu anda ülkemizde alt yazı sektörünün nasıl bir durumda olduğu, avantaj ve dezavantajlarının neler olduğu, iyileştirilmesi gereken noktaları ortaya çıkarmak hem de alt yazı çevirmenlerinin teknolojiyle birlikte çeviri sürecindeki rollerinde ve çalışma koşullarında nasıl bir değişim olduğunu gösterebilmek adına önem arz ettiği düşünülmektedir. Bu durumların da ortaya çıkartılması, alanın gelişimine katkı sağlamak adına atılan adımlardan biri olmaya adaydır.

Çalışmanın ilk bölümünde alt yazı çevirisinin tanımı, türleri, özellikleri, süreci, avantajları, dezavantajları, tarihsel gelişimi, kalite olgusu ve stratejiler; ikinci bölümünde alt yazı çevirmeninin kimliği, çalışma koşulları, alt yazı çevirisi teknolojileri ve çeviri

meslek kuruluşları ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ise alt yazı çevirmenlerine uygulanan anket soruları analiz edilmiş, sonuçlar grafik ve tablolar üzerinde gösterilerek yorumlanmıştır.

Anket, sahada aktif olarak serbest ve/veya tam zamanlı, bir kuruluşa bağlı ya da proje bazlı çalışan 20 alt yazı çevirmenine uygulanmıştır. Anket 3 soruyu kapsayan demografik ve 22 soruyu kapsayan deneyim olarak iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların %40 ile en yüksek orana sahip 8 kişinin 36-40 yaş aralığında olduğu saptanmıştır. Eğitim durumlarına bakıldığında %55 oranıyla çoğunluğu oluşturan 11 kişinin lisans mezunu olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcılardan sadece %25 oranla 5 kişinin üniversitelerin çeviribilim/çevirmenlik/mütercim-tercümanlık bölümlerinden mezun olduğunun görülmesi ilgi çekici bir sonuçtur. Diğer en ilgili mezunlar ise dil-edebiyat ve yabancı dil öğretmenliği bölümlerinden olup 4 kişi ile sadece %20 orana sahiptir. Geriye kalan bölüm, %55 ile toplamın yarısından daha fazla olup birbirinden farklı bölümlerden mezun olan 11 kişiden oluşmaktadır. Katılımcıların %60'ını oluşturan 12 kişinin 5 yıl ve üzerinde mesleki deneyime sahip oldukları ortaya çıkmış, dolayısıyla alt yazı çevirisi işini benimsedikleri düşüncesi oluşmuştur. 17 kişi ile %65,38 orana sahip katılımcının serbest çalıştığı saptanmıştır. Alt yazı çevirmenlerinin çeviri sürecinde ve çalışma koşullarında yaşadıkları deneyimlerin incelenmeye çalışıldığı sorular; çoktan seçmeli, birden fazla yanıtlı ve açık uçlu olarak hazırlanmıştır. Bu sorulara verilen cevaplarla, çalışmanın temelini oluşturan araştırma sorularına cevap bulunmaya çalışılmıştır.

Mütercim-tercümanlık/çeviribilim/çevirmenlik alanından mezunların sadece %25 oranındaki bir bölümünün AY sektöründe çalışıp, %75'lik bölümünün diğer alan mezunlarından oluşması sorgulanması gereken bir durumdur. Ayrıca diğer alanlardan mezunların bu alanda eğitiminin olmadığı düşünülürse, AY çevirisinin kalitesinin nasıl sağlandığı sorusu da akla gelmektedir.

8,9,10 ve 11. Sorularda AYÇ'den çalışmaya başladıkları yıl ile son yılı karşılaştırmaları istenmiş, ancak çoğu AYÇ genel değerlendirme yapmış, yıllar bazında net karşılaştırmalar yapmamışlardır. Ayrıca hem çeviri süreci hem de çalışma şartları açısından yapılması istenen karşılaştırmalarda AYÇ, süreç ve şartların teknoloji le bağlantılı olarak değiştiğini belirtse de durumların kurumlar ve kişiler bazında da büyük değişkenlik gösterdiğini dile getirmiştir. Ayrıca AYÇ, çeviri süreci ve çalışma şartlarını

içeren sorulara ayrı soru başlıklarında sorulmasına rağmen içiçe cevaplar vermişlerdir. Bu durum şu şekilde değerlendirilebilir: Ya AYÇ, soru kökündeki çeviri süreci ve çalışma şartları terimlerine dikkat etmeden genel olarak avantaj ve dezavantaja odaklanmış ya da çeviri süreci ve çalışma şartları ayrımını net olarak yapamamıştır.

Teknolojiyle alt yazı çevirisinde de değişim ve gelişimlerin olduğu yukarıdaki bölümlerde belirtilmişti. Tarihsel sürece bakıldığında ve günümüzle karşılaştırıldığında alt yazı çevirmenlerinin rollerinde bazı değişimlerin olduğu görülmüştür. AYÇ tarafından bazıları avantaj bazıları da dezavantaj olarak dile getirilmiştir. Daha önce manuel yapılan, çıktısı alınması gereken ve ofise gitme zorunluluğu gerektiren durumlar ortadan kalkmış, her aşama dijital ortama taşınmıştır. Bu durum AYÇ'ye zaman kazandırmış gibi gözükse de şirketler AYÇ'den daha kısa zamanda daha çok çeviri beklentisine girmiş ve dolayısıyla AYÇ yine zaman konusunda dezavantajlar yaşamaya başlamıştır. Teknoloji anlamında alt yazı çeviri programı kullanmayan AYÇ yoktur. Bu durum çevirmenlerin isteğine bağlı olmayıp sektörün ve şirketlerin çalışma şekliyle ilgilidir. AYÇ'nin çoğunluğu da alt yazı çeviri programları kullanmaktan memnun olup bu durumun çeviri süreci açısından şöyle avantajlar sunduğunu belirtmişlerdir: Uzaktan ve hızlı çeviri imkanı, kullanıcı dostu olması, ücretsiz olması, öğrenme kolaylığı, farklı formatta dosyalara izin vermesi, çeviri kalitesinde artış sağlaması. Ancak aynı durum makine çevirisi için geçerli değildir. MÇ kullanan AYÇ sayısı az olmasa da hiç kullanmayanların oranı 6 kişi ile %30'dur. Bunun nedenlerini de şu şekilde belirtmişlerdir: hisleri ve olguyu aktaramaması, yanlış çeviri yapması, düzeltme gerektirmesi, iş sürecini zorlaştırması. Bunların yanında diğerleri de zaman sorunu olduğunda, anı kurtarmak için, karşılaştırma yapmak amaçlı gibi çok gerekli olduğunu düşündükleri zaman MÇ'ye başvurduklarını ifade etmişlerdir. Bundan şu sonuç çıkartılabilir: Alt yazı teknolojisi kavramı AYÇ için daha çok alt yazı programı anlamına gelmektedir.

Alt yazı çeviri sürecinde teknolojiyle beraber değişen AYÇ'nin rolü sadece alt yazı çevirisi yapmaktan çıkmış ve farklı yetkinlik ve beceriler gerektiren bir iş haline gelmiştir. Hızla değişen süreçte alt yazıyla ilgili (alt yazı programları, MÇ düzeltme, deşifre vb) işlerin teknolojiyle eş zamanlı yürütülebilmesi için, AYÇ'nin sürekli değişen gelişimler konusunda yetkinliklerini arttırması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Ayrıca süreci iyi yönetmek adına operasyonel beceriler de edinmesi gerekmektedir. Diğer bir deyişle AYÇ'nin çok yönlü olması gerekmektedir. Şunu da belirtmek gerekir ki AYÇ, süreçteki

rollerinin şirkete göre değiştiğini ifade etmekte, genel olarak net bir görev tanımının söylenemeyeceğini de eklemektedirler.

Sektörün ve şirketlerin AYÇ'den bekledikleri çok yönlülük, çalışma koşulları incelendiğinde AYÇ'nin beklentilerini karşılayan paralellikte değildir. Daha önceki yıllara göre daha çok çeviri işi, uzaktan çalışma, esnek çalışma saatleri, teknolojinin sağladığı diğer yararlar gibi avantajlar olsa da AYÇ'nin genel olarak sorun yaşadığı belli başlı konuların aşılamadığı görülmektedir. Özellikle ücretler en büyük sorunu oluşturmaktadır. AYÇ, ücretlerin düşük olduğu, ödemelerin zamanında yapılmadığı veya geç yapıldığı ve şirketlerin belirli ücret ve ödeme planlarının olmadığı yönünde görüş beyan etmişlerdir. Ayrıca ücretler meslek birlikleri tarafından belirlenmiş olmasına rağmen buna çoğu zaman uyulmamaktadır. AYÇ, aldıkları ücretin harcadıkları emeği karşılamadığını belirtmiştir. Ayrıca yabancı şirketlerin ücret politikasının çok daha iyi olduğu, yerel şirketlerin istediği iş karşılığında gereken ücretlendirmeyi yapmadığı görüşlerini de sunmuşlardır. AYÇ, genel olarak ücret konusunda sömürüldüğünü düşünmektedir. Deneyimli olan AYÇ, kendi çalışma şartlarını oluşturduklarını belirterek istedikleri zaman istedikleri ücrete çalıştıklarını da eklemişlerdir.

AYÇ, esnek çalışma saatlerinden ve uzaktan çalışmaktan memnun olsalar da şirketlerin teslim sürelerini çok kısa tuttuğu ve bundan dolayı uzun çalışma saatleri gerektirdiği için zaman baskısı yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Daha çok işe vakit ayırmak zorunda kaldıkları için iş-özel hayat dengesini kurmakta da zorlanmaktadırlar.

Katılımcıların %55'i yasal haklarını bildiklerini belirtirken yasal haklarını alabildiklerini söyleyen AYÇ oranı %35'te kalmıştır. Bu sonuç, AYÇ'nin yasal haklarıyla ilgili hala ciddi sorunların var olduğunu göstermektedir.

Alt yazı çevirisi sektöründe çalışmayı sevdiğini söyleyen AYÇ'nin en büyük sorunları çalışma koşullarıyla ilgilidir. Bir önceki paragrafta belirtilenlere ek olarak dile getirilen sorunlar da mevcuttur. Çoğunluğu serbest çalışan AYÇ, sigorta primlerinin ödenmemesi dolayısıyla sağlık güvencelerinin olmadığını ve hasta olsalar dahi çalışmak zorunda olduklarını belirtmişlerdir. Belirlenmiş yasal hakları olsa da uygulamaya bu durumun çok iyi yansımadığı söylenebilir. AYÇ, telif haklarının hala ciddi bir sorun olduğunu ve bazı çeviri ürünlerde hala isimlerinin yazılmadığını ifade etmişlerdir. Sözleşmeler konusu bir diğer sorundur. Birçok şirket (çoğunlukla yerel) sözleşme yapmaya sıcak

bakmamaktadır. Dolayısıyla işin sürekliliği de tehlikeye girmekte, AYÇ bazı zamanlar işsiz kalmaktadır.

Özetlemek gerekirse; AYÇ'nin düşük ücret politikası, uzun ve belirsiz çalışma saatleri, ekstra iş yükü, çoğunlukla alınamayan sosyal haklar ve iş-özel hayat dengesizliği sorunlarının olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca işlerini sevmelerine rağmen, belirtilen nedenlerden dolayı katılımcıların %60'ını oluşturan 13 kişi "bazen, orta sıklıkta" ve "çok sık" olarak işlerini bırakmayı düşündüklerini beyan etmişlerdir. Bunlara ek olarak AYÇ'den bazıları farklı önerilerde bulunmuştur. "Çevirmenlerin birlik olması gerektiği, çeviri yaparken AYÇ'nin dillerin kültürlerini araştırması gerektiği eleştirisi ve çeviride pratikliği sağlamak için stratejiler oluşturulması gerektiği" konuları öne sürülmüştür. Ayrıca görev tanımının netleşmesi ve alt yazı çevirmenliğinde kalite algısının yükseltilmesi gerektiği de önerilen diğer konular arasında yer almıştır.

Bu çalışmayla alt yazı çevirmenlerinin çeviri sürecindeki rollerinin ve çalışma koşullarının günümüzdeki durumunun ortaya çıkarıldığı düşünülmektedir. Ayrıca alt yazı çevirisi sektörüne dair de birçok önemli tespit yapılmıştır. Yukarıda da ifade edildiği gibi, elde edilen verilerden yola çıkarak aşağıdaki önerilerin sunulmasının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir:

1. Alt yazı çevirmenlerinin çalışma koşullarıyla ilgili akademik çalışmalara ağırlık verilmesi.
2. Halihazırda mevcut çevirmen meslek birliklerinin şirketler üzerinde yaptırım uygulatabilmesi ile ilgili yasal düzenlemelerin başlatılması ve/veya gözden geçirilmesi.
3. Çoğu AYÇ'nin yasal haklarını bilmesine rağmen uygulamada bunu alamaması konusunun bir çalışma kapsamında araştırılması.
4. Alt yazı çevirmenlerinin yasal haklarını çiğneyen şirketlere cezai yaptırım uygulatabilecek prosedürlerin oluşturulması.
5. Sadece alt yazı çevirmenlerinin yer aldığı bir meslek birliğinin kurulması ve ücret vb. gibi yaşanan tüm sorunlara karşı birlikte hareket edilmesi.
6. Meslek birliklerinin alt yazı çevirmenliği ve sektör ile ilgili belirli aralıklarla eğitim düzenlemesi.

7. Alt yazı çevirmenleri ve şirket yetkililerinin yine meslek birlikleri organizasyonunda bir araya getirilmeleri, çözüm önerilerinin paylaşarak ortak kararlar alınması ve protokoller imzalanması.
8. Alt yazı çevirmenlerinin yasal haklarını ve nasıl uygulanacağını çok iyi öğrenmesi. Bireysel çabalar yeterli olmayacağı için beşinci maddede belirtilen önerinin dikkate alınması.
9. Akademiyle sektör çalışanlarının iş birliği yapması, sorunların daha çok dile getirilmesi, çözüm önerilerinin tartışılması ve meslek prestijinin kazandırılması.
10. Üniversitelerin çevirmenlik/çeviribilim/mütercim-tercümanlık bölümleri öğrencilerinin alt yazı çevirisi alanıyla ilgili sahadan AYÇ ile biraraya getirilip ön bilgiye sahip olmalarının sağlanması ve ayrıca Çevbir (alt yazı çevirmenlerini de içine alan çalışmaları mevcuttur) gibi meslek kuruluşlarının üniversiteye davet edilerek öğrencilerin bu konuda bilinçlendirilmesi.
11. Bu çalışma kapsamında, sektörde AYÇ olarak çalışanların yarısından fazlasının (%55) mütercim-tercümanlık ve dil bölümleri dışındaki diğer alanlardan mezun olmasının ve bu alanı tercih etmesinin ortaya çıkması, bunun nedenlerini araştıran bir çalışma yapılması gerekliliğini doğurmuştur.
12. Sektörde çalışan tüm AYÇ'nin mutlaka bir meslek kuruluşuna üye olmaları, haklarını ve gereken ücreti alabilmeleri adına önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Alem. Videolarınıza Otomatik Altyazı Ekleme için En İyi 5 Uygulama. <https://www.alem.com.tr/yasam/videolariniza-otomatik-altyazi-eklemek-icin-en-iyi-5-uygulama-1081087> Erişim Tarihi: 01.11.2023
- Aktaş, T. ve Oğuz, D. (2014). Film Çevirisinde Altyazı. *KAÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13, 3-16.
- Balkul, H. İ. (2015). *Türkiye’de Akademik Çeviri Eğitiminde Çeviri Teknolojilerinin Yerinin Sorgulanması: Müfredat Analizi ve Öğretim Elemanlarının Konuya İlişkin Görüşleri Üzerinden Bir İnceleme* (Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). Anket Geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 133-151.
- Campos, G., C. ve Azevedo, T., A. (2020). Subtitling for Streaming Platforms: New Technologies, Old Issues. *Cad. Trad., Florianópolis*, 40 (3), 222-243.
- Carstensen, K. (2015). Developing a model of process strategies in subtitling: Redefining translation strategies taking a process perspective (Thesis Proposal). Department of Business Communication, Aarhus School of Business and Social Sciences, Aarhus University.
- Çeviri Derneği. *Çevirmenlik Bildirgesi*. <https://ceviridernegi.org/cevirmenlik-bildirgesi/>. Erişim Tarihi: 01.11.2023.
- Chiaro, D. (2023). Issues in Audiovisual Translation. *Routledge Translation Studies Portal*, 141-165.
- Cintas, J. D. ve Remael, A. (2020). *Subtitling: Concepts and practices*. Routledge: London and New York.
- Damar Yılmaz, M. (2017). *Altyazı Çevirilerinde Kültürel Öğelerin Aktarımı ve Çeviri Sorunları* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çeviribilim Anabilim Dalı, İstanbul.
- Diaz Cintas, J. (2005). Back to the Future in Subtitling. *EU High Level Scientific Conferences, Marie Curie Euroconferences. MuTra: Challenges of Multidimensional Translation. Saarbrücken 2-6 May 2005. Saarland Museum Modern Gallery, Saarbrücken*
- Díaz Cintas, J. (2012). *Subtitling from: The Routledge Handbook of Translation Studies* Routledge, 273-287.
- Erdoğan, N. (2009). *Altyazı ve Dublaj Çevirileriyle İlgili Yöntem ve Tekniklerin Çeviribilim Açısından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

- Gaga, E. (2019). *Türkiye’de Altyazı Çevirisi Eğitimi İncelemeleri* (Doktora Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batı Dilleri ve Edebiyatları Ana Bilim Dalı, Diller ve Kültürler Arası Çeviribilim Doktora Programı, İstanbul.
- Gaga, E. (2020). Altyazı Çevirisi ve Eğitimi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (20), 844-854.
- Gaga, E. K., Ataseven, F. (2019). Altyazı Çevirisi Edinçleri ve Altyazı Çevirmeni Kimliği. *Journal of Social Sciences and Education*, 2 (1), 187-196.
- Gambier, Y. (2003). Screen Adaptation. *The Translator*, 9 (2), 171-189.
- Ghaemi, F., Benyamin J. (2010). Strategies Used in the Translation of Interlingual Subtitling. *Journal of English Studies. Islamic Azad University, Science & Research Branch*, 1 (1), 39-49.
- Gottlieb, H. (2004). Language-political Implications of Subtitling. *Topics in Audiovisual Translation*. Amsterdam/Philedelphia: John Benjamins Publishing Company, 83-100.
- Gottlieb, H. (2004b). Subtitles and International Anglification. *Nordic Journal of English Studies*, 219-230.
- Gökgöl, T. ve İşisağ, K.U. (2022). Henrik Gottlieb’in Altyazı Çeviri Stratejilerinin Beş Farklı Film Türünde İncelenmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 9 (88), 2082-2089.
- İnfo Paylaşım. *Altyazı Programları*. <https://www.infopaylasim.com/altyazi-programlari/>. Erişim Tarihi: 01.11.2023
- İplikçi Özden, A. (2022). Çevirmenin Bilişsel Süreci Üzerine. *Çeviri ve Disiplinlerarasılık*. İstanbul: Çizgi Kitabevi. 15-26.
- Karamitoglou, F. (2000). Introduction. *Towards a Methodology for the Investigation of Norms in Audiovisual Translation*: Editions Rodopi B. V., Amsterdam - Atlanta. GA.
- Köprülü, S. G. (2016). Altyazı Çeviri Yöntemiyle Film Çevirisi. *Sosyal Bilimlerde Stratejik Araştırmalar*, 359-373.
- Köprülü, S. G. (2021). *Görsel-İşitsel Çeviri*. İstanbul: Hiperyayın.
- Marketing Türkiye. *Haberler*. <https://www.marketingturkiye.com.tr/haberler/internetten-gazete/>. Erişim Tarihi: 21.12.2023.
- Mesleki Yeterlik Kurumu. *Ulusal Meslek Standardı, Çevirmen Seviye 6*, Resmi Gazete Tarih-Sayı: 29.01.2013.

- Metin Tekin, B. (2019). An Assessment of Audio-Visual Translation Strategies in Dubbing and Subtitling of “Frozen” into Turkish. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 15, 342-352.
- Mubenga, K., S. (2021). Film Subtitling: A New Research Genre in Africa. *Avanca/Cinema*.
- Odabaşı, Y. (1999). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* (ed. Ali Atıf Bir). Anket Yöntemi. Eskişehir: TC Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1081.
- Oğuz, D. (2018). Altyazının Çok Boyutlu Bileşenleri Multidimensional Components of Subtitling. *Linguistics & Literature*, 75-93.
- Okuyan, S. (2019). *Küresel Koşulların Türkiye Akademik Sözlü Çeviri Eğitimine Etkisi: Müfredat Analizi ve Sözlü Çeviri Temsilcilerinin Görüşleri Üzerine Bir İnceleme* (Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Okyayuz, A. Ş. (2019). Görsel-İşitsel Çeviride Yenilikçi Araştırma Alanlarına Örnekler ve Türkiye’de Araştırma Boşluklarına Bir Bakış. *Turkish Studies Language and Literature*, 14 (3), 1395-1415.
- Okyayuz, A. Ş., Kaya, M. (2017). *Görsel-İşitsel Çeviri Eğitimi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Putriani, S., O., ve Basari, A. (2023). Subtitling Strategies of Cultural Words in The Subtitle of Kartini Movie. *Undergraduate Conference on Language, Literature, and Culture (UNCLLE)*, 3 (1).
- Radıyo ve Televizyon Üst Kurulu. *Hakkımızda*. <https://www.rtuk.gov.tr/hakkimizda/1749>. Erişim Tarihi: 09.09.2023.
- Rahayu, R. (2014). *Subtitling Strategies Used in Cartoon Film Entitled Bee Movie and its Application in Language Teaching* (A Thesis). English Education Program of Teacher Training and Education Faculty, Muhammadiyah University of Purworejo.
- Sanchez, D. (2004). Subtitling Methods and Team-translation. *Topics in Audiovisual Translation: Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company*. 9-17.
- Sayman, A. S. (2011). The Quality of Audiovisual Translation in Turkey and the Course of the Production Process: An Empirical Study on the Subtitled and the Dubbed Versions of Will and Grace (Master's thesis). Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Subrata, M. R. ve Jumanto, J. (2023). Subtitling Strategies Used in Translating Cultural Words in The Subtitle of Disney Animation Movie: Coco. *Journal of Linguistics, Culture and Communication*, 01 (01), 1-25.
- Şahin, A. (2015). Film Çevirilerinde Artı ve Eksileriyle Altyazı Yöntemi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (37), 971-976.

Tamindir. *Ücretsiz Alt Yazı Hazırlama Programları*.
https://www.tamindir.com/blog/ucretsiz-altyazi-duzenleme-programlari_9271/.
Erişim Tarihi: 01.11.2023.

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. *Güncel Türkçe Sözlük/Çevirmen*. <http://www.sozluk.gov.tr/>.
Erişim Tarihi: 01.11.2023

Türkmen, B. (2019). *Çeviri Eğitiminde Teknoloji ve Dijital Medya Edinci*. Ankara: Gece Kitaplığı.

Ulati, N. M. S., Umiyati, M., ve Pratama, A. D. Y. (2022). Subtitling Translation Strategy and Semiotic Approach on Titanic Film. *Retorika: Jurnal Ilmu Bahasa*, 8 (1), 57-64.

Uysal, N. M. (2017). *Türkiye’de Çevirmenlik Mesleği ve Çevirmen Sertifikasyon Sistemi* (Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Wondershare. *En İyi 10 Altyazı Yapıcı Bilgisayar Yazılımı*.
<http://tr.wondershare.com/subtitle/subtitle-maker.html>. Erişim Tarihi: 01.11.2023

Zeytinkaya, D. (2018). Görsel-İşitsel Çeviri Kapsamında Altyazı Çevirisi. *Social Sciences Studies Journal*, 4 (22), 4135-4142.

APA atıf sistemi kullanılmıştır.

EK

Ek 1: Anket Soruları

ALTYAZI ÇEVİRİSİ KAPSAMINDA ÇEVİRMENLERİN ÇEVİRİ SÜRECİNİN VE ÇALIŞMA KOŞULLARININ ANALİZİ ANKETİ *Gerekli
Sizi Burcu ASLANKILINÇ tarafından yürütülen “Alt Yazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmanın amacı; artan alt yazı çevirisi ihtiyacı karşısında alt yazı çevirmenlerinin çeviri sürecinde ve çalışma koşullarında yaşadıkları değişimi avantaj ve dezavantajlarıyla ortaya koyarak durum tespiti yapmak, alt yazı çevirmenlerinin çalışma şartlarına dikkat çekerek gerekirse iyileştirme çalışmalarına katkı, dolayısıyla alana katkı sağlayacak gelişmelere küçük bir pencere açmaktır. Anket; açık uçlu, çoktan seçmeli ve tek ya da birden fazla yanıtı sorulardan oluşmaktadır. Araştırmada sizden tahminen 15 dakika ayırmanız istenmektedir. Araştırmaya sizin dışınızda tahminen 19 kişi katılacaktır.1 Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır; ancak verileriniz yayın amacı ile kullanılabilir. İletişim bilgileriniz ise sadece izninize bağlı olarak ve farklı araştırmacıların sizinle iletişime geçebilmesi için “ortak katılımcı havuzuna” aktarılabilir. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya e-posta adresinden ulaşabilirsiniz. Araştırma tamamlandığında genel/size özel sonuçların sizinle paylaşılmasını istiyorsanız lütfen araştırmacıya iletiniz.
Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı/araştırmacılar tarafından yapıldı. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi. Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum. ☐ Kabul Ediyorum. ☐ Kabul Etmiyorum
İletişim bilgilerimin diğer araştırmacıların benimle iletişime geçebilmesi için “ortak araştırma havuzuna” aktarılmasını; ☐ Kabul Ediyorum. ☐ Kabul Etmiyorum
DEMOGRAFİK BİLGİLER

1.Kaç yaşındasınız?* Yalnızca bir şıkkı işaretleyiniz. ☐ 18-25 ☐ 26-30 ☐ 31-35 ☐ 36-40 ☐ 41- 45 ☐ 45+
2.Eğitim durumunuz nedir?* Yalnızca bir şıkkı işaretleyiniz. ☐ Önlisans mezunu ☐ Lisans mezunu ☐ Yüksek lisans mezunu ☐ Doktora mezunu ☐ Öğrenci ☐ Diğer:.....
3.Hangi alandan mezunsunuz / hangi alanda öğrenim görüyorsunuz?*
DENEYİM
4. Altyazı çevirisiyle ilgilenme nedeniniz nedir?* Birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz. ☐ Film ve dizi izlemeyi seviyor olmam ☐ Evden çalışma imkanı sunması ☐ Esnek çalışma saatlerinin olması ☐ Maddi getirisinin iyi olması ☐ Kendimi dil açısından güncel tutmak için ☐ Diller arasında geçiş yapmayı seviyor olmam ☐ Yaratıcılık gücümü motive etmesi ☐ Çeviri becerilerimi geliştirmek için ☐ Çeviri sektöründe görünürlüğümü arttırmak ☐ Diğer(lütfen belirtiniz)
5.Kaç yıldır altyazı çevirmenliği yapıyorsunuz?*
6. Bir kuruma bağlı olarak mı yoksa serbest çevirmen olarak mı çalışıyorsunuz?* Birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz. ☐ Kuruma bağlı-proje bazlı ☐ Kuruma bağlı-tam zamanlı ☐ Serbest ☐ Diğer (lütfen belirtiniz):
7. Eğer bir kuruma bağlı olarak çalışıyorsanız belirli bir mesai saatiniz var mıdır? Yalnızca bir şıkkı işaretleyiniz. İkinci şıkkı işaretlerseniz, lütfen parantez içindeki noktalı yerleri doldurunuz. ☐ Yok ☐ Var (.....-..... saatleri arasında / günde saat)

Cevaplayacağınız 8, 9, 10 ve 11. sorularda altyazı çevirisi yapmaya başladığınız ilk yıl ile şu anki durumu karşılaştırmanız istenmektedir. Buna göre: (Çeviri süreci: Ürünün çeviri öncesi, esnasında ve sonrasında geçirdiği aşamalar: çeviri öncesi planlama, içeriğin çevirisi yapılırken kullanılan yöntemler ve yardımcı araçlar, düzeltme vb. gibi. Bu süreç, çalıştığınız kuruma göre değişiklik gösterebilir.) Dört soru için de karşılaştırmasını yapacağınız yılları lütfen yazınız: / yılları.
8.Çeviri süreci açısından söyleyebileceğiniz en önemli 3 avantaj/gelişme/iyileşme nedir?*. Lütfen açıklayınız. a. (Avantaj 1) : (açıklama)..... b. (Avantaj 2) : (açıklama)..... c. (Avantaj 3) : (açıklama)..... d. (Diğer) : (açıklama)
9.Çalışma koşulları açısından söyleyebileceğiniz en önemli 3 avantaj/gelişme/iyileşme nedir?* a. (Avantaj 1) : (açıklama)..... b. (Avantaj 2) : (açıklama)..... c. (Avantaj 3) : (açıklama)..... d. (Diğer) : (açıklama).....
10.Çeviri süreci açısından söyleyebileceğiniz en önemli 3 dezavantaj ya da karşılaştığınız zorluklar/sorunlar nelerdir?* a. (Dezavantaj 1) : (açıklama)..... b. (Dezavantaj 2): (açıklama)..... c. (Dezavantaj 3): (açıklama)..... d. (Diğer) : (açıklama)
11.Çalışma koşulları açısından söyleyebileceğiniz en önemli 3 dezavantaj ya da karşılaştığınız zorluklar/sorunlar nelerdir?* a. (Dezavantaj 1) : (açıklama)..... b. (Dezavantaj 2): (açıklama)..... c. (Dezavantaj 3): (açıklama)..... d. (Diğer). : (açıklama)
12.Altyazı çevirilerini yaparken erek metin üretimi haricinde başka ne tür sorumluluklar almak zorunda kalıyorsunuz?* ☐ Başka sorumluluğum yok ☐ Başka sorumluluklarım da var (ilgili sorumlulukları işaretleyiniz): ☐ Transcription (deşifraj-deşifre) ☐ Spotting (birim altyazı eşleştirme) ☐ Synchronization (deşifrenin ses ve görüntüyle eşleştirilmesi) ☐ Editing (çeviri kontrol) ☐ Revision/ Post-editing (son kontrol) ☐ Quality control (kalite kontrol) ☐ Diğer, lütfen belirtiniz.....
13.12. soruya “Başka sorumluluklarım da var” cevabını verdiyseniz, bu sorumlulukları almaktan memnun musunuz? Sorumlulukları alma memnuniyetinizi lütfen nedenleriyle açıklayınız: <i>Yalnızca bir şıkkı işaretleyiniz.</i> ☐ Evet: ☐ Kısmen: ☐ Hayır:

14. Şu anda serbest olarak ya da ofis içinde çalıştığınız kurumda çeviri süreci nasıl işliyor? Bu süreçte sizin rolünüz nedir?*
.....
15. Size verilen ürünün 1 dakikalık altyazı çevirisi için ortalama ne kadar zaman harcıyorsunuz ve ne kadar süre içinde teslim etmeniz bekleniyor?*
.....
16. Ücretler nasıl belirleniyor?*
Birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz.
☐ Dakika üzerinden
☐ Karakter sayısı üzerinden
☐ Kelime sayısı üzerinden
☐ Diğer
17. Yaptığımız iş karşılığında aldığımız ücretin emeğinizi karşıladığını düşünüyor musunuz?*
Yalnızca bir şıkkı işaretleyiniz.
☐ Hayır
☐ Kısmen
☐ İyi
☐ Çok iyi
18. Yasal haklarınızı biliyor musunuz?*
Yalnızca bir şıkkı işaretleyiniz.
☐ Hayır
☐ Kısmen
☐ Evet
19. Yasal haklarınızı alabiliyor musunuz?*
Yalnızca bir şıkkı işaretleyiniz.
☐ Hayır
☐ Kısmen
☐ Evet
20. 19.soruya cevabınız “Hayır” ya da “Kısmen” ise, ne tür sorunlar yaşıyorsunuz?
.....

21. a) Altyazı çevirisi alanına girmeden önce beklentileriniz neydi?*

Birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz.

- ☐ İyi bir gelir
- ☐ Belirli çalışma saatleri
- ☐ Ek mesai ücreti
- ☐ Yayınlanmamış içeriklere (ücretsiz) erişim
- ☐ İş tanımı netliği
- ☐ Sosyal haklar
- ☐ Terfi şansı
- ☐ İş-özel hayat dengesi
- ☐ Diğer (lütfen belirtiniz).....

b) Altyazı kariyeriniz boyunca nelerle karşılaştınız? Beklentileriniz ne ölçüde karşılandı?*

Lütfen her bir maddenin bir şıkkını işaretleyiniz.

1. Gelir: a) düşük b) orta c) yeterli d) iyi e) çok iyi
2. Çalışma saatleri: a) belirsiz/düzensiz b) az c) orta d) belirli/düzenli
3. Ekstra iş yükü a) az b) orta c) çok d) çok fazla
4. Sosyal haklar: a) yok b) kötü c) iyi d) çok iyi
5. Terfi olanağı: a) yok b) bazen c) iyi d) çok iyi
6. İş-özel hayat dengesi: a) özel hayatıma zaman ayıramıyorum
b) özel hayatıma az zaman ayırabiliyorum
c) özel hayatıma işten daha çok zaman ayırabiliyorum
d) iş ve özel hayatımı dengeli olarak yürütebiliyorum
7. Diğer (lütfen belirtiniz).....

22. a) Hangi altyazı programlarını kullanıyorsunuz? Ne kadar süredir kullandığınızı ve nedenlerini de yazar mısınız?*

Birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz. Lütfen işaretlediğiniz şık/şıkların karşısına süresini ve nedenini yazınız.

- ☐ Aegisub:
- ☐ Subtitle Edit:
- ☐ Youtube Studio:
- ☐ Matesub:
- ☐ Subtitle Workshop:
- Diğer:

b) Makine çevirisi kullanıyor musunuz? Nedenini/nedenlerini yazar mısınız?*

Lütfen bir şıkkı işaretleyiniz ve o şıkka ait nedenleri yazınız.

- ☐ Evet :
- ☐ Bazen :
- ☐ Hayır :

23. Çeviri teknolojisi araçları (altyazı programları/makine çevirisi) kullanmanın çevirmenlik rolünüzdeki etkileri neler olmuştur?*

Birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz.

- ☐ İşimi kolaylaştırıyor
- ☐ Ekstra iş yükü getiriyor/işimi zorlaştırıyor
- ☐ İşimi hızlandırıyor
- ☐ İşimi yavaşlatıyor
- ☐ İş hacmimi genişletiyor
- ☐ İş hacmimi kısıtlıyor
- ☐ Diğer (lütfen belirtiniz)

24. İşinizi bırakmayı ne sıklıkta düşünüyorsunuz? Nedenini/nedenlerini yazar mısınız?*

Lütfen yalnızca bir şıkkı işaretleyiniz ve işaretlediğiniz şıkkın karşısına nedenini yazınız.

- ☐ Hiç:
- ☐ Bazen:
- ☐ Orta sıklıkta:
- ☐ Çok sık:

25. Altyazı çevirisiyle ilgili ele alınmasını istediğiniz başka bir konu ve/veya sorun var mıdır?

.....

Ek 2: Etik Kurul Raporu

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurulu

Sayı : E-61923333-050.99-306547
Konu : 63/16 Burcu ASLANKILINÇ

17.11.2023

Sayın Burcu ASLANKILINÇ

İlgi : 10.11.2023 tarihli ve E--000-0 sayılı yazınız.

Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulunun 15.11.2023 tarihli ve 63 sayılı toplantısında alınan "16" nolu karar ile Burcu ASLANKILINÇ'ın başvurusu **uygun** görülmüş ve karar örneği ekte sunulmuştur.
Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Bayram TOPAL
Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu
Başkanı

Ek: Karar Yazısı (1 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu : BSDK911HIRE Pin Kodu : 33572

Adres: Esentepe Kampüsü 54187 Serdivan SAKARYA / KEP Adresi:
sakaryauniversitesi@hs01.kep.tr
Telefon No: 0264 295 50 00 Faks No: 0264 295 50 31
e-Posta: ozelkalem@sakarya.edu.tr Elektronik Ağ: www.sakarya.edu.tr

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ebd?ek=5783&eD=BSDK911HIRE&eS=306547>

Bilgi için: Hanife Babacan
Unvanı: Birim Evrak Sorumlusu

Ek 3: Etik Kurul Karar Yazısı

KARAR

16. Burcu ASLANKILINÇ'ın “ Altyazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi ” başlıklı çalışması görüşmeye açıldı.

Yapılan görüşmeler sonunda Burcu ASLANKILINÇ'ın “ Altyazı Çevirisi Kapsamında Çevirmenlerin Çeviri Sürecinin ve Çalışma Koşullarının Analizi ” başlıklı çalışmasının Etik açıdan **uygun** olduğuna oy birliği ile karar verildi.

Karar Yürürlüğe Alındı.

Karar Yazısı (1 Sayfa)

Etik Kurul Kararı (1 Sayfa)

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Burcu ASLANKILINÇ	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Uludağ Üniversitesi
Fakülte	Eğitim Fakültesi
Bölümü	İngilizce Öğretmenliği
Makale ve Bildiriler	
1. Aslankılınç, B. ve Ersoy, H. (2023). Türkiye’de Alt Yazı Çevirisi Alanında Yayınlanmış Makalelere Bir Bakış: 2019-2023 Yılları. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Uluslararası Filoloji ve Çeviribilim Dergisi, 5 (2), 102-122. https://doi.org/10.55036/ufced.1393266 .	